شێک لە پەیامەکانی نوور

وتە بچووکەکان

بەدیعوززەمان

سەعیدی نوورسی

دایناوە

فارووق ڕەسووڵ یەحیا

کردوویە بە کوردی

منتدى إقراء الثقافي

بسم الله الرحمن الرحیم

وته بچوکه کان

بەشێك لە پەیامەکانی نوور

وتە بچووکەکان

بەدیعوززەمان

سەعیدی نوورسی

داینا وە

فاروق ڕەسووڵ یەحیا

کردوویە بە کوردی

پێشەکیی وەرگێر

مێژووی ئیسلام و زانایانی تازەکەرەوەی ئایین:

ئەگەر بە وردی سەرنجێك لەو قۆناغانەی مێژووی ئیسلام بدەین کە ئیمان لەناو دڵاندا لاواز بووە و ئیسلام لە واقیعی ژیان دوور خراوەتەوە، دەبینین لەم جۆرە کاتانەدا ئیمانداران خۆیان لە بارێکی ناهەمواردا دیوەتەوە و، هەستیان بە بوونی مەودایەکی فراوان کردووە لە نێوان واقیعی خۆیان و ئیسلامەکەیاندا. بەڵام زۆری نەخایاندووە کە تۆزی لاوازی و کزبوونی ئیمانیان لەسەر شان و دڵی خۆیان داتەکاندووە و، پتر لە جاران دەستیان بە ئایینەکەیانەوە گرتووە و، هەنگاویان بەرەو پێشتر ناوە.

پێغەمبەر - دروودی خوای لەسەر بێت - لە فەرموودەیەکی بەرز و پیرۆزیدا ئاماژە بۆ ئەم ڕاستی‌یە دەکات و دەفەرموێت:

"بدأ الإسلام غريباً، وسيعود غريباً كما بدأ، فطوبى للغرباء"(١).

کاتێك کە مەبەستی خۆی لە (الغرباء) ڕوون کردەوە، فەرمووی:

"الذين يصلحون ما أفسد الناس ما بعدي من سنتي"(٢).

---

(١)رواه مسلم عن أبي هريرة. ورواه الترمذي. واتە: ئایینی ئیسلام بە نامۆیی دەستی پێ کردووە و سەرلەنوێش بە نامۆیی دێتەوە، خۆشبەختی بۆ ئەو نامۆیانە.

(٢)رواه الترمذي عن زيد ابن ملحة عن أبيه عن جده. واتە: ئەو نامۆیانە ئەوانەن کە چاکسازی لەو لایەنانەی سوننەتی مندا دەکەن کە خەڵکی دوای من تێکیان داون.

له‌و چه‌شنه قۆناغانه‌ی مێژووی ئیسلامدا، ده‌ستی توانستی خوای په‌روه‌ردگار - كه له سه‌رووی هه‌موو توانایه‌كه‌وه‌یه - په‌یتا په‌یتا زانای به‌رز و ئاگادار و وریا و لێهاتووی هێناوه‌ته كایه‌وه، كه ئه‌ركی تازه‌كردنه‌وه‌ی ئایینیان له ناو دڵاندا گرتووه‌ته ئه‌ستۆ و، ڕۆڵێكی تابڵێی باڵایان له هێشتنه‌وه‌ی ئه‌م ئیمانه‌دا بینیوه به‌و شێوه پرشنگداره‌ی كه هه‌ر له سه‌رده‌می په‌یدابوونی ئیسلامه‌وه تا ئێستا بێ وچان ڕێی خۆی بڕیوه و، له به‌رامبه‌ر هه‌موو گه‌رده‌لوول و ته‌گه‌ره‌یه‌كدا توانیویه‌تی له گه‌شتی خۆی به‌رده‌وام بێت و، ئاسووده‌یی و ئاسایش بڵاو بكاته‌وه.

پێویستیی ئیمان و ئیمانداران به زانایانی نوێكه‌ره‌وه‌ی ئایین له‌م فه‌رمووده‌یه‌ی پێغه‌مبه‌ره‌وه - دروودی خوای له‌سه‌ر بێت - به ڕوونی ده‌رده‌كه‌وێت كه ده‌فه‌رموێ:

"إن الله تعالى يبعث لهذه الأمة على رأس كل مئة سنة من يجدد لها دينها"[١].

چونكه ژیانی ئه‌و جۆره زانایانه و به‌روبوومه‌كانیان و ئه‌زموونی ئه‌وان له‌و ئه‌ركه‌دا: توێشووی سه‌فه‌ر و مه‌عالیمی ڕێگا و هاوڕێی ئیماندارانن له‌م گه‌شته‌ی ژیانی دنیادا.

ئه‌و مه‌رجانه‌ش پێویست بن بۆ زانایه‌ك كه بتوانێ به‌هۆیانه‌وه ئه‌و ئه‌ركه گه‌وره‌یه ئه‌نجام بدات كه ده‌كه‌وێته ئه‌ستۆی، چه‌ند مه‌رجێكی ئه‌وتۆن زۆر به نایابی له‌ناو زانایانی چه‌رخه‌كه‌یدا ده‌ست ده‌كه‌ون و، هه‌ر به‌و مه‌رجانه‌ش پله‌ی به‌رزی ئه‌و زانایانه ده‌رده‌كه‌وێت و له كه‌سانی تر جیا ده‌كرێنه‌وه.

---

(١) رواه أبو داود والحاكم والبيهقي عن أبي هريرة - حديث صحيح. واته: خوای گه‌وره له سه‌ری هه‌موو سه‌د ساڵێكدا یه‌كێك ده‌نێرێت بۆ ئه‌م نه‌ته‌وه‌ی ئیسلامه هه‌تا كاروباری ئایینیی بۆ نوێ بكاته‌وه.

پێویستە تازەکەرەوە، پێش هەموو شتێك، ئەوە بزانێ کە لە چ ڕێگایەکەوە دەتوانێت بڕواتە ناو دڵ و دەروونی هاوچەرخانی تاکو ئیمان بەو دڵانە بگەیەنێت؟

هەروەها دەبێ زۆر بە فراوانی و پاکی لە هەموو لایەنەکانی ئیسلام گەیشتبێت و، لە نهێنییەکانی ئیمان و کاکڵە و ناوەڕۆك و گیانی قورئان زۆر بە باشی ئاگادار بێت..

هەروەها دەبێ - کە ئەمەش زۆر پێویستە - بە وردی لە گیانی ئەو چەرخەی تیایدا دەژی گەیشتبێ و، ئەو شتانەش کە بیر و هۆش و دەروونی مرۆڤەکانی ئەو چەرخەی گرتووە و بایەخیان پێ دەدرێ بزانێ چین و، ئەو گیرو گرفتانەش دێنە ڕێیان لە چ جۆر و بارەیەکەوەن؟ هەر لەبەر ئەمەشە کە پێویستە ئەو جۆرە زانایانە لە هەموو چەرخ و دەورانێکدا ببن، تاکو بە پێی ئەو چەرخە و لە ڕوانگەی داخوازییەکانیەوە ئەرکەکانیان ڕابپەڕێنن و، دەردەکانی کۆمەڵگای خۆیان بزانن بۆ ئەوەی بتوانن چارەسەری پێویست و شیفابەخشیان بۆ دەستنیشان بکەن.

ئەمەش یەکێکە لە نهێنییەکانی نەمری و هەمیشەیی قورئان و ئەم ئایینەی کە خوای گەورەی باڵادەست خواستی لەسەر هەمیشەیی و بەردەوامی و جیهانگیریی بووە و، لە چەندین ئایەتدا ئەمەی دەرخستووە، وەك دەفەرموێ:

﴿ولقد كتبنا في الزبور من بعد الذكر أن الأرض يرثها عبادي الصالحون۝ إن في هذا لبلاغاً لقوم عابدين ۝ وما أرسلناك إلاّ رحمة للعالمين﴾ (الأنبياء: ١٠٥-١٠٧).

هەرچەندەش ئەرکی سەرشانی ئەو زانا تازەکەرەوانە لە بنەڕەتدا هەر یەك شتە، کە نوێکردنەوەی ئیمانە لە دڵ و دەروونەکان و واقیعی ژیاندا، بەڵام هەریەکەیان لە شێوازی کار و جۆری بیرکردنەوە و ڕێبازی بەڕێوەبردنی

ئەرکی خۆیدا لەوانی تر جیایە و، هەریەکەو بە گوێرەی چەرخی خۆی و پلەی لاوازیی ئیمان لەناو دڵی هاوچەرخانی خۆیدا و جۆری ئەو گەردەلوولانەش کە بەرەو ڕووی ئیمان دەبنەوە لەو سەردەمەدا، ڕادەپەڕێ و ئەرکی سەرشانی خۆی بەجێ دەهێنێ. واتە ئەو تازەکەرەوەیەی لە چەرخێکدا دێت کە ئیمان لە لاوازی و کزبووندایە، جیاوازە لەوەی کە لە سەردەمێکدا دێت پاچ و قولنگی کاولکاری و گومان و دوودڵی لەسەر ڕەگ و بنج و بناغەکانی ئیمان خرابێتەکار.

بەم چەشنە، لە مێژووی ئیسلامدا چەندین بلیمەتی هەڵکەوتووی ئەوتۆ پەیدا بوون کە ئیمانیان لەناو دڵاندا دەچەسپاند و، ئەنجامی دەستکەوتی تاقیکردنەوەکانی خۆیان خستە بەردەست ئیمانداران، لەبارەی: موعاناتی "گیان" و پەیوەست کردنی "دڵ" بە خوای گەورەوە و پاکژ کردنەوەی "دەروون" لە هەموو پەیوەندییەك کە ڕێگای ئاخیرەتیان لێ بگرێت، بە جۆرێك کە ڕێگای ئیمانیان بە کراوەیی پیشانی ڕێڕەوانی داوە و، هەموو شیو و دۆڵ و کۆسپێکیان لەو ڕێیەدا بۆ ئاسان و ئاشکرا کردوون.

زانایانی وەك: (خەلیفەی ڕاشید عومەری کوڕی عەبدولعەزیز ٦٢-١٠١ هـ) و (ئیمامی غەزالی ٤٥٠-٥٠٥ هـ) و (شێخ عەبدولقادری گەیلانی ٤٧٠-٥٦١ هـ) و (مەولانا جەلالەددینی ڕۆمی ٦٠٤-٦٦٢ هـ) و (ئیمامی ڕەببانی ٩٧١-١٠٣٤ هـ) و (مەولانا خالیدی نەقشبەندی ١١٩٢-١٢٤٢ هـ) و چەندین زانای تری هاوچەشنی ئەمانە، بە درێژایی مێژوو، مروارییی پرشنگداری تاجی ئیمان و ئیسلامن، بە چەشنێك کە هەرگیزاو هەرگیز تێپەڕبوونی کات و تەپاوتلی ڕۆژگار ناتوانێ ڕووناکی و پرشنگدارییان لێڵ بکات و جێ دەستیان بسڕێتەوە.

مامۆستا بەدیعوززەمان و پەیامەکانی نوور:

خاوەنی ئەم کتێبە "بەدیعوززەمان مامۆستا سەعیدی نوورسی ١٢٩٣-١٣٧٩ هـ / ١٨٧٦-١٩٦٠ ز" کە زانایەکی تابلێی بلیمەت و کەم وێنە و هەڵکەوتووی ئەم چەرخەی ئێمەیە، وەك هەر زالایەکی ئیمانداری دڵسۆز، بە دڵ و دەروون و جەستەی خۆی لە قووڵایی ئەم چەرخەدا ژیاوە و، هەستی بە زامەکانی کردووە و هەوڵی چارەسەریانی داوە. هەر لەم پێناوەشدا ژیان و ئەزموون و بەرهەمی ئەو زانا ناوبراوانە و هاوچەشنی ئەوانی تاوتوێ کردووە و، ئاگاداریان بووە و، بە چاوی پەند و ئامۆژگاری و ڕابەری بۆی ڕوانیون و، سوودی گرنگی لێ وەرگرتوون.

بەڵام ئەو شتەی کە ڕێی لێ دەگرت تەنها بەرهەمی ئەو زانایانە بکاتە سەرمەشق و ڕابەری کارەکانی، ئەو جیاوازییە گرنگەی چەرخەکەی بووە لەگەڵ چەرخەکانی ئەو زاتانەدا..

بە چاوی خۆی دەیبینی ئەو گرفت و زام و دەردانەی ڕوو دەکەنە ئیمانداران لەم سەردەمەدا گەلێ جیاوازن لەوانەی کە ڕوویان تێدەکردن لە سەردەم و چەرخەکانی پێشوودا. ئەم زانایە بە چەشنێك لەم ڕاستییە گەیشتبوو کە هەمیشە بیری خۆی سەرقاڵی دۆزینەوەی چارەسەر کردبوو بۆ ئەو گرفت و زامانەی کە ئەم سەردەمە پێیانەوە دەناڵێنێت، ئەوەتا وەك ئاماژەیەك بۆ ئەم مەبەستە بە یەکێك لە قوتابیانی خۆی دەڵێت:

" ئەگەر من لە چەرخی (ڕۆمی)دا بژیامایە " مەسنەوی"م دەنووسی و، ئەگەر (ڕۆمی)ش لەم چەرخەدا بژیایە، "پەیامەکانی نوور"ی دەنووسی"[1].

---

(١) بڕوانە: Necmeddin Sahiner: "صۆن شاهیدلەر Son Sahitler" (دوا شایەتەکان) ١/ ٣١٢.

ئەگەر لە ڕووناکیی ئەم وتەیەی مامۆستا سەعیدی نوورسیدا بە وردی سەیری واقیعی ئەم چەرخە بکەین، بۆمان ڕوون دەبێتەوە کە چەرخێکە زۆر جیاوازە لەو چەرخانەی زانایانی نوێکەرەوەی پێشینی تێدا ژیاون؛ چەرخێکە وەك بوومەلەرزەیەکی سامناك لەرزەی بە هەموو بیر و باوەڕ و ڕەوشت و نەریتێکی مرۆڤایەتی خستووە و، دوودڵی و دڵتەنگی و گومانی تەنانەت لە شتانی بەدیهیشدا بڵاو کردووەتەوە.

لێرەدا زۆر بە وردی - هەروەك پێویست بوو- مامۆستا نوورسی ڕۆشتە ناو ناخی ئەم چەرخە و، بەقووڵی هەموو بارودۆخ و لایەن و زانستەکانی تاوتوێ کرد و، لە ناوەندی ئەو هەموو جۆرە تاریکی و بەدگومانی و دەردیسەرییانەی کە موسڵمانان گیرۆدەی بوون، ڕێگایەکی تایبەتی دۆزی‌یەوە و هەتا لە دنیادا ما لەسەری بەردەوام بوو.

بەم چەشنە، ئەم مامۆستا زانا و لێهاتووە قۆڵی لێ هەڵماڵی و چاکی لێبڕان و بێ وچانیی کرد بە لادا و، بڕیاری دا هەتا دوا هەناسەی ژیانی لە خزمەتی ئیماندا بێت و، موعجیزەکانی قورئانی پیرۆز دەربخات.

جا لەبەر ئەوەی زۆر بە باشی نرخی کاتی دەزانی، ئەوا بە هیچ جۆرێك کاتی بەنرخی خۆی لە شتی بچووك و هەندەکی و لاوەکیدا نەبردە سەر. بەڵکو یەکسەر تیشکی گەرمیی بیر و باوەڕە بەتینەکەی ئاراستەی ئەو بارە تەماوی‌یە کرد کە ڕۆژ لە دوای ڕۆژ چڕتر دەبوو لە مێشك و ئەندێشەی موسڵماناندا، سەبارەت بەو شتانەی لە ئایینی ئیسلامدا "غیبیات"یان پێ دەوترێ، وەك ڕۆژی دوایی و، حەشر و، دۆزەخ و، بەهەشت و، تۆڵە و پاداشت لە دواڕۆژدا.

بەم جۆرە، توانیی ئەو بارە تەماوی‌یە بکات بە هەڵم و لە ئەندێشە و هزری ئیمانداراندا هەڵیان بگرێت و بیاندات بە بادا و، شەوق و تاسە و ئەوین و

ئارەزوو لە ویژدان و دڵ و دەروونیاندا بهەژێنێ سەبارەت بەو ڕاستییە ناوبراوانەی ئیمان. هەموو ئەمانەش لە ڕێی نووسینی "پەیامەکانی نوور"ەوە کە تەوەرەی بنەڕەتییان باسکردن و لێکدانەوەی ڕاستییەکانی ئیمانە و، بە جۆرێکی ئەوتۆ ڕوونیان دەکاتەوە کە هیچ دوودڵی و گومانێکیان تێدا ناهێڵێتەوە.

ئەم پەیامانەش پتر لە سەد و سی پەیامن و، لە نێوان ساڵەکانی (١٩٢٦-١٩٥٠ز) دانراون، جگە لەو پازدە پەیامەی کە لە پێش ئەم مێژووەدا بە زمانی عەرەبی نووسیونی.

بەم جۆرە و لە ڕێی نووسین و بڵاوکردنەوەی پەیامەکانی نوورەوە، مامۆستا نوورسی لە شەوەزەنگی ئاسمانی تورکیای ئەو کاتەدا وەك مانگی چواردە هەڵهات و، ڕۆڵێکی یەکجار گەورە و گرنگی بینی لە دەرخستنی ڕاستییەکانی ئیمان و، جووڵاندنی هیممەت و غیرەتی ئیمانداراندا.. هەروەك بانگی خەڵکیی کرد بۆ برایەتی و، خۆشەویستی و، بنیاتنانی زات و، ڕزگار کردنی مرۆڤ لە هەموو جۆرە پەرستنێکی جگە لە پەرستنی پەروەردگاری بەدیهێنەر، وەك خۆپەرستی و، پەرستنی ئەو بتە نوێیانەش کە لە هێلانەی بیر و ڕا و بۆچوونە ماددییەکانی شارستانێتیی نوێدا پەیکەریان بۆ تاشرابوو.

مامۆستا نوورسی لەم پەیامانەدا بەڵگە لە دوای بەڵگەی عەقلی و زانستییانەی لەسەر ڕاستیی بیروباوەڕی ئیسلام دەهێنایەوە و، بە قەڵەمە کارامە و ڕەوانەکەشی فراوانی و بەربڵاویی ئیسلامی سەبارەت بە بوونەوەر و مرۆڤ و ژیان و کۆمەڵ دەخستە پێش چاو، هەروەك ئیعجازی قورئان و، ڕاستیی پێغەمبەر ﷺ و، دانایی شەریعەت و، مرۆڤایەتیی ئیسلام و، گەورەیی بیر و باوەڕە ڕۆحی و ڕەوشتییەکانی ئەم ئایینەی دەرخست و ڕوونی

کردەوە. هەموو ئەمانەش لەگەڵ تێگەیشتنێکی قووڵدا لە ناوەرۆك و سروشتی چەرخەکەی[١] و، ئاگاداریەکی تەواو لە ململانێی نێوان ئایدۆلۆجیا و بیروڕاکانی، بە چەشنێك کە هەموو گرێ کوێرەیەکی کردەوە و، بە شێوازێکیش کە هەموو کەسێك - لە هەر پلەیەکی تێگەیشتندا بێت - لێی تێدەگات و سوود و بەهرەی زۆری لێ وەردەگرێت.

بەم جۆرە، "پەیامەکانی نوور" توانییان لە سەرانسەری تورکیادا قوتابخانەیەکی ڕۆحی و زانستییانەی مەعنەویی ئەوتۆ بنیات بنێن کە ژیانی ئیمانداراانی ڕووناك کردەوە و، ڕزگاری کردن لە سەر لێ شێوان و، دوودڵی و، نەزانین و، هەموو جۆرەکانی شیرکی ئاشکرا و پەنهان..

ئیتر ژیری و دڵ و دەروونەکان بەو ڕێنماییانە خاوێن بوونەوە و، ڕووناکی ڕووی تێکردن و، دڵنیایی دایگرتنەوە.

ئەم پەیامانە تیشکی بەتینی یەکتاپەرستییان خستەکار و شەختە سەهۆڵی ئەو چەشنە بیر و بۆچوونە کۆمەڵایەتی و زانستی و ڕەوشتییانەی ماددییەتیان پێ تواندەوە، کە لەوەدا بوو ئەو کۆمەڵە باوەڕدارە لە مێژووی شارستانێتیدا بکوژێنێتەوە و ناوی لەسەر لاپەڕەکانی مێژوودا هەڵبگرێت.

مامۆستا نوورسی بە هەوڵ و تەقالاکانی ئەوەی سەلماند کە قورئانی پیرۆز مامۆستای سەرجەمی گەردوون و بوونەوەرانە، بۆ ئەوەی بگاتە ئەو دەرەنجامەی کە قوتابیانی قورئان مامۆستای هەموو جیهانن لە: بیروباوەڕی ڕاست و، شەریعەت و یاسای پڕ لە دانست و، ڕۆحییەتی بەرز و، ڕەوشتی ڕێك و پەسەندی نەخشەکێشراوی خواییدا. تاکو قوتابیانی قورئان متمانە و

---

(١) واتە مامۆستا نوورسی بۆ مەبەستی سەلماندنی ڕاستیەکانی ئیمان، تەنها بە "بەڵگەی نەقلی" ڕانەوەستاوە، بەڵکو ئەو بەڵگە عەقڵییانەشی بەکارهێناوە کە مرۆڤی هاوچەرخ پێیان قایل دەبێ و، زامەکانی دەروونیان پێ چارەسەر دەکات.

باوەڕ بە خۆیان پەیدا بکەنەوە و، شانازی بەو مامۆستاییەی خۆیان بکەن و، نەبنە کۆیلەی کافران و شوێنکەوتەی ڕەوشتیان و، هیچ هەوڵێك نەتوانێت لە خشتەیان ببات.

بەم جۆرە "پەیامەکانی نوور" بوون بە چەند یاسایەکی کۆمەڵایەتیی ئەوتۆ کە ئیمان و ڕەسەنایەتی و سەربەخۆیی زاتیان لە کۆمەڵدا چەسپاند.

ئەم کتێبە و چەند تایبەتکارییەکی پەیامەکان:

ئێستاش ئەم کتێبەی کە لە بەردەستی خوێنەری بەڕێزدایە، بریتییە لە وتەکانی (یەکەم تا نۆهەم) لە کتێبی (وتەکان) کە لە (سی و سێ) وتە (پەیام) پێکهاتووە.

بەڵام پێش ئەوەی بڕۆینە ناو بابەتەکان و دەست بە خوێندنەوەی ئەم وتانە بکەین، بە پێویستی دەزانم هەندێ دیاردە ڕوون بکەینەوە کە لە زۆربەی پەیامەکانی نووردا دێنە بەرچاوی خوێنەری بەڕێز و، بوونەتە شەقڵی تایبەتیی ڕوخسار و ناوەرۆکی ئەم پەیامانە، کە بە تایبەتی لەم وتانەدا خوێنەر زۆر بە جوانی دەیانبینێت و هەستیان پێ دەکات.

یەکێك لەوانە بریتییە لە نموونە هێنانەوە (ضرب الأمثال)!

گومان لەوەدا نییە کە "نموونە هێنانەوە" ڕۆڵێکی یەکجار گرنگی هەیە لە ئاسانکردن و نزیکخستنەوە و جێگیر کردنی مەبەست لە زەینی مرۆڤدا، بە جۆرێك کە ئەو بابەتەی نموونەکەی بۆ هێنراوەتەوە، پاش لەیادچوون، تەنها یادکردنەوەی نموونەکەی سەروزیادە بۆ ئەوەی بابەتەکە بێتەوە یادی مرۆڤ. هەروەها لەم ڕێگایەوە نووسەر یان قسەکەر دەتوانێت لەگەڵ هەموو توێژێکی خوێندەوار و نەخوێندەواردا و، لەگەڵ هەر ئاستێکی زانستی و تێگەیشتندا بدوێت و مەبەستی خۆی پێ ڕابگەیەنێت.

هەر لەم پێناوەشدایە کە دەبینین قورئانی پیرۆز و فەرموودەکانی پێغەمبەر - دروودی خوای لەسەر بێت - لە چەندین شوێندا نموونەیان هێناوەتەوە و، لەم ڕێگایەوە ڕاستی‌یە گرنگ و گەورەکانی ئیمانیان لە تێگەیشتنی مرۆڤەوە نزیك خستووەتەوە.

لەبەر ئەوەی "پەیامەکانی نوور"یش تەفسیری ڕاستی‌یەکانی قورئانی پیرۆزن، ئەوا بە جۆرێکی فراوان و لە زۆربەی بابەتەکانیان نموونەیان هێناوەتەوە. ئەمەش لە ڕادەیەکی ئەوتۆدایە کە دەتوانرێت بوترێ: "نموونە هێنانەوە" تایبەتکاری‌یەکی بەرجەستەی پەیامەکانی نوورە.

بۆیە دەتوانین هۆکارێکی خوێندنەوەی بەردەوامی "پەیامەکانی نوور" و، ئەو بایەخە گەورەیەش کە لەو کاتەوە تا ئێستا بەم پەیامانە دراوە و دەدرێت لە لایەن توێژەکانی پیران و لاوان و ژنان و پیاوانەوە، بەوە لێك بدەینەوە. تەنانەت مامۆستا نوورسی خۆیشی بە هەمان جۆر ئەم دیاردەیەی لێك داوەتەوە کاتێ لێیان پرسیوە:

(بۆچی لە "وتەکان"دا - کە لە ڕێژنەی قورئانی پیرۆزەوە هەڵگۆزراون - هەست بە کاریگەری‌یەکی نائاسایی و لەعادەت بەدەری ئەوتۆ دەکەین کە مەگەر بە دەگمەن دەنا لە نووسینی خواناسان و تەفسیرنووساندا هەستی پێ ناکەین، چونکە ئەو کاریگەری‌یەی کە یەك دێڕی "وتەکان" دەیکات، بەرامبەر کاریگەریی یەك لاپەڕەی کتێبێکی ترە و.. ئەو هێزەش کە لاپەڕەیەکی دەیبەخشێت بە خوێنەر مەگەر لە کتێبێکی تەواوی تردا ئنجا دەست بکەوێت)[1]؟

---

(١) خوێنەر سەری لەوە سوور نامێنێ، چونکە خوێنەرانی ئەسڵە تورکی‌یەکەی ئەم پەیامانە دان بەم کاریگەری‌یەدا دەنێن، بەڵام وەرگێڕاوەکان با زۆر بە وردیش وەرگێڕرابن، هێشتا هەر چێژی ئەسڵەکەیان تێدا نابێ.

مامۆستاش وەڵامێکی جوان دەداتەوە و، دەڵێ:

(مادەم فەزڵی ئەم شتە بۆ ئیعجازی قورئان دەگەڕێتەوە نەك بۆ من، ئەوا بە بێ هیچ دوودڵییەك دەڵێم:

بەڵێ، بە ئەغلەب وایە. چونکە "وتەکان":

(تَصَوُّر) نییە بەڵکو (تَصديق)ە[1].. (ئیسلام) نییە بەڵکو (ئیمان)ە[2].. (معرفة) نییە بەڵکو (شهادة) و (شهود)ە[3].. (تقليد) نییە بەڵکو (تحقيق)ە[4].. (إلتزام) نییە بەڵکو (إذعان)ە[5].. (تصوف) نییە بەڵکو (حقيقة)ە.. (إدعاء) نییە بەڵکو (بەڵگە)یە لە دووتوێی (دەعوا)دا.

حیکمەتی ئەم نهێنییەش لەوەدایە کە:

بناغە و بنچینەکانی ئیمان لە سەردەمەکانی پێشوودا تابڵێی دامەزراو بووە و لە لایەن ئیماندارانەوە گوێڕایەڵییەکی تەواویان بۆ کراوە، بە ڕادەیەك کە ئەگەر عارفان و شارەزایان لە مەسەلە فەرعییەکاندا بەڵگەشیان نەهێنابایەتەوە، هەر تەنها ڕوونکردنەوەکانیان سەروزیاد بوون بۆ دروستکردنی قەناعەتی هاوچەرخانی خۆیان.

---

(١) تەصەوور: بریتییە لە پێزانینی شتێك، ئیتر بێ ئەوەی بە "ئەرێ" یان "نەرێ" حوکمی بەسەردا بدرێت. بەڵام "تەصدیق": بریتییە لەوەی کە بە ویستی خۆت ڕاستی(صدق) نیسبەت بدەی بۆ لای قسەکەر.

(٢) ئیسلام و ئیمان: لێرەدا مەبەست ئەو جیاوازییەیە کە لەم ئایەتەدا باس کراوە: ﴿قالت الأعراب آمنا قل لم تؤمنوا ولكن قولوا أسلمنا﴾(الحجرات:١٤).

(٣) مەعریفە: واتە پێزانینی شتێك بەو جۆرەی کە هەیە. مەبەست ناسینی خوای گەورەیە "شەهادە": گێڕانەوەی شتێك یان ڕووداوێك پاش دیتن بە چاو. "شهود": لێرەدا مەبەست بینینی خوای گەورەیە بە چاوی دڵ لە حەقیقەتدا.

(٤) تەقلید: چاولێکەری. "تەحقیق": گەیشتن بە ئەنجام پاش لێکۆڵینەوە.

(٥) ئیلتیزام: پابەند بوون. ئیزعان: جەزمکردنی عەزمە پاش دوودڵی.

تێبینی: بۆ واتای ئەم زاراوانە سوود لە کتێبی "التعريفات"ی "جورجانی" وەرگیراوە. (وەرگێڕ)

بەڵام لـه كـاتی ئێستاماندا، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی گومڕایـی زانسـتی (واتـه ئـه‌و گومڕاییـه‌ی كـه بـه نـاوی زانسـته‌وه خـه‌ڵكی لـه ڕێ ده‌ترازێنێـت) پـه‌لی بـۆ بناغه‌كانی ئیمانیش هاویشتووه، ئه‌وا خوای گـه‌وره و میـهره‌بان كـه ده‌رمـانی هـه‌موو ده‌ردێـك ده‌به‌خشێت، بـه دانـایی و میـهره‌بانیی خـۆی پرشنگێكی لـه "نموونه هێنانه‌وه" پێ به‌خشیوم، كه ڕوونترین و دره‌خشانترینی موعجیزه‌كـانی قورئانـه. ئه‌مـه‌ش ته‌نـها بـه‌زه‌یی خـواوه‌نـدی میهره‌بانـه كـه نـاردی بـه هانـای لاوازی و ناچاری و هه‌ژاریمه‌وه له نووسینه‌كانمدا، كه تایبه‌تن به خزمه‌تكردنی قورئـانی پیرۆز. كه‌واتـه ته‌نـها سـوپاس و سـتایش هـه‌ر بـۆ ئـه‌و خواوه‌نـده میهره‌بانه‌یه كه:

به دووربینی "نموونه هێنانه‌وه" دوورترین حه‌قیقه‌ت له پێش چاودا یه‌كجار نزیك خرایه‌وه و..

به‌هۆی یه‌كێتیی بابه‌تیش له "نموونه هێنانـه‌وه"دا زۆربـه‌ی مه‌سـه‌له پـه‌رش و بڵاوه‌كان كۆكرانه‌وه و..

بـه پلیكانـه‌ی "نموونـه هێنانـه‌وه" زۆر بـه ئاسـانی سـه‌ركه‌وتن بۆ بـه‌رزترین حه‌قیقه‌ت به‌ده‌ست هات و..

له ده‌روازه‌ی "نموونه هێنانه‌وه"شه‌وه دڵنیـایی ئیمـان به‌رامبـه‌ر بـه حه‌قیقه‌تـه په‌نهانه‌كانی غه‌یب و بناغه‌كانی ئیسلام به ئه‌ندازه‌یه‌ك هاته‌دی كه ده‌توانم بڵێم زۆر له "شهوود"ه‌وه نزیكه.

ئیتر هه‌روه‌ك لـه‌م ڕێیـه‌وه "زیـری" و "ئه‌ندێشـه" و "وه‌هـم" و "ده‌روون" و ئاره‌زووه‌كـانی ته‌سـلیم بـوون، بـه هـه‌مان جـۆر "شـه‌یتان"یـش چه‌كی دانــا و توانای به‌رگریی نه‌ما!

بە پوختی:

هەرچی کاریگەری لە نووسینەکانمدا دەردەکەوێت، هیچی هی من نییە و لە بیری منەوە سەرچاوەی نەگرتووە، بەڵکو لە دەرەنجامەکانی "نموونە هێنانەوە"یە کە بە ئاسمانی قورئانی پیرۆزەوە دەدرەوشێتەوە. بەشی من لەم کارەدا تەنها ئەوەیە کە لەوپەڕی پێویستی و بێ دەستەڵاتیدا هانا دەبەمە بەر خواوەند و لێی دەپاڕێمەوە..

کەواتە دەردەکە لە منەوەیە و دەرمانەکەشی لە قورئانی پیرۆزەوە)[1].

خوێنەری بەڕێز دەتوانێت دوای خوێندنەوەی ئەم کتێبەی کە زیاتر پشتی بە "نموونە هێنانەوە" بەستووە، بۆی دەربکەوێ کە ئەم شێوازە لە نووسیندا چ ڕۆڵێکی هەیە لە ئاسانکردن و تێگەیاندنی مەبەست و نزیك خستنەوەی شتی دووردا.

ئەم لایەنەش کە لەم پەیامانەدا هەیە، یەکێکە لەو لایەنانەی کە "پەیامەکانی نوور" نزیك دەخاتەوە لە مەسنەویی "مەولانای ڕۆمی". چونکە مەسنەویی مەولاناش هەمان ڕێبازی چیرۆك و نموونە هێنانەوەی گرتووەتە بەر بۆ چارەسەرکردنی ئەو بابەتانەی لێیان دواوە.

* * *

لایەنێکی تری ئەم کتێبە و تێکڕای "پەیامەکان" ئەوەیە کە هەرکەسێ بە نیازێکی خاوێن و بە مەبەستی سوود وەرگرتن هەرکام لەم پەیامانە دەخوێنێتەوە، هەست دەکات ئەو پەیامە ڕۆڵی کاریگەری خۆی لە دڵ و دەرووندا بینیوە و، زۆر بە ئەسپایی چارەسەری مەعنەویی بۆ زامەکانی دڵ و

(١) بڕوانە: (مەکتووبات) لاپەڕە: ٦٣٦-٦٣٨

دەروونی ئەو خوێنەرە پێشکەش کردووە. ئیتر لەوانەیە خوێنەر سەری سوور بمێنێت و بپرسێ: ئایا دەبێ چ نهێنییەك لەم دیاردەیەدا هەبێت؟

بۆ وەڵامی ئەم پرسیارە پێویستە بزانین کە مامۆستا نوورسی هەمیشە دووپاتی دەکردەوە کە پەیامەکان موڵکی ئەو نین، بەڵکو بەخششێکی سۆز و میهرەبانیی خوای گەورەن. چونکە بەشی ئەو لە دانانی پەیامەکاندا تەنها ئەوە بوو کە لە بەردەم ئایەتەکاندا ڕادەوەستا و، بە نزا و لالانەوەی بەکوڵ لە دەرگانەی خواوەند دەپاڕایەوە کە یارمەتیی بدات و دەرگای لێ بکاتەوە. خۆ کاتێ کە دەرگای دڵی لە ڕووی ڕاستییەکانی ئەو ئایەتانەدا دەکرایەوە، یەکسەری و بێ دواکەوتن ئەو ڕاستییانەی دەوت و، قوتابیانیشی خێرا و بە پەلە دەیاننووسییەوە..

لەبەر ئەوە، زۆر جار جەختی دەکردەوە کە "پەیامەکانی نوور" موڵکی ئەو نین و، داوای دەکرد پەیوەست نەکرێن بەخۆیەوە.

ئەوەتا لەم دێڕانەی خوارەوەدا تەشبیهێکی جوان دەکات بۆ پیشاندانی پەیوەندیی خۆی لەگەڵ پەیامەکانی نووردا. دەفەرموێت:

(ئەو تایبەتکارییانەی لە هێشووی بەلەزەتی ترێدا هەن، وا مەزانە هی قەدی و شکی ئەو مێوەیە کە ئەو هێشووەی گرتووە. منیش وەکو ئەو قەدە و شکانەم سەبارەت بەو ترێ بەلەزەتانە)[1]!

(خۆ ئەگەر من دەنگم بە هەموو جێگایەکی جیهان بگەیشتایە، ئەوا بە هەرچی هێز و توانام هەیە دەموت:

"وتەکان" تێکڕا حەقیقەتن و تابلێی جوان و ڕەنگینن. بەڵام لە منەوە سەرچاوەیان نەگرتووە، بەڵکو چەند تیشکێکن لە ڕاستییەکانی قورئانی

(١) بڕوانە: (مەکتووبات) لاپەڕە: ٦٢٣

پیرۆزەوە پەیدا بوون و درەوشاونەتەوە. کەواتە جوانیی ڕاستییەکانی قورئان لە لایەن منەوە نیيە و مـن نەمڕازاندووەتەوە، تەنانەت هەر نەشمتوانیوە جوانییەکەی دەربخەم، بەڵکو ڕاستییە جوانەکانی قورئانی پیرۆز، وشە و دارشتنەکانی منیان ڕازاندووەتەوە.

من مەدح و ستایشی قورئانم بە وتەکانم نەکردووە.. بەڵکو وتەکانم بە ستایشی قورئان مەدح و سەنا کردووە)[1].

بۆیە دەبینین مامۆستا لەم وتانەدا و لە پەیامەکانی تردا یەك ئایەت یاخود چەند ئایەتێك دەکات بە دەسپێکی باسەکەی، پاشان وردە وردە و هەنگاو بە هەنگاو دەچێتە ناو مەبەستەوە، بە چەشنێك مرۆڤ پاش خوێندنەوەی کە تەماشای ئەو ئایەتانە دەکات چێژێکی تازە و جوان و جیهانێکی نوێیان تێدا بەدی دەکات.

* * *

لایەنێکی تر کە بە پێویستی بزانم لێرەدا باس بکرێت، ڕوونکردنەوەی: (جەمسەری بنەڕەتیی باسەکانی پەیامەکانی نوور)ە.

ئەم لایەنەش بە کورتی بەوە ڕوون دەبێتەوە کە:

مامۆستا نوورسی هەموو کۆششێکی لە پەیامەکاندا بە چڕی ئاراستەی "ڕاستییەکانی ئیمان" کردبوو، کە ئەمەش ئاسوودەیی بە (تاك) و بەختەوەری بە (کۆمەڵ) دەبەخشێت. بۆیە هیچ کاتێك ئەو ئامۆژگارییە کۆمەڵایەتییانەی پێشکەش نەکردووە کە هەرگیز ناگونجێن بێنەدی و لە واقیعی ژیاندا جێبەجێ بکرێن!

---

(١)بڕوانە: (مەکتووبات) لاپەڕە: ٦٢٤

له‌به‌ر ئه‌وه، په‌یامه‌کانی نوور هه‌ردەم سه‌رنجی خوێنه‌ریان بۆ ئه‌و بابه‌تانه ڕاکێشاوه که سه‌ره‌کی و بنه‌ڕه‌تین له ئایینی ئیسلامدا، ئه‌وانه‌ی که نه ڕه‌وتی زه‌مان و نه دۆزینه‌وه و داهێنانه زانستی‌یه‌کان ناتوانن بیانگۆڕن و کار بکه‌نه سه‌ریان. ئیتر له هه‌ر مه‌سه‌له‌یه‌ك دوابێتن له‌م گۆشه‌یه‌وه بۆیان ڕوانیوه و ڕوونیان کردووه‌ته‌وه، چ له‌باره‌ی بیروباوه‌ڕه‌وه، چ له بابه‌ته کۆمه‌لآیه‌تی‌یه‌کاندا بووبێت. چونکه ئیمان - وه‌ك مامۆستا نوورسی پێناسه‌ی ده‌کات - نوورێکه له باوه‌ڕکردنه‌وه په‌یدا ده‌بێت به بابه‌ته سه‌ره‌کی و بنه‌ڕه‌تی‌یه‌کانی ئیمان به درێژی، ئنجا بابه‌ته‌کانی تر به کورتی. له‌به‌ر ئه‌وه، به‌ردی بناغه‌ی ڕوونکردنه‌وه‌کانی "په‌یامه‌کانی نوور" بریتی‌یه له: (ڕاستی‌یه‌کانی ئیمان).

خوێنه‌ری به‌ڕێز!

ئه‌گه‌ر تایبه‌تمه‌ندی‌یه‌کانی "په‌یامه‌کانی نوور" به درێژی باس بکه‌ین زۆر ده‌خایه‌نێت و، له ڕاستیدا پێویستیی به باسێکی سه‌ربه‌خۆیه. له‌به‌ر ئه‌وه، لێره‌دا هه‌ر هێنده‌ی لی دواین، تاکو بڕۆینه ناو بابه‌ته‌کانی ئه‌م کتێبه و ده‌ست به خوێندنه‌وه‌ی ئه‌م وتانه بکه‌ین.

وصلى الله على سيدنا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين.

والحمد لله رب العالمين.

فارووق ڕه‌سوول یه‌حیا

١٤٠٤/١٢/٥ کۆچی

١٩٨٤/٨/٣١ زاینی

بسم الله الرحمن الرحیم

وبہ نستعین

الحمد للہ رب العالمین والصلوٰۃ والسلام علیٰ سیدنا محمد

وعلیٰ آلہ وصحبہ اجمعین

ئەی کاکی برا!

داوای هەندێ ئامۆژگاریت لێ کردبووم. وا چەند ڕاستییەکت پێشکەش دەکەم و، دەسا تۆیش لەگەڵ نەفسی منداـ کە لە هی هەموو کەسێك زیاتر پێویستی بە ئامۆژگارییە ـ گوێیان لێ ڕابگرە.

جا لەبەر ئەوەی تۆ لە سەربازیدایت، ئەوا ئەم ڕاستییانە لە ناوەندی چەند نموونەیەکی سەربازی و لە هەشت چیرۆکی کورتدا دەهێنمەوە کە کاتی خۆی هەشت وتەی دوور و درێژ بوون و، لە هەشت ئایەتی پیرۆزەوە وەرم گرتبوون و، ئاراستەی دەروونی خۆمم کردبوون. وا ئێستاش لەسەر زمانی زۆرینەی خەڵکی ئاراستەی دەروونی خۆمیان دەکەمەوە و، هەر کەسێکیش حەزیان پێ دەکات با لەگەڵ ئێمەدا گوێیان لێ ڕابگرێت.

وته‌ی یه‌که‌م

بسم الله الرحمن الرحيم

"بسم الله..." سه‌ره‌تای هه‌موو کارێکی خێر و گرنگه‌، بۆیه‌ ئێمه‌ش له‌ سه‌ره‌تاوه‌ باسی ده‌که‌ین و به‌ "بسم الله" ده‌ست پێ ده‌که‌ین.

بزانه‌ ئه‌ی نه‌فسه‌که‌م!

ئه‌م وشه‌ پاراوه‌ پیرۆزه‌ هه‌روه‌ك دروشمی ئیسلامه‌، له‌ هه‌مان کاتدا زیکر و ویردی هه‌موو بوونه‌وه‌رانیشه‌ به‌ زمانی حاڵیان.

ئه‌گه‌ر ده‌ته‌وێت تێبگه‌یت که‌ چ هێزێکی گه‌وره‌ و بێ برانه‌وه‌ له‌م وشه‌یه‌دا هه‌یه‌ و، بزانیت چ به‌ره‌که‌تێکی مه‌زن ونه‌بڕاوه‌ی له‌خۆ گرتووه‌، ئه‌وا گوێ بۆ ئه‌م چیرۆکه‌ کورته‌ ڕابگره‌:

هه‌ر ده‌شته‌کی‌یه‌ك بیه‌وێت به‌ناو ده‌شت و ده‌ر و بیاباندا بگه‌ڕێت و به‌ ئازادی کاره‌کانی جێ‌به‌جێ بکات، ده‌بێ بۆ ئه‌م مه‌به‌سته‌ په‌نا به‌رێته‌ به‌ر هۆزێکی ئه‌و ناوچه‌یه‌ و ناوی سه‌رگه‌وره‌ی ئه‌و هۆزه‌ بزانێت و پشتیان پێ ببه‌ستێ، بۆ ئه‌وه‌ی له‌ زیانی چه‌ته‌ و شه‌ڕفرۆش و ڕێگران پارێزراو بێت و پێویستی‌یه‌کانی جێبه‌جێ بکات. خۆ ئه‌گه‌ر ئه‌م کاره‌ ئه‌نجام نه‌دات، ئه‌وا به‌ ته‌نها ده‌ست ده‌مێنێته‌وه‌ له‌ به‌رامبه‌ر چه‌نده‌ها دوژمن و هه‌زاران پێویستیی ژیاندا.

جارێکیان دوو کەس بەرەو گەشتێکی وا کە باسمان کرد کەوتنە ڕێ. یەکێکیان مرۆڤێکی لەخۆبوردە بوو، بەڵام ئەوی دیکەیان سەرکەش و لەخۆبایی بوو.

یەکەمیان پەنای بردە بەر سەرۆك هۆزێك.. بەڵام دووهەمیان ئەمەی نەکرد و گوێی پێ نەدا..

ئیتر هەر یەکەیان بە لایەکدا ڕۆشتن.

یەکەمیان کە دەگەیشتە هەر جێیەك و دانیشتوانی ئەو ناوچەیە کە دەیانزانی سەر بەو هۆزەیە، ڕێزێکی زۆریان لێ دەگرت و بۆ خۆی دەحەسایەوە، خۆ ئەگەر یەکێکی چەتە و ڕێگری پێ بگەیشتایە، ئەوا دەستەڵات و هێزی ئەو خێڵە دەبوو بەهۆی ئەوەی دەست نەخرێتە ڕێی. بەم شێوەیە و بەوپەڕی ئازادی و نەترسانەوە گەشتی خۆی تەواو کرد و کارەکانی بەجێ هێنا.

بەڵام کابرای سەرکەش و یاخی، ئەوەندە ناخۆشیی تووش بوو کە لە باس کردن نایەت. بە درێژایی گەشتەکەی لە ترس و بیم و خەفەت و سوالکردندا بوو. بەو جۆرە، خۆی زەلیل و ڕسوا کرد.

ئەی نەفسی سەرکەشی یاخیبووم!

چاك بزانە کە تۆ ئەو ڕێبوارەیت..

ئەو بیابانە پڕ لە مەترسییەش ئەم دنیایەیە..

هەروەها باش بزانە کە "هەژاری" و "بێ دەستەڵاتی"ی تۆ سنووریان نییە و، دوژمنەکانت تابڵێی زۆرن و پێویستییەکانی ژیانیشت لەبن نایەن.

کەواتە پەنا بەرە بۆ خاوەنی ڕاستەقینە و کاربەدەستی هەتاهەتایی ئەم دەشت و بیابانە، بۆ ئەوەی دوور بیت لە سەرشۆڕی و پاڕانەوە بەرامبەر بوونەوەران و، ترست لە هیچ ڕووداوێکی سامناك نەبێت لە ڕێگاتدا.

بەڵێ، وتەی "بسم الله" گەنجینەیەکی گەورەی وایە کە "هەژاری" و "بێ دەسەڵاتی"ی مرۆڤ بە میهرەبانی‌یەکی گەورە و دەسەڵاتێکی هێندە نەبڕاوە و بێ کۆتاییەوە پەیوەست دەکات کە جڵەوی بوونەوەرانی هەر لە گەردیلەکانەوە تا گەلەستێرەکان لە دەستدایە. بە شێوەیەك کە ئەو "هەژاری" و "بێ دەسەڵاتی"یەی مرۆڤ دەگەیەنێتە پلەیەك کە دەبن بە تکاکار و، نزا و پاڕانەوەیان لە دەرگانەی خواوەندی بە دەسەڵات و میهرەبان و شکۆمەندا گیرا دەکات.

بەڵێ، هەر کەسێ هەڵسوکەوت و کاروباری شەو و ڕۆژی "بە ناوی خوا"وە ببات بەڕێوە، وەکو سەربازێك وایە کە هەموو کاروبار و هەڵسوکەوتێکی بە ناوی یاسا و دەوڵەتەوە ئەنجام بدات و بەو هۆیەوە بەرەوڕووی هەموو مەترسی‌یەك ڕابووەستێت، چونکە بە ناوی یاسا و دەوڵەتەوە دەدوێت و کارەکانی ئەنجام دەدات.

لە سەرەتاوە وتمان: هەموو بوونەوەران بە زمانی حاڵیان دەڵێن "بسم الله". ئایا ڕاستە وایە؟

بەڵێ، گومانی تێدا نی‌یە کە ئەگەر تۆ کەسێکت بینی خەڵکی دەدایەبەر و دەیبردن بۆ مەیدانێك و هەندێ کاروباری جۆراوجۆری پێ جێبەجێ دەکردن، یەکسەر بۆت ڕوون دەبێتەوە کە ئەو کەسە بە ناوی خۆیەوە ئەم کارانە ناکات و توانای زۆر کردنی لەو هەموو خەڵکە نی‌یە، بەڵکو سەرباز و فەرمانبەرێکی دەوڵەتە و، بەهۆی هێز و دەسەڵاتی دەوڵەت و بە ناوی یاساوە ئەو کارانە جێبەجێ دەکات و، پشت بە پادشا و فەرمانڕەوایەك دەبەستێت.

هەروەها هەموو شتێك لەم بوونەوەرەدا کارەکانیان "بە ناوی خوا"وە جێبەجێ دەکەن، تەنانەت بچووکترین تۆوی درەخت، بە "ناوی خوا"وە چەندەها درەختی گەورە و کۆڵی قورس لەسەر سەریان هەڵدەگرن..

هەروەها هەر درەختێك کە "نـاوی خـوا" دەبـات، دەستەکانی لـە میـوەی زۆر و ڕازاوەی گەنجینەی بـەزەیی و میـهرەبانیی خـوای گـەورە پـڕ دەبێـت و، بەوپەڕی ئاسایی و ڕێزەوە پێشکەشمانی دەکات..

هەروەها ڕەز و باخ و بێستانەکانیش کە "ناوی خـوا" دەبـەن و پـەنا دەبەنـە بـەر دەستەڵاتی بێ سنوور و نەبڕاوەی خـوای گـەورە، ئـەوا خواردەمـەنیی جۆراوجۆر و بەتام و لەزەتیان تێدا پێدەگات..

هـەروەها ئـەو ئاژەڵـە بـەپیت و پڕ سـوودانەی وەك بـزن و مـەڕ و مانگـا و حوشـتر، هـەر یەکـەیان کـە "نـاوی خـوا" دەبـات، گوانـی دەبێتـە کانییـەك و شیری لـێ هەڵدەقوڵێت. بـەم چەشـنە و بـە "نـاوی ڕۆزیـدەر"ەوە خاوێنـترین و باشترین خۆراکمان پێشکەش دەکات..

هەروەها ڕەگ و بنەچەی هەر ڕووەك و درەخـت و گیایـەك بـە "ناوهێنـانی خـوا" بـەردی ڕەق و تـەق دەسمێـت و بـە تاڵـە مـووە ئاوریشـمییەکانی کونـی دەکات! بەم جۆرە و "بە ناوی خوای میهرەبان"ەوە هەموو کارێکی گرنگ و هەموو شتێکی گرانی لە ڕێدا بۆ ئاسان دەبێت.

بەڵێ، کاتێ کـە درەخـت لـق و پەلـەکانی لـەناو هـەوادا بـڵاو دەکاتـەوە و بەروبوومـەکانیان لەسـەر هـەڵدەگرێت.. کاتێ جێـی لـق و پـەلی ڕەگــەکانی لەناو بەردی ڕەق و تەقدا دەکاتەوە تاکو ئەو ڕەگانە خۆراکـی پڕسـوود لـەناو چینـەکانی زەویـدا کـۆ بکەنـەوە.. کاتێ گـەڵای تـەڕی درەخـت دەتوانێـت بەرامبەر گڕەی گەرما خۆی ڕابگرێت و بمێنێتەوە..

هـەموو ئەمانـە و جۆرەهـای تـری وەك ئەمانـەش، زللـەیەکی تونـد و تیـژن بەسەر دەموپلی ماددییە هۆپەرستەکان و، هـاوارێکی گـەورەیە لـە دژیـان و، پەنجە بە چاویاندا دەکات و دەڵێت: ڕەقیی ئـەو بەردانـە و گـڕەی بـەهێزی ئـەو گەرمایە بە سـەربەخۆیی و ئـارەزووی خۆیـان کـار ناکـەن، بـەڵکو هـەموویان

فەرمانی خوایەکی تەنیای دانا و زانا جێبەجێ دەکەن، بە شێوەیەك ڕەگە وردە ئاوریشمییەکان وەك: "عەسای مووسا" بەردە ڕەقەکان لەت دەکەن و فەرمانی: ﴿فَقُلْنا اضْرِبْ بعصاكَ الْحَجَــرَ﴾ (البقرة:٦٠) جێبەجێ دەکەن.. هەروەها گەڵای تەڕی درەختەکانیش وەکو ئەندامەکانی ئیبراهیم پێغەمبەر - دروودی خوای لەسەر بێت - ئایەتی: ﴿يا نارُ كُونِـي بَــرْداً وسَــلاماً﴾ (الأنبياء:٦٩) دەخوێنن!

جا لەبەر ئەوەی کە هەموو شتێك لە بوونەوەردا بە زمانی حاڵ دەڵێت: "بسم الله" و، ئەمەشی بۆ دەبێت بەهۆی دەستکەوتنی جۆرەها نیعمەت و پێشکەش کردنی بە بوونەوەرانی تر، ئەوا دەبێ ئێمەش هەموو کارێکمان "بە ناوی خوا"وە بێت:

بەخشینمان "بە ناوی خوا"وە بێت..

وەرگرتنمان "بە ناوی خوا"وە بێت..

هەروەها "بە ناوی خوا"وە دەستی لەخوا بێ ئاگایان بگێڕینە دواوە و لێیان وەرنەگرین کاتێ کە "بە ناوی خوا"وە شتان نابەخشن!

پرسیار:

هەر کەسێك کە دەبێت بە هۆکاری ئەوەی نیعمەتێکمان دەست بکەوێت، هەردەم لە پاداشتیدا ڕێزی لێ دەگرین. ئەی ئایا خاوەنی ڕاستەقینەی ئەم هەموو نیعمەت و ڕۆزییە زۆرانە چیمان لێ داوا دەکات؟

وەڵام:

ئەو نیعمەت بەخشە ڕاستەقینەیە لە بەرامبەر ئەم هەموو جۆرە نیعمەت و ڕۆزییە زۆرانەوە، داوای سێ شتمان لێ دەکات:

یەکەم: یاد و ناوی خوا بردن (الذکر).. دووهەم: شوکر و ستایش (الشکر).. سێهەم: بیرکردنەوە لە گەورەیی ئەو خوایە (الفکر)..

كه له سه‌ره‌تاوه "بسم الله" ده‌كه‌ين، ئه‌مه "زيكر"ه..

كه له كۆتاييدا "الحمدلله" ده‌كه‌ين، ئه‌مه "شوكر"ه..

كه له نێوان "بسم الله" و "الحمد لله"شدا بير له ده‌سته‌ڵات و موعجيزه‌ى خواى ميهره‌بان ده‌كه‌ينه‌وه له‌و نيعمه‌تانه‌ى كه هه‌ر يه‌كه‌يان موعجيزه‌يه‌كى توانستى خواى تاك و بێ وێنه‌يه و، ديارى‌يه‌كه له دياری‌يه‌كانى ميهره‌بانيى فراوانى ئه‌و خوايه.. كاتێ بير له‌مانه ده‌كه‌ينه‌وه، ئه‌مه "فيكر"ه.

به‌ڵام ئايا ئه‌و كه‌سه‌ى كه دياری‌يه‌كى پادشاى به سه‌ربازێكيدا بۆ هاتووه چه‌نده به بێ عه‌قڵ و نه‌فام داده‌نرێت گه‌ر له بريى سوپاسى پادشا، پێڵاوى ئه‌و سه‌ربازه ماچ بكات؟

ئايا ئه‌و كه‌سه‌ى كه هه‌ميشه له شان و باڵى "هۆكاره‌كان" ده‌خوێنێت و ته‌نها ئه‌و هۆكارانه‌ى خۆش ده‌وێت، نه‌ك نيعمه‌تده‌ر و ڕۆزى به‌خشى ڕاسته‌قينه، هه‌زار هێنده‌ى ئه‌و كابرايه گه‌وج و گه‌لحۆتر نى‌يه؟!

ده‌سا ئه‌ى نه‌فسه‌كه‌م!

ئه‌گه‌ر ئاماده نييت و ناته‌وێ وه‌ك ئه‌و مرۆڤه گێل و گه‌لحۆيه بيت..

ئه‌وا:

"به ناوى خوا"وه ببه‌خشه..

"به ناوى خوا"وه وه‌ربگره..

"به ناوى خوا"وه ده‌ست به هه‌موو كارێك بكه..

"به ناوى خوا"وه كاره‌كانت به‌جێ بهێنه.

والسلام.

وتەی دووهەم

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿الّذين يؤمِنونَ بالغَيبِ﴾ (البقرة:٣)

ئەگەر دەتەوێت بزانیت "ئیمان" تا چ ڕادەیەك بەختیاری و نیعمەتێکی گەورەیە و، تاچ ئەندازەیەکیش لەزەت و حەسانەوە بە مرۆڤ دەبەخشێت، ئەوا گوێ بۆ ئەم کورتە چیرۆکە ڕابگرە:

ڕۆژێکیان دوو پیاو بە مەبەستی حەوانەوە و بازرگانی پێکەوە ڕۆشتن بۆ گەشتێك..

یەکێکیان - کە مرۆڤێکی خۆپەرست و بەدبەخت بوو - ڕووی کردە لایەك و.. ئەوی تریشیان - کە مرۆڤێکی خواپەرست و بەختەوەر بوو - ڕووی کردە لایەکی تر..

بەم جۆرە، هەریەکەیان ڕێی خۆی گرتەبەر.

خۆپەرستە لە خۆباییەکەیان کە مرۆڤێکی ڕەشبین بوو، لە سزای ڕەشبینی‌یەکەیدا دووچاری وڵاتێك بوو کە لە بەرچاویدا لە ڕادە بەدەر خراپ و شووم بوو؛ ڕووی دەکردە هەر گۆشە و قوژبنێك مرۆڤی بێچارە و بێ دەستەڵاتی دەبینی کە هاواریان دەکرد و لە دەست کەسانی دڵڕەق و بێ

بەزەیی و کارە ڕووخێنەرەکانیان دەیانناڵاند.. دەرۆشتە هەر جێگایەك خەم و پەژارەی بەرچاو دەکەوت، بە ڕادەیەك ئەو وڵاتە لە پێش چاویدا شێوەی ماتەمینگایەکی گشتیی وەرگرتبوو!

جا بۆ ئەوەی ئەم مەینەتی‌یەی کەم بکاتەوە و لە بیری خۆی بەرێتەوە، هیچ چارەیەکی نەدۆزی‌یەوە جگە لە خۆ مەستکردن. چونکە وا گومانی دەبرد کە هەموو دانیشتووانی ئەم وڵاتە دوژمنایەتیی دەکەن و ڕقیان لێیەتی و سەبارەت بەم کەسانێکی نامۆن. ئەوەش کە زیاتر بوو بە مایەی ئەوەی ویژدانی ئەم مرۆڤە لە ئازاردا بتلێتەوە ئەوە بوو کە بە هەر لایەکدا دەیڕوانی و سەیری دەوروبەری خۆی دەکرد، چەندین تەرمی سامناکی دەهاتە پێش چاو، هەروەك گوێی لە دەنگی ناڵە و شیوەنی هەتیوان دەبوو کە بە نائومێدی‌یەوە دەگریان.

بەڵام ئەوی تریان کە خواپەرست و عەوداڵی حەق و ڕاستی و خاوەنی ڕەوشتی بەرز و پەسەند بوو، تووشی وڵاتێك بوو کە لە پێش چاویدا خۆش و دڵڕفێن بوو..

هەر کە گەیشتە ئەوێ بینیی وا ئاهەنگ و شادی ساز کراوە و، لە هەموو لایەکەوە شادمانی‌یە و لە هەر گۆشەیەکدا خۆشی‌یە و لە هەر جێگایەکدا میحرابی زیکرە، بە ئەندازەیەکی ئەوتۆ دڵی بەم دیمەنانە گەشایەوە کە هەموو دانیشتووانی وڵاتی بە دۆست و هاوڕێی دڵسۆز و خزمی خۆشەویست دەهاتە پێش چاو. پاشان دەیبینی کە سەرانسەری وڵات لە ئاهەنگی پشوودانداشوکر و سوپاس و شادمانی و بەختەوەریی خۆیانیان ڕادەگەیاند و، گوێی لە ئاهەنگی تیپی مۆسیقا بوو کە بە ئاوازی پڕ لە جۆش و حەماسەتەوە خەڵکی دەخرۆشاند و هەڵی دەنان کە بە تەکبیر و تەهلیلەوە بەرەو جیهاد و خزمەتگوزاری بڕۆن.

لە کاتێکدا کە بەدبەختەکەیان بە پەژارەی خۆی و ئازاری خەڵکییەوە دەتلایەوە، کەچی ئەم بەختەوەرە بە شادمانیی خەڵکی دڵخۆش و شادمان بوو. سەرەڕای ئەمەش بازرگانییەکی بەپیت و بەرەکەتی کرد و شوکرانەی خوای میهرەبانیشی بەجێ هێنا.

لە گەڕانەوەیدا هاوڕێکەی بینی و هەواڵی لێ پرسی. کە لە وەڵامی هاوڕێکەیەوە هەموو شتێکی بۆ دەرکەوت، ڕووی تێ کرد و پێی وت:

- (برام! تۆ دەڵێیت چی؟ ئایا شێت بوویت و ژیریت لە دەست داوە؟! تەنها ئەنجامی ڕەنگدانەوەی ڕەشبینیی دەروونتە کە لە ڕواڵەتدا بەرجەستە بووە و، هەموو خەندەیەك بە شیوەن دێتە بەرچاوت و، هەر پشوودان و مۆڵەتێکیش بە تاڵان و برین دەزانیت! وەرەوە سەر هۆشی خۆت و دڵت لە هەموو ژەنگێك پاك بکەرەوە، تاکو ئەم پەردە تاریکەی سەر چاوانت لابچێت و بە ڕوونی ڕاستی ببینیت. ئەوەش بزانە کە پادشا و خاوەنی ئەم وڵاتە لەوپەڕی پلەی دادپەروەری و بەخشندەیی و توانا و پەروەردگاری و بەزەییدایە.. جا وڵاتێك بەم چەشنە لە بەرزی و پەرەسەندندا بێت - کە شوێنەواری ئەمانەش بە ئاشکرا دەبینرێن - هەرگیز بەو جۆرە نابێت کە وەهم و ئەندێشەی تۆ پیشانی دەدات)!

برادەرەکەشی کە ئەمانەی لێ بیست و وردە وردە هۆش و بیری خۆی خستەکار و هاتەوە سەر خۆی. بە پەشیمانییەوە وتی:

- بەڵێ ڕاستە، بەهۆی سەروسەودای زۆرم لەگەڵ مەیدا تێك چووبووم. خوا لێت ڕازی بێت، لە بارێکی پەرێشانی دۆزەخ ئاسادا بووم، ڕزگارت کردم.

* * *

ئه‌ی نه‌فسه‌كه‌م!

باش بزانه كه پیاوی یه‌كه‌م: مرۆڤی "كـافر" یـاخود "فاسق"ی لـه خـوا بێ ئاگایـه. ئـه‌م دنیایـه لـه ڕوانگـه‌ی بینینـی ئـه‌ودا ماته‌مینگایـه‌كی گشـتی‌یه و، سه‌رجه‌می زینده‌وه‌رانیش وه‌كو هـه‌تیو وان و، هه‌میشـه لـه ده‌ست جودایی و لێكدابڕان له ناڵه و گریاندان..

له‌م ڕوانگه‌یه‌وه ئاده‌میزاد و گشت زینده‌وه‌ران بێ خاوه‌ن دێنه بـه‌رچاو و، به نینۆكی ئه‌جه‌ل شـپرزه و لـه‌ت لـه‌ت ده‌كرێـن و، چیـا و ده‌ریـا و بوونـه‌وه‌ره مه‌زنه‌كانی تریش وه‌ك ته‌رمی ترسناكی بێ گیان و هه‌ست ده‌رده‌كه‌ون.

ئه‌م جۆره كوفر و گومڕاییانه‌ی كـه مـرۆڤ ده‌توێننـه‌وه، چـه‌ندین پـه‌ژاره و سه‌رسـامییان لـێ پـه‌یدا ده‌بێـت و، ئـازارێكی تـاڵی مه‌عنـه‌ویش ده‌رخـواردی خاوه‌نه‌كه‌یان ده‌ده‌ن.

پیـاوی دووهـه‌میش: مرۆڤـی "بـاوه‌ڕدار"ه، كـه به‌دیهێنـه‌ر و خـوای خـۆی ده‌ناسێت و بـاوه‌ڕی پێ‌یـه‌تی. ئیـتر "دنیـا" لـه ڕوانینـی ئـه‌ودا بریتی‌یـه لـه: زیكـرگایه‌كی خـوایی و، گـۆڕه‌پانی مه‌شـق و فێركـردن بـۆ مـرۆڤ و زینده‌وه‌ران و، كۆڕی تاقیكردنه‌وه‌ی "جینی" و "ئاده‌میزاد"ه..

مردنی مـرۆڤ و زینـده‌وه‌ران لـه‌و گۆشه نیگایـه‌وه بریتی‌یـه لـه پشـوودانی پاش تـه‌واو كردنی ئـه‌ركی ژیـان. ئـه‌و باوه‌ڕدارانـه‌ی كـه ئـه‌ركی سه‌رشـانیان كۆتـایی پـێ هێنـاوه، شـادمانن بـه ماڵئـاوایی كردنیـان لـه‌م دنیـا فانی‌یـه و گواستنه‌وه‌یان بۆ جیهانێكی تری پڕ له ئارامی و هێمنی، تاكو ده‌رفه‌ت و ماوه فـراوان و ئامـاده بێـت بـۆ كارمـه‌ندانی نـوێ كه ئـه‌ركی خۆیـان وه‌ربگـرن و ئه‌وانیش هه‌وڵی خۆیانی تێدا بده‌ن..

له‌م ڕوانگه‌یه‌وه، هاتنه دنیای ئـاده‌میزاد و زینـده‌وه‌ران بریتی‌یـه لـه: ڕه‌وانـه كردنیان بۆ سه‌ربازی و چه‌ك وه‌رگرتن و خزمه‌تگوزاری. چونكه زینده‌وه‌ران

سەربازی شادمان و دڵخۆشن و، فەرمانبەری ڕێکوپێك و شوكرانەبژێری خواوەندن.

ئەو دەنگ و زایەڵانەش كە لە هەموو گۆشە و كەنارێكی دنیاوە دێنە گوێ، یان زیكر و تەسبیحی وەرگرتنی ئەرك و فەرمانن، یا شوكر و ستایشی تەواو كردنی ئەو ئەرك و فەرمانانەیە كە پێیان سپێرراون، یاخود ئاوازێكە لە شەوق و شادمانیی كاركردندا بەرز دەبێتەوە.

كەواتە بوونەوەران، لە ڕوانگەی بینینی ئەم مرۆڤە باوەڕدارەوە، بریتین لە: خزمەتگوزاری دڵدەرەوە و، فەرمانبەری هاوڕێ و، پەڕاو و پەرتووكی شیرین و خۆشی خاوەنە بەخشندە و میهرەبانەكەیان.

بەم جۆرە، زۆر لەم چەشنە ڕاستی‌یە بەرز و شیرین و بەتام و چێژانە لە "ئیمان"ی ئەو ئیماندارەدا دەردەكەون و دەدرەوشێنەوە.

كەواتە لە ڕاستیدا "ئیمان" تۆوی مەعنەویی "تووبای بەهەشت" لەگەڵ خۆیدا هەڵدەگرێت و.. "كوفر"یش تۆوی مەعنەویی "زەقوومی دۆزەخ" لە خۆیدا دەشارێتەوە.

كەواتە، ئاسایش و سەرفرازی تەنها لە ئیسلام و ئیماندایە.

لەبەر ئەوە، پێویستە هەمیشە پڕ بە دەم بڵێین:

"الحمدُ للهِ على دينِ الإسلامِ و كمالِ الإيمان".

وتەی سێهەم

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿يا أَيُّهاَ الناسُ اعْبُدُوا﴾ (البقرة:٢١)

ئەگەر دەتەوێت بزانیت کە "خواپەرستی" چەندە بەختیاری و بازرگانی‌یەکی گەورە و گرنگە و، خراپکاری و گومڕاییش چەندە زەرەر و زیانێکی گەورەی تێدایە، ئەوا سەیری ئەم چیرۆکە بکە و گوێی بۆ ڕابگرە:

جارێکیان دوو سەرباز فەرمانیان پێ درا کە بڕۆن بۆ شارێکی دوور. ئەوانیش پێکەوە کەوتنەڕێ هەتا گەیشتنە دووڕیانێك. لەوێدا پیاوێکیان دی، ئەم پیاوە پێی وتن:

(ڕێگای دەستە ڕاستیان سەرەڕای ئەوەی بێ زیانە، ئەوانەش کە دەیگرنە بەر بە ڕێژەی "نۆ لە دە" قازانجیان دەست دەکەوێت و بە ئارامی و بێ ماندووبوونیش دەیبڕن تا دەگەنە جێ. بەڵام ڕێگای دەستە چەپیان سەرەڕای ئەوەی هیچ دەسکەوتێکی تێدا نی‌یە، "نۆ لە دە"ی ئەوانەش کە دەیگرنەبەر تووشی زەرەر و زیان دێن.. ئەوەش بزانن کە هەردوو ڕێگاکە بە ئەندازەی یەك دوورن، ئەوەندە هەیە ڕێگای دەستە چەپ، لەبەر ئەوەی پەیوەستی هیچ ڕژێم و یاسا و حکوومەتێك نی‌یە، ئەو ڕێبوارەی پیایدا دەڕوات چەك و تفاق لەگەڵ خۆیدا هەڵناگرێت و، بەم پێیە سووکی و حەسانەوەیەکی ڕواڵەتیی تێدا دەبینێت. بەڵام ڕێگای دەستە ڕاست، لەبەر ئەوەی لە ژێر سایەی یاسادایە، ئەوا ئەو ڕێبوارەی کە بە سەربازی دەیگرێتەبەر ناچارە چەکێکی

ڕەسمی بە قورسیی دوو کیلۆ کیلۆ لەگەڵ خۆی هەڵبگرێت و، نزیکەی چوار کیلۆ خۆراکیش بخاتە ناو هەگبەکەیەوە، تاکو بتوانێت بەسەر هەر مەترسی و کۆسپ و دوژمنێکدا - کە لەوانەیە بێنە ڕێی - سەربکەوێت).

پاش ئەوەی ئەم دوو سەربازە گوێیان لە وتەی ئەو ڕابەرە شارەزایە ڕاگرت، بەختەوەرەکەیان ڕێی ڕاستی هەڵبژارد. بەم چەشنە کۆڵێکی قورسی بە کێشی یەك باتمان خستە ئەستۆی خۆی، بەڵام "دڵ" و "گیان"ی لە منەت و ترس و ئازارێکی ئەوتۆ ڕزگاریان بوو کە بە هەزاران جاریش لەو کۆڵە قورستر بوو..

کەچی بەدبەختەکەیان لەبەر ئەوەی حەزی لە پەیڕەوی کردنی یاسا نەبوو، دەستی لە سەربازی هەڵگرت و ڕێگای چەپی هەڵبژارد. خۆ هەرچەندەش بە ڕواڵەت لە هەڵگرتنی ئەو کۆڵە قورسە ڕزگاری بوو بوو، بەڵام "دڵ و دەروون"ی کەوتبوونە ژێر منەت و ئازارێکی ئەوەندە قورسەوە کە بە هەزاران جار لە هەڵگرتنی ئەو کۆڵە قورستر بوو.. "گیان"یشی هەردەم لە ترس و بیمدا دەیناڵاند و، هەر کەسێکی لە ڕێگادا دەبینی دەستی لێ پان دەکردەوە و، لە گشت هەڵوێست و ڕووداوێکی ڕێگادا ترسی لێ دەنیشت! هەر بەم جۆرە ڕێی بڕی هەتا ڕۆشتە جێی مەبەست و، لەوێ بە سزای یاخی بوون و هەڵهاتنی خۆی گەیشت.

ئەوی تریشیان کە ڕێی ڕاستی گرتە بەر و پەیڕەوی ڕێبازی سەربازیی کرد و چەك و کەرەسەی خۆی پاراست، بە دڵێکی پڕ لە ئارامی و دەروونێکی پڕ لە هێمنییەوە ڕێگای بڕی تا گەیشتە جێگای مەبەست، بێ ئەوەی ئاوڕ لە کەس بداتەوە و منەتی کەس هەڵبگرێت، یاخود لە هیچ کەسێك بترسێت. ئیتر لەوێ - وەك هەر کەسێك کە ئەرکی سەرشانی ئەنجام دابێت - پاداشت و خەڵاتی شایانی خۆی وەرگرت.

ئەی دەروونی سەرکەشم!

بزانە ئەو دوو ڕێبوارە:

یەکەمیان ملکەچ و فەرمانبەردارانی یاسای خواوەندن.. مەبەست لەوی تریشیان ئەوانەن کە یاخی بوون و، شوێنی نەفس و ئارەزووی دەروونی خۆیان کەوتوون.

ئەو ڕێگایەش: ڕێی ژیانە کە لە "جیهانی گیان"ەوە دەست پێ دەکات و، لە گۆڕەوە تێپەڕ دەبێت و، لە جیهانی ئەودنیا کۆتایی پێ دێت.

ئەو چەك و هەگبە و تفاقەش بریتین لە: تەقوا و پەرستش، چونکە پەرستش هەرچەند لە ڕواڵەتدا ئەرکێکی قورس و گران بێت، بەڵام لە ڕاستیدا ئاسانی و حەسانەوەیەکی ئەوتۆی تێدایە کە لە باسکردن نایەت، چونکە مرۆڤی خواپەرست لە نوێژەکەیدا "یەکتایی" خوا دەردەبڕێت و، دەڵێت: "أشهد أن لا إله إلاّ الله". واتە: جگە لە خوا هیچ بەدیهێنەر و ڕۆزیدەرێك نی‌یە و، هەموو سوود و زیانێکیش تەنها بە دەستی ئەوە. خوایەکی دانایە و هیچ شتێك بە هەڕەمەکی و بێ واتا و مەبەست ناکات، هەروەك بەخشندە و میهرەبانە و، چاکە و میهرەبانی‌یەکانیشی تابلێی گەورە و زۆر و فراوانن..

مرۆڤی باوەڕدار باوەڕی بەو گوفتارانەی خۆی هەیە کە ڕایاندەگەیەنێت. بۆیە لە هەموو شتێکدا دەرگانەی گەنجینەی میهرەبانی و بەخشندەیی خوا دەبینێت و، دەزانێت کە هەرچی شت هەیە لە ژێر دەستەڵاتی خوای پەروەردگاردایە. لەبەر ئەوە، هەردەم بە نزا و پاڕانەوە لە دەرگانەی ئەو گەنجینانە دەدات و، لە بەردەم هەموو گیروگرفتێکی دنیاشدا دەڕواتە ناو سەنگەری تەوەککولەوە و پشت بە پەروەردگاری خۆی دەبەستێت.

بەم چەشنە، مرۆڤی باوەڕدار لە ڕێگای "ئیمان"ەوە دڵنیایی و ئارامی و ئاسایشێکی تەواوی دەستگیر دەبێت.

بەڵێ، ئازایەتی و نەترسان، وەك هەموو کردەوەیەکی تری چاك، تەنها لە ئیمان و پەرستشەوە سەرچاوە دەگرن. ترس و بیم و هەر کردەوەیەکی تری خراپیش تەنها لە گومڕایی و کوفرەوە پەیدا دەبن.

خۆ ئەگەر گۆی زەوی بۆمبایەك بێت و بتەقێتەوە، لەوانەیە مرۆڤی خواپەرستی دڵ ڕووناك نەترسێنێت و، بە موعجیزەیەکی دەستەڵاتی پەروەردگاری بزانێت و بە ڕێز و سەرسووڕمان و چێژەوە لێی ورد ببێتەوە..

بەڵام مرۆڤی فاسقی دڵ مردوو، با فەیلەسووفیش بێت - کە بە خاوەن عەقڵ و ژیریی زیاد دادەنرێت - لەوانەیە گەر ئەستێرەیەکی کلکدار(مُذَنَّب) لە ئاسماندا ببینێت ئەم لەسەر زەوییەوە سامی لێ بنیشێت و بڵێت:

"ئایا بڵێی ئەم ئەستێرەیە خۆی بە زەویدا بکێشێت"؟

(شەوێك دانیشتووانی ئەمریکا کلکدارێکیان لە ئاسماندا بینی، لە تاوا سامیان لێ نیشت و، هەندێکیشیان هەر بەو شەوە خانووەکانیان چۆڵ کرد)!

بەڵێ، گومان لەوەدا نییە کە "پێویستییەکان"ی مرۆڤ لە ڕادە بەدەرن، کەچی "سەرمایەکەی دەستی" ئەوەندە کەمە لە حوکمی "نەبوو"دایە.. هەروەها ئەو "بەڵا و ناخۆشی"یانەی لە ژیاندا دێنە ڕێی یەکجار زۆرن، کەچی "توانا و دەستەڵات"ی هێندە لاوازە وەك "نەبوو" وایە. واتە: مەودای بازنەی سەرمایە و دەستەڵاتی مرۆڤ هەر ئەوەندەیە کە دەستی پێی دەگات، بەڵام بازنەی هیوا و ئاوات و، بازنەی بەڵا و ئازارەکانی لەو مەودایەدان کە چاوی بڕ دەکات و ئەندێشە و خەیاڵی بۆی دەچێت!

لەم بەراوردەوە بۆمان دەردەکەوێت:

"گیان"ی مرۆڤ، کە تا ئەم ڕادەیە لاواز و بێ دەستەڵات و هەژارە، چەندە پێویستی بە ڕاستییەکانی ئیمان هەیە، وەك: پەرستش و تەوحید و

ملكه‌چ كردن بۆ فه‌رمانه‌كانی خوا و پشت به‌ستن پێی. هه‌روه‌ها بۆمان ده‌رده‌كه‌وێت كه‌ هه‌ر كه‌سێك ئه‌م ڕێگایه‌ ده‌گرێته‌به‌ر به‌ختیاری و نیعمه‌ت و قازانجێكی یه‌كجار زۆر و گه‌وره‌ی ده‌ستگیر ده‌بێت. خۆ ئه‌گه‌ر بینایی دڵی له‌ ده‌ست نه‌دابێت، بۆ خۆی هه‌ستیان پێ ده‌كات.

وه‌ك ئاشكرایه‌ هه‌ر ڕێگایه‌ك بێ زیان بێت، با ڕێژه‌ی قازانجیشی یه‌ك له‌ ده‌ بێت، له‌ هه‌ر ڕێگایه‌كی زیانبه‌خش باشتره‌. خۆ ئه‌م ڕێگایه‌ی له‌م مه‌سه‌له‌یه‌دا مه‌به‌ستمانه‌ ڕێی به‌ندایه‌تی و په‌رستنی خوایه‌، كه‌ سه‌ره‌ڕای ئه‌وه‌ی هیچ زیانێكی نی‌یه‌ و ڕێژه‌ی قازانجیشی "نۆ له‌ ده‌"یه‌، له‌ هه‌مان كاتیشدا گه‌نجینه‌ی كامه‌رانیی هه‌میشه‌ییمان پێ ده‌به‌خشێت..

به‌ڵام ڕێی خراپه‌كاری، سه‌ره‌ڕای ئه‌وه‌ی بێ سووده‌ - هه‌روه‌ك ڕێڕه‌وانی دان به‌م ڕاستی‌یه‌دا ده‌نێن - هۆیشه‌ بۆ چاره‌ڕه‌شی و له‌ناوچوونی هه‌میشه‌یی. جگه‌ له‌وه‌ی كه‌ هیچ گومانێك له‌ زه‌ره‌ر و زیانیدا نی‌یه‌ كه‌ ڕێژه‌ی ده‌گاته‌ "نۆ له‌ ده‌".

ئه‌م ڕاستی‌یه‌ش به‌ شایه‌تیی ژماره‌یه‌كی زۆر له‌ چه‌سپێنه‌ران و پسپۆڕانی ئه‌م مه‌یدانه‌ چه‌سپاوه‌ كه‌ به‌ "ته‌واتور" و كۆی ده‌نگ شایه‌تییان له‌سه‌ر داوه‌، هه‌روه‌ك له‌ ڕێی هه‌واڵی "ئه‌هلی كه‌شف"یشه‌وه‌ چه‌سپاوه‌ كه‌ دڵنیاییه‌كی بێ گومان به‌ مرۆڤ ده‌به‌خشێت.

له‌ مانه‌وه‌ به‌ پوختی ده‌گه‌ینه‌ ئه‌وه‌ی كه‌:

به‌خته‌وه‌ریی دنیا - وه‌ك هی قیامه‌ت - له‌وه‌دایه‌ كه‌ ببین به‌ سه‌ربازێكی دڵسۆز و لێبڕاو له‌ په‌رستشی خوای گه‌وره‌دا.

كه‌واته‌، پێویسته‌ هه‌رده‌م بڵێین:

"الحمد لله على الطاعة والتوفيـــــق" و، شوكرانه‌ی خوای گه‌وره‌ بكه‌ین له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی كه‌ كردووینی به‌ موسڵمان.

وتەی چوارەم

بسم الله الرحمن الرحيم

(الصَّلاةُ عمادُ الدِّين)

ئەگەر دەتەوێت ڕادەی بەها و گرنگیی نوێژت بۆ دەربکەوێت و، بزانیت چ دەستکەوتێکی گەورەیە و، چۆن مرۆڤ ئەم دەستکەوتەی بە ئاسانی دەستگیر دەبێت..

هەروەها ئەگەر دەتەوێ گێلی و تێنەگەیشتنی ئەو کەسەت بۆ دەربکەوێت کە ئەم پەرستشە ئەنجام نادات و، بزانیت چەندە مرۆڤێکی زەرەرمەندە..

بەڵێ، ئەگەر حەز دەکەیت ئەمانە بزانیت و بە ئەندازەی (دوو کەڕەت دوو دەکاتە چوار) لێی دڵنیا بیت، ئەوا سەرنج لەم چیرۆکە کورتە بدە و لێی ورد بەرەوە:

جارێکیان فەرمانڕەوایەکی گەورە دوو خزمەتگوزاری خۆی بۆ باخچەیەکی تایبەتیی جوان و دڵڕفێن نارد کە دوو مانگ ڕێ دوور بوو، یەکی بیست و چوار لیرەی زێڕیشی دانێ تاکو پێی بگەنە مەزراکە و لەوێ نیشتەجێ بن و، پێی وتن:

(بلیت و پێداویستییەکانی گەشتەکەتان و پێویستییەکانی ناوماڵ و نیشتەجێ بوونتان، بەم پارەیە بکڕن.. دوای ڕۆژە ڕێیەکیش دەگەنە

ئیستگایەك کە هەموو هۆکارەکانی گواستنەوەی تێدایە لە ئۆتۆمبیل و، فڕۆکە و، شەمەندەفەر و، پاپۆڕ.. نرخی سواربوونی هەرکام لەمانەش لەوی تر جیایە و بە پێی سەرمایەی ئەو کەسەیە کە سواری دەبێت).

ئەوانیش دوای وەرگرتنی ئەم دەرس و ئامۆژگارییانە، کەوتنە ڕێ. یەکێکیان لەبەر ئەوەی مرۆڤێکی بەختەوەر و شادمان و ژیر بوو، بەشێکی پارەکەی بە جۆرێك فەرمانڕەوا پێی ڕازی بێت، خستەکار و کەسابەتەوە تا گەیشتە ئیستگاکە و، سوود و قازانجێکی زۆری لێ دەست کەوت بە چەشنێك کە سەرمایەکەی یەك بۆ هەزار زیادی کرد.

بەڵام ئەوی تریان لەبەر ئەوەی هەرزە و بەدبەخت بوو، تا گەیشتە هەمان جێ، بیست و سێ لیرەی بە قومار و هەڵەخەرجی بە زایە دا و تەنها یەکێکی پێ مایەوە!

لەبەر ئەوە، هاوڕێکەی پێی وت:

کاکی خۆم! ئەم لیرەیەی ئێستا پێت ماوە بلیتی سەفەری پێ بکڕە و بە خۆڕایی لە دەستی مەدە، بۆ ئەوەی لەم ڕێگا دوور و درێژەدا بە برسێتی و ئاوارەیی نەمێنیتەوە. فەرمانڕەوای گەورەشمان تابلێی لێبوردە و جوامەردە، بەڵکو لە کەموکوورییەکانت خۆش ببێت و تۆش سواری فڕۆکە بکات و پێکەوە لە ماوەی ڕۆژێکدا بگەینە نیشتەجێی خۆمان. خۆ ئەگەر بە گوێیشم نەکەیت، ئەوا ناچار دەبیت کە بە پێ بکەویتە ڕێ و بە دوو مانگی ڕەبەق و بە برسێتی و نامۆیی و تەنیایی ئنجا ببڕیت و بگەیتە جێ.

جا ئەگەر ئەم هاوڕێیە سەرپێچیی نواند و، بەو تاکە لیرەیەی پێی ماوە بلیتەکەی نەکڕی - کە وەك کلیلی دەرگای گەنجینەیەك وایە - بەڵکو لە پێناوی حەز و چێژێکی سەرپێیدا بەکاری هێنا، ئایا تەمبەڵترین مرۆڤیش تێناگات کە ئەو کەسە چەندە بەدبەخت و زەرەرمەند و گێژ و گەلحۆیە؟

ئەی ئەو کەسەی کە نوێژ ناکات!

هەروەها ئەی دەروونی خۆیشم کە حەزت لە نوێژ نی‌یە و پێت ناخۆشە!

مەبەست لەو فەرمانڕەوایە: خوای پەروەردگار و بەدیهێنەرمانە..

دوو خزمەتگوزارەکەش: یەکێکیان ئەو کەسەیە کە ڕێی ئایینی گرتووەتە بەر و، زۆر بە پەرۆشـی و تاسـەوە نوێژەکـانی دەکـات.. مەبەسـت لـەوی تریشیان ئەو مرۆڤە بێ ئاگایانەیە کە وازیان لە نوێژ کردن هێناوە..

بیست و چوار لیرەکـەش، بریتی‌یـە لـەو بیسـت و چـوار سـەعاتەی شـەو و ڕۆژ کە تەمەنی مرۆڤیان لـێ پێکدێت..

باخچە تایبەتی و جوانەکەش بریتی‌یە لە بەهەشتی بەرین..

مەبەست لە ئیستگاکەش گۆڕی مرۆڤە، کە لێیەوە دەڕوات بۆ جیـهانێکی تر..

گەشـت و سـەفەرەکەش، ئـەو گەشـتەیە کـە مـرۆڤ لـە سـەرەتای لەدایکبوونیەوە دەستی پێ دەکات و بە دەرگای گۆڕدا تێدەپەڕێت تـا دەگاتـە ئەودنیای هەمیشەیی و، ئنجا لەوێ کۆتایی بە گەشتەکەی دەهێنێت.

ئەوانەش بەم ڕێگایەدا گوزەر دەکەن بەش بەشن، هەر بەشەی بە پێی پایەی کردەوەکانی خۆی پلەی بۆ دانراوە؛ هـەندێك لـەو خواپەرستانە وەك هـەورە بروسـکە مـاوەی هـەزار سـاڵ بـە یـەك ڕۆژ دەبڕن و، هـەندێکی تریـان – وەك خەیاڵ – لە یەك ڕۆژدا ماوەی پەنجا هەزار ساڵ دەبڕن، وەك قورئانی پیرۆز لـە دوو ئایەتدا پەنجەی بۆ ئەم ڕاستی‌یە ڕاکێشاوە[1]..

مەبەست لەو بلیتەش (نوێژ)ە..

---

(١) لەوانەیە نووسەر ئاماژە بۆ ئەم دوو ئایەتە بکات: ﴿وَإِنَّ يَوْماً عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ﴾(الحج:٤٧)، ﴿تَعْرُجُ الملائكة والروح إِلَيْهِ في يوم كان مقداره خمسين ألف سنة﴾(المعارج:٤). (وەرگێڕ)

له ڕاستیدا ته‌نها یه‌ك سه‌عات له‌و بیست و چوار سه‌عاته سه‌روزیاده بۆ نوێژ و ده‌ستنوێژی ماوه‌ی ئه‌و شه‌و و ڕۆژه.

ئایا ئه‌و كه‌سه‌ی كه بیست و سێ سه‌عاتی شه‌و و ڕۆژ بۆ ئه‌م دنیا زۆر كورت و كه‌م خایه‌نه سه‌رف ده‌كات و، تاقه سه‌عاتێكیشی بۆ ژیانی نه‌بڕاوه‌ی هه‌میشه‌یی ته‌رخان ناكات، چه‌نده سته‌م له خۆی و كارێكی دوور له ژیری ده‌كات؟!

به‌ڵێ، ئه‌گه‌ر خه‌رج كردنی نیوه‌ی سامان له قومارێكی وه‌ك "یانسیب"دا، كه هه‌زار كه‌س به‌شداریی تێدا ده‌كه‌ن، به‌لای هه‌ندێكه‌وه به كارێكی ژیرانه بژمێررێ، كه ڕێژه و گرێمانی بردنه‌وه‌شی یه‌ك له هه‌زاره، ئه‌ی ئه‌و كه‌سه‌ی كه یه‌ك له بیست و چواری سامانی خۆی له قازانجێكی گومان لێ نه‌كراودا و له ده‌ستكه‌وتنی گه‌نجینه‌یه‌كی هه‌میشه‌ییدا به‌شدار ناكات - كه ڕێژه‌ی قازانجی له سه‌دا نه‌وه‌دونۆیه -كاره‌كه‌ی پێچه‌وانه‌ی ژیری و دژی دانایی نی‌یه؟ ئایا هه‌ر كه‌سێك خۆی به ژیر و تێگه‌یشتوو بزانێت له‌مه تێناگات؟!

له هه‌مان كاتیشدا نوێژ كردن، خۆی له خۆیدا، حه‌سانه‌وه‌یه‌كی تابڵێی گه‌وره به "گیان" و "دڵ" و "ژیری"ی مرۆڤ ده‌به‌خشێت. جگه له‌وه‌ش كارێكی قورس و مایه‌ی بێزاری نی‌یه بۆ "جه‌سته"ی مرۆڤ. سه‌ره‌ڕای هه‌موو ئه‌مانه‌ش، ئه‌و كه‌سه‌ی نوێژه‌كانی به‌جێ ده‌هێنێت، به‌هۆی نیازی پاك و خاوێنه‌وه، هه‌موو كار و كۆششێكی حه‌ڵاڵی تری بۆ ده‌بێت به په‌رستش و، به عیباده‌ت بۆی ده‌نووسرێت.

به‌م چه‌شنه، مرۆڤی نوێژكه‌ر ده‌توانێت هه‌موو سه‌رمایه‌ی ته‌مه‌نی به‌ره‌و ئاخیره‌ت به‌ڕێ بكات و، به ته‌مه‌نه كورت و فانی‌یه‌كه‌ی دنیای، ته‌مه‌نێكی هه‌میشه‌یی له دواڕۆژدا به‌ده‌ست بهێنێت.

وتەی پێنجەم

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿إِنَّ اللهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ﴾ (النحل: ١٢٨)

ئەگەر دەتەوێ بزانیت کە "بەجێهێنانی نوێژ" و "خۆپاراستن لە گوناهە گەورەکان" فەرمانبەرێتیی ڕاستەقینەی ئادەمیزادن و، ئاکامێکی گونجاون لەگەڵ سروشتی مرۆڤدا.. ئەوا سەیری ئەم چیرۆکە بکە و گوێی لێ ڕابگرە:

لە جەنگێکی گەورەی جیهانی(سەفەربەرلك)دا دوو سەرباز پێکەوە لە تیپێکدا بوون..

یەکێکیان: کارگوزار و مەشق پێ کراو بوو، ئەرك و فەرمانی خۆیشی تا بڵێیت بەدڵ بوو..

ئەوی تریشیان: هیچ نەزان و تەمبەڵ و، سك و نەفس پەروەر بوو.

یەکەمیان، کە ئەرکی خۆی بە ڕێکوپێکی ڕادەپەڕاند، هەمیشە بایەخی بە مەشق و داخوازییەکانی جیهاد دەدا و، هەرگیز بیری لە پێداویستییەکانی خواردن و خواردنەوە نەدەکردەوە، چونکە دڵنیا بوو لەوەی کە: ژیاندن و، چارەسەرکردنی لە کاتی نەخۆشیدا و، دابین کردنی کەرەسە و ئامێر و پێداویستییەکانی، تەنانەت پاروو کردنیش بە دەمیەوە لە کاتی پێویستدا، ئەمانە هەموویان کار و ئەرکی سەرشانی دەوڵەتن. بەڵام ئەرکی سەرشانی ئەم تەنها مەشق و جیهادە. خۆ ئەمەش ڕێ لەوە ناگرێت کە هەندێ جار و لە

كـاتي پێويستدا ئامـاده كردنـی خـواردن و هـه‌ندێ كاروبـاری وه‌ك شـۆردنی قاپ و كه‌وچكه‌كانی بگرێته ئه‌ستۆی .

جا ئه‌گه‌ر پرسيار له‌م سه‌ربازه بكرايه و پێی بوترايه:

ئايا تۆ خه‌ريكی چييت و به چ كارێكه‌وه سه‌رقاڵيت؟

له وه‌ڵامدا ده‌يوت:

(من هـه‌ندێ لـه داواكـاری و ئه‌ركـه‌كانی ده‌وڵـه‌تم بـه ڕه‌زامـه‌نديی خـۆم گرتووه‌ته ئه‌ستۆ، بـێ ئـه‌وه‌ی لـه به‌رامبـه‌ری ئـه‌م كاره‌مـه‌وه چـاوه‌ڕوانيی هيـچ پاداشتێك بكه‌م).

هه‌رگيز نه‌يده‌وت: بۆ دابين كردنی ژيان و خه‌رجيی خۆم تێده‌كۆشم..

به‌ڵام گه‌ر هه‌مان پرسيار ئاراسته‌ی ئـه‌و نه‌زانـه سـك پـه‌روه‌ره بكرايـه، كـه گوێی به جه‌نگ و مه‌شق و فێربوون نه‌ده‌دا، له وه‌ڵامدا ده‌يوت:

(ئه‌وه ئه‌ركی ده‌وڵه‌ته و هيچ په‌يوه‌ندی‌يه‌كی به منه‌وه نی‌يه).

به‌م چه‌شنه، هه‌رده‌م له هه‌وڵی خواردن و خه‌رجيدا بوو، ده‌چوو تيپه‌كـه‌ی خـۆی بـه‌جێ ده‌هێشـت و لـه نـاو بازاڕه‌كـاندا سـه‌رگه‌رمی مامه‌ڵـه و كڕيـن و فرۆشتن ده‌بوو.

ڕۆژێكيان هاوڕێ به‌گوڕ و مه‌شق پێ كراوه‌كه‌ی پێی وت:

(برادەر! ئـه‌و ئـه‌رك و فه‌رمانبه‌ری‌يه سـه‌ره‌كی‌يه‌ی كـه تـۆی لـێره‌دا بـۆ هێنراويت ته‌نـها جيـهاد و مه‌شـق كردنـه. بۆ دابينكردنـي پێداويسـتی‌يه‌كانی تريشـت، پشـت بـه‌و پادشـايه ببه‌سته كـه تۆ لـه سـوپاكه‌يدايت، دڵنيابـه كـه نايـه‌ڵێت بـه برسـێتی بمێنيتـه‌وه. چونكـه ژيـاندنی تـۆ و ئامـاده كردنـی پێداويستی‌يه‌كانت ئـه‌رك و فه‌رمانبـه‌ريی ئـه‌وه. پاشـان بيشـزانه كـه تـۆ تاقـه كه‌سێكی ته‌نـها و هـه‌ژاريت و لـه هـه‌موو جێگايـه‌كدا خـۆت پـێ بـه‌خێو نـاكرێت. ئه‌وه‌ش لـه يـادی خـۆت مه‌بـه‌ره‌وه كـه ئێسـتا ئێمـه لـه جيـهاد و

جەنگێکی جیهانیی گەورەدا دەژیین، ئەگەر لەسەر یاخی بوون بەردەوام بیت، ئەوا زۆر نزیکە پادشا لە تۆڵەی ئەم یاخی بوونەتدا سزایەکی سەخت و گەورەت بدات لەو سزایانەی کە بەسەر ئەوکەسانەدا دەدرێت لە کاتی تێکهەڵڕژان و هێرشی جەنگدا هەڵدێن و ڕادەکەن!

کەواتە ئێمە لە بەردەم دوو ئەرك و فەرمانبەریداین:

یەکێکیان: فەرمانبەرێتیی پادشا خۆیەتی، کە بەخێو کردنی ئێمەیە. هەرچەندەش هەندێ جار لەو ئەرکەی خۆیدا بێ بەرامبەر دەمانخاتەکار.

ئەوی تریان: فەرمانبەرێتیی تایبەتیی خۆمانە کە ئێمەی بۆ تەرخان کراوین، ئەویش جەنگ و مەشق کردنە. خۆ بێ گومان پادشا لەمەشدا یارمەتیمان دەدات و ئاسانکاریی پێوستمان پێشکەش دەکات).

* * *

براکەم! بێ گومان تێگەیشتیت لەوەی کە ئەگەر هات و ئەم یەکەیان گوێی بۆ ئەو هاوڕێ دڵسۆز و موجاهیدەی خۆی ڕانەگرێت، چ زیانێك ڕووی تێدەکات و خۆی دەخاتە چ مەترسی‌یەکەوە.

ئێستاش ئەی نەفسی تەمبەڵم!

بزانە کە مەبەست لە گۆڕەپانی جەنگ لەم چیرۆکەدا: ئەم ژیانە شلۆق و شلەژاوەی دنیایە..

ئەو تیپە سەربازییانەش: نەوە و وەچەکانی مرۆڤایەتین لە دێر زەمانەوە هەتا ئێستا..

مەبەست لەو تیپە ناوبراوەیش: کۆمەڵگای موسڵمانی نوێی ئێستامانە..

ئەو دوو سەربازەش لەو تیپەدا، یەکەمیان: مرۆڤی دڵ وریا و ئاگادارە کە درێغی لە بەجێهێنانی فەرزەکانی ناکات و، لە گوناهە گەورەکان دوورە

پەرێزە و، هەردەم لە تەقوا و خواپەرستیدایە و، خەریکی موجاهەدەی نەفس و شەیتانە، تاکو خۆی لە تاوان و گوناهباری بپارێزێت..

ئەوی تریشیان: مرۆڤی زەرەرمەندی لە ڕێ ترازاوە کە وازی لە بەجێهێنانی فەرزەکان هێناوە و، کەوتووەتە داوی ئەو خەتاباری‌یەی کە لە ڕێی پەیدا کردنی ڕۆزیدا دێتە ڕێی و، بە هەڵپەوە لە خەمی ژیان و گوزەراندایە و، ئەم هەوڵە بێ وچانەشی بۆ دنیا گەیاندوویەتە ئەوەی کە تەنانەت ڕۆزیدەری ڕاستەقینەش تۆمەتبار بکات!

مەبەست لەو مەشق و داخوازییانەش: داخوازی‌یەکانی خواوەندە کە لە پێش هەموویانەوە نوێژ و پەرستشە..

ئەو جەنگەش بریتی‌یە لە: ئەرکی جیهاد لە دژی نەفس و شەیتان و ئارەزووبازی و گوناهـ و ڕەوشتە نزمەکان و شەیتانەکانی "جیننی" و "ئینس" بۆ دەرباز کردنی "دڵ" و "گیان"ی مرۆڤ لە فەوتان و لەناوچوونی هەمیشەیی..

ئەو دوو فەرمانبەری‌یەش، یەکەمیان بریتی‌یە لە: گوزەران و بەڕێخستنی ئەم ژیانەی دنیا کە خوا بەخشیویەتی بە مرۆڤ. دووهەمیشیان بریتی‌یە لە: پەرستش و نزا و پاڕانەوە لە دەرگانەی بەخشندەی ژیاندا و، دڵئارامی و، پشت بەستن بەو خواوەندە.

بەڵێ، ئەو کەسەی کە ژیانی بەخشیوە و، کردوویەتی بە سنعەتێکی سەمەدانیی ئەوتۆ کە بە درەخشانترین موعجیزەی خۆی بنیاتی ناوە و ڕازاندوویەتیەوە، هەر ئەو خواوەندە بەخشندەیە خۆیشی درێژە بە ڕۆزی دان و پەروەردە کردن و ژیانیش دەدات.

خۆ ئەگەر بەڵگەشت لەسەر ئەم ڕاستی‌یە دەوێت، ئەوا سەرنج بدە، دەبینیت کە:

لاوازترین و گێلترین زیندەوەر (وەك ماسی و کرمی میوەکان) باشترین ڕۆزییان پێ دەدرێت و، لاوازترین و بچووکترین بەدیهاتوویش (وەك بێچووەکان و ساوایان) پاکترین و پوختەترین ڕۆزییان پێ دەبەخشرێت!

بەڵێ، بۆ ئەوەی باشتر بۆت ڕوون ببێتەوە کە پەیدا کردنی ڕۆزیی "حەڵاڵ" پشت بە هێز و دەستەڵات نابەستێت، بەڵکو - بە پێچەوانەوە - لاوازی و بێ دەستەڵاتی دەبن بەهۆکاری دەستکەوتنی ڕۆزی، ئەوا تەنها بەراورد کردنێك لە نێوان: "ماسییە دەبەنگەکان" و "ڕێوی".. هەروەها لە نێوان "بێچووە بێ هێزەکان" و "جانەوەرە دڕندەکان".. هەروەها "درەختە ڕاوەستاوەکان" و "ئاژەڵە بە هەڵپە و تەماعەکان"دا، سەروزیادە بۆ ئەوەی ئەم ڕاستییەت بە تەواوی بۆ ڕوون بکاتەوە!

کەواتە ئەو کەسەی لە پێناوی ژیان و گوزەراندا نوێژ و پەرستشەکانی پشتگوێ دەخات، وەك ئەو سەربازە وایە کە مەشق و سەنگەری جیهاد بەجێ دەهێڵێت و دەکەوێتە سوالکردن لە بازاڕەکاندا.

بەڵام ئەو کەسەی کە دوای بەجێهێنانی نوێژ و پەرستشەکانی، کاروبارەکانی تری ڕادەپەڕێنێت و، لە گەنجینەی میهرەبانیی خواوەندی ڕۆزیدەردا بە شوێن ڕۆزیی خۆیدا دەگەڕێت، تاکو نەبێت بە بار بەسەر کەسی ترەوە و دەست لە هیچ کەسێك پان نەکاتەوە.. ئەم کارەی ئەو، لە ڕاستیدا کارێکی گەلێ جوامێرانەیە، تەنانەت ئەم چەشنە کردارە بە جۆرێك لە جۆرەکانی "پەرستش" بۆ خاوەنەکەی دەژمێررێت و پاداشتی بۆ دەنووسرێت.

سەرەڕای ئەمەش، سروشتی مرۆڤ و ئامێرە مەعنەوییەکانی، بە ئاشکرا دەری دەخەن کە مرۆڤ تەنها بۆ "خواپەرستی" خولقێنراوە و بەس، چونکە ئەو کردار و توانستەی کە لە مرۆڤدایە و بتوانێت بۆ ژیانی دنیای تەرخان

بکات، ناگاتە ئەندازەی ئەو کردار و توانستەی کە لە بچووکترین و بێ دەستەڵاتترین باڵندەی وەك چۆلەکەدا دەبینرێت کە زۆر زیاتر و باشتر لە مرۆڤ لەزەت لە ژیان دەبات..

بەڵام سەبارەت بە ژیانی مەعنەویی دواڕۆژ و ئەو شتانەی کە خوا پێی بەخشیوە، وەك: زانست و، هەژاری لە بەردەم دەستەڵاتی خوای گەورەدا و، نزا و پاڕانەوە و، پەرستش.. مرۆڤ - لەمانەدا - پادشا و سەرکردەی هەموو زیندەوەرانە!

کەواتە تۆش ئەی دەروونەکەم!

ئەگەر ئاواتی هەرە گەورەت ژیانی دنیا بێت و هەموو کردار و کۆششێکت بۆ ژیانی ئەم دنیایە تەرخان کردبێت، ئەوا گومان لەوەدا نی‌یە کە لە حوکمی لاوازترین و بچووکترین چۆلەکەدا دەبیت.

بەڵام گەر ئاواتی هەرە گەورەت ژیانی ئەودنیا بێت و، ژیانی ئەم دنیاشت کردبێت بە کێڵگە و مەزرایەك بۆ ئەو کردەوە باشانەی کە لە پاشەڕۆژدا بەروبووم دەبەخشن، ئەوا هەر لەم دنیایەدا دەبیت بە سەرکردەیەکی گەورەی گشت گیانەوەران و، بەندەیەکی نازداری خوای گەورە و، میوانێکی ئازیزی پەروەردگار لەم میوانخانەیەی دنیادا.

بەم چەشنە دەرکەوت کە:

تەنها دوو ڕێگات لە بەردەمدایە.. هەرکامیانت دەوێت دەتوانیت هەڵی بژێریت.

بەڵام لە پێشدا داوای ڕێنمایی و سەرکەوتن و یاریدەدان تەنها لە خوای بەخشندەی میهرەبان بکە!

وتەی شەشەم

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿إِنَّ اللهَ اشتَرى مِنَ الْمُؤمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوالَهُمْ بأَنَّ لَهُمُ الْجَنَّة﴾ (التوبة:١١١)

ئەگەر دەتەوێت بزانیت کە فرۆشتنی نەفس و سامان بە خوای گەورە و، بوون بە بەندە و سەربازی پەروەردگار چەندە بازرگانییەکی بەپیت و قازانج بەخشە و، چەندە پلەوپایەیەکی بەرز و بڵندە، ئەوا گوێ بۆ ئەم چیرۆکە ڕابگرە:

پادشایەك دوو کێڵگەی گەورەی بە دوو کەس لە دانیشتووانی وڵاتەکەی خۆی بە ئەمانەت سپارد. هەموو شتێکیش لەم دوو کێڵگەیەدا هەبوو، لەکارگە و ئامێر و چەك و ئاژەڵ و گەلێ شتی تر. لەو کاتەشدا جەنگێکی گەورە و گەرم لە ئارادا بوو کە هەموو شتێکی وێران دەکرد و لە ناوی دەبردن و، تێکدان و ون کردن و وێرانی و گۆڕانکاریی بەسەر هەموو شتێکدا دەهێنا. لەبەر ئەمە و لەم کاتەدا، پادشاکە - بە سۆز و میهرەبانی و بەزەیی خۆی - یەکێکی لە پیاوە نزیك و باوەڕ پێکراوەکانی خۆی هاوڕێ لەگەڵ ئەم فەرمانە پڕ لە سۆز و بەزەییەدا بۆ لای ئەم دوو کەسە نارد:

◆ (ئەم ئەمانەتەم پێ بفرۆشنەوە کە لای ئێوە دامناوە، تاکو بیپارێزم بۆ خۆتان و لەم کاتە ناهەموارەدا لە دەستتان دەرنەچێت و بێهوودە نەڕوات. هەر کە جەنگیش تەواو بوو، دەتاندەمەوە..

◆ وه‌ك ئه‌وه‌ی ئه‌مانه‌ته‌كه مولكـی خۆتـان بێـت، نرخێكـی باشـتان لـه به‌رامبه‌ره‌وه بۆ داده‌نێم و پاداشتێكی چاكتان ده‌ده‌مه‌وه..

◆ سه‌رجه‌می ئه‌و ئامێر و مه‌كینانه‌ی كه لاتان دامناون، له كارگه‌كانمدا و به ناوی خۆمه‌وه ده‌یانخه‌مه‌كار. به‌مه‌ش نرخیان یه‌ك بـۆ هـه‌زار بـه‌رز ده‌بێتـه‌وه. سه‌ره‌ڕای ئه‌مه، هه‌موو قازانجێكیشی هه‌ر بۆ خۆتانه..

◆ خـۆم به‌رپرسی گشـت پێویستی و خه‌رجی‌یـه‌كی ئـه‌و ئامێرانـه ده‌بم، چونكه ئێوه لـه‌بـه‌ر "هـه‌ژاری" و "بێ ده‌سـته‌لاتی" توانـای ئـه‌و خه‌رجییانـه‌تان نی‌یه..

◆ هـه‌موو به‌رهـه‌م و ده‌سـتكه‌وتێكی كارگه‌كـه‌ش بـۆ خۆتـان ده‌گێڕمـه‌وه. ئـه‌وه‌ش بزانـن كـه جـارێ لای خۆتـان ده‌یهێڵمـه‌وه هـه‌تا كـاتی وه‌رگرتنـه‌وه‌ی دێت، بۆ ئه‌وه‌ی سوودی لـێ وه‌ربگرن.

ئه‌مه پێنج ده‌ستكه‌وت له ته‌نها یه‌ك مامه‌ڵه‌دا.

به‌ڵام ئه‌گه‌ر به منی نه‌فرۆشنه‌وه، ئه‌وا:

● گومـان لـه‌وه‌دا نی‌یـه كـه هـه‌رچیتان لایـه ده‌فـه‌وتێت و لـه ده‌سـتتان ده‌چێت! چونكه وه‌ك لـه به‌رچاوتاندایه هیـچ كه‌سێك نـاتوانێت شتی خۆی بپارێزێت..

● له‌و نرخ و پاداشته به‌رزانه بێ به‌ش ده‌بن..

● ئه‌و مه‌كینه و ئامێر و كانزا و ته‌رازووه به‌نرخانه‌ش، لـه ئه‌نجامی كـار پێ نه‌كردن و فه‌رامۆش كردنیان، نرخیان نامێنێت و بێ كه‌ڵك ده‌مێننه‌وه..

● هه‌ر ته‌نها خۆتان به‌رپرسی به‌ڕێوه‌بردن و پاراستنیان ده‌بن.

● سه‌ره‌نجامیش سزای ده‌ست پیسیتان له‌م ئه‌مانه‌ته ده‌چێژن!

ئه‌مه‌ش پێنج زیان له ته‌نیا یه‌ك مامه‌ڵه‌دا.

سەرەڕای ئەمانەش، ئەو کەسەی بە منی بفرۆشێتەوە دەبێت بە سەربازێکی سەربەست و نەبەرد و تایبەتیی خۆم و، بە ناوی منەوە ڕەفتار و هەڵسوکەوت دەکات، نەك وەکو دیلێکی دەست بەسەر و ئاسایی و بێ خاوەن)!

* * *

لێرەدا دوو پیاوەکە بە وردی گوێیان لەم وتە شیرین و فەرمانە پادشاییە ڕاگرت.

زیرەك و هۆشمەندەکەیان وتی:

بەسەر چاو! بە خۆشحاڵی و شانازی و سوپاسیشەوە بەم فرۆشتنە ڕازیم.

بەڵام ئەوی تریان، کە خۆپەرست و لەخۆبایی و بە فیز و دەمار بوو، وا گومانی دەبرد کە ئەو کێڵگەیە هەرگیز نافەوتێت و، لە ئاڵوگۆڕی زەمانە و تەپاوتلی ڕۆژگار و شڵەژانی ڕووداوەکانی دنیا بێ ئاگا بوو، ئەم یەکەیان وتی:

نەخێر.. پادشا کێیە؟ من موڵکی خۆم نافرۆشم و، ژیان و ڕابواردنیش لە خۆم تێك نادەم!

بەڵێ، چەرخی گەردوون هەڵسووڕا و ڕۆژگاریش گۆڕانی بەسەردا هات، تا ئەو ڕادەیەی کە یەکەمیان گەیشتە پلە و پایەیەك خەڵکی خۆزگەیان پێ دەخواست و، لە ناوەندی ناز و نیعمەت و چاکەکاری و کۆشکی پادشادا بە کامەرانی و بەختەوەری دەژیا و گوزەرانی بەسەر دەبرد..

کەچی ئەوی تریان دووچاری بارێکی هێندە دژوار و گرفتاری حاڵێکی ئەوەندە ناهەموار بوو کە هەموو کەسێك بەزەیی پێدا دەهاتەوە، هەرچەندەش شایانی ئەو ئاکامە بوو، چونکە ئەنجامی هەڵە و تاوانی خۆی بوو هاتبووە

ڕێی. ئیتر نه شادمانیی بۆ مایەوه و نه موڵك. سەرباری هەموو ئەمانە، سزای خۆیشی وەرگرت!

ئەی دەروونی لەخۆباییم!

له دووربینی ئەم چیرۆکەوه سەیری ڕووی خاوێن و درەخشانی "ڕاستی" بکە:

مەبەست لە پادشا: پادشای ئەزەل و ئەبەده، کە پەروەردگار و بەدیهێنەری خۆته..

کێڵگه و ئامێرەکانیش ئەو شتانەن که لە ژیانی دنیادا هەن، وەك: لەش و، گیان و، دڵ و پێکهێنەرەکانیان لە: چاو و، گوێ و، مێشك و، ئەندێشە. واته هەموو هەستە دیار و نادیارەکان..

نێرراوه بەڕێزەکەش: پێغەمبەری خۆشەویستمان حەزرەتی محەممەده ﷺ..

فەرمانە پادشاییه پیرۆزەکەش: قورئانی پیرۆزه، کە ئەو بازرگانییە گەورەیەی باسمان کرد، لەم ئایەتەدا ڕادەگەیەنێت:

﴿إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنَّ لَهُمُ الْجَنَّةَ﴾..

ئەو مەیدانە پڕ لە شڵەژان و جەنگە ڕووخێنەرەش: بارودۆخی دنیایە کە سەقامگیر بوونی نییە و، هەردەم لە ئاڵوگۆڕ و تەپاوتلدایە. هەر ئەمەشە کە بە جەخت کردنەوە ئەم پرسیارە ئاراستەی بیری مرۆڤ دەکات و هانی دەدات کە بڵێت:

(ئێمەی ئادەمیزاد هەرچییەکمان هەیە وەك خۆی نامێنێت و لەسەر یەك بار جێگیر نابێت و لە ئەنجامیشدا لە دەستمان دەردەچێت. ئایا دەبێ هیچ چارەسەرێك نەبێت بۆ ئەم بارە پەرێشانە؟ ئایا ناگونجێت ئەم لەناوچوون و فەنایە بکرێت بە مانەوه و نەمری)؟

لەم کاتەدا کە مرۆڤ نوقمی ئەم جۆرە بیر و ئەندێشانەیە، گوێی لە زایەڵەی دەنگی ئەم ئایەتەی قورئانی پیرۆز دەبێت کە لە هەموو سووچ و ئاسۆیەکدا دەنگ دەداتەوە!

کەواتە چارە و قازانج و دەستکەوتی گەورە و ڕاستەقینە لێرەدایە.. چارە تەنها فرۆشتنی ئەم ئەمانەتەیە بە خاوەنی ڕاستەقینەی خۆی.

ئەو کەسەی پێی بفرۆشێت پێنج قازانجی گەورەی دەستگیر دەبێت:

قازانجی یەکەم: ئەو سامانە فانییەی کە لەناودەچێت، بۆی دەمێنێتەوە و دەبێت بە سامانێکی هەمیشەیی. چونکە ئەو تەمەنە فانییەی کە پێشکەش بە خوای گەورە و زیندووی ڕاگیرکەری گەردوون دەکرێت و تەنها لە ڕێی ئەودا بەکار دەهێنرێت، دەبێت بە تەمەنێکی هەمیشەیی. تەنانەت خولەك و سەعاتە فانییەکانی تەمەن، کە بە وێنەی تۆوی چێنراو بە ڕواڵەت نامێنن و لەناو دەچن، کەچی بەو نەمان و لەناوچوونە گوڵ و گوڵزار بەرهەم دەهێنن، بە هەمان جۆر خولەکەکانی ئەو تەمەنەش کە لە پێناوی خوادا بەکارهێنراوە و بەسەر براوە، لەودنیای جیهانی نەمریدا دەمیان بە گوڵزاری کامەرانی دەپشکوێت و، بەروبوومی پێگەیشتوو پێشکەش دەکەن.

قازانجی دووهەم: پاداشتەکەیەتی کە بەهەشتە.

قازانجی سێهەم: هەر ئەندام و هەستێك نرخی یەك بۆ هەزار بەرز دەبێتەوە.

بۆ نموونە: "ژیری" کە ئەندام و ئامرازێکی مرۆڤە، ئەگەر نەیفرۆشیت بە خوای گەورە و، بۆ نەفس و ئارەزووەکانی بەکاری بهێنیت، ئەوا دەبێت بە ئەندامێکی نەگبەت و بێ توانا و مایەی بێزاری! چونکە هەموو ئازارە خەمناکەکانی ڕابوردوو هاودەم لەگەڵ بەلا و گیروگرفتە ترسناکەکانی داهاتوودا دەخاتە ئەستۆی مرۆڤەوە. ئەو کاتەش پلەی "ژیری" نزم دەبێتەوە و

ده‌بێت به ئه‌ندامێكی زیانبه‌خش. هه‌ر له‌به‌ر ئه‌وه‌شه كه ده‌بینی مرۆڤی فاسق بۆ ئه‌وه‌ی له بێزاری‌یه‌كانی "ژیری"ی ڕزگاری ببێت زۆربه‌ی جار له ده‌ست باری سه‌ختی ژیان هه‌ڵدێت و په‌نا ده‌باته به‌ر مه‌ستی و كاری بێهووده!

به‌ڵام ئه‌گه‌ر "ژیری" به خاوه‌نی ڕاسته‌قینه‌ی خۆی بفرۆشرێته‌وه كه خوای گه‌وره‌یه و له پێناوی ئه‌ودا به‌كار بهێنرێت، ئه‌وا ده‌بێت به كلیلێك بۆ كردنه‌وه‌ی خه‌زێنه‌ی بێ سنووری میهره‌بانیی خواوه‌ند و گه‌نجینه‌ی دانایی په‌روه‌ردگار. ئیتر بۆ هه‌ر لایه‌ك بڕوانێت و به هه‌ر چه‌شنێك بیر بكاته‌وه، دانایی خواوه‌ند له هه‌موو شت و بوونه‌وه‌ر و ڕووداوێكدا ده‌بینێت و، میهره‌بانیی خوای گه‌وره‌ی له سه‌رانسه‌ری بوونه‌وه‌ردا به دره‌خشانی به‌رچاو ده‌كه‌وێت.

بەم پێیه "ژیری" به‌رز ده‌بێته‌وه تا ده‌گاته پله‌ی ڕابه‌رێكی په‌روه‌ردگاری، كه پله‌یه‌كه خاوه‌نه‌كه‌ی بۆ كامه‌رانیی هه‌میشه‌یی ئاماده ده‌كات.

هه‌روه‌ها بۆ نموونه: "چاو" كه یه‌كێكه له هه‌سته‌كانی مرۆڤ و په‌نجه‌ره‌یه‌كه "گیان"ی مرۆڤ لێیه‌وه ده‌ڕوانێته ئه‌م جیهانه، ئه‌گه‌ر له ڕێی خوادا نه‌خرێته كار و پێی نه‌فرۆشرێت و، له پێناوی نه‌فس و ئاره‌زووه‌كانیدا به‌كاربهێنرێت، ئه‌وا به بینینی چه‌ند دیمه‌نێكی جوانی كاتی و به‌سه‌رچوو نزم ده‌بێته‌وه تا وه‌ك دەڵاڵێكی ئاسایی و خزمه‌تكارێكی لێ دێت بۆ وروووژاندنی حه‌ز و ئاره‌زووه‌كانی ده‌روون.

به‌ڵام ئه‌گه‌ر فرۆشتت به به‌دیهێنه‌ری خۆی و له ڕه‌زامه‌ندیی ئه‌ودا به‌كارت هێنا، ئه‌وا هه‌ر ئه‌م "چاو"ه ده‌بێت به خوێنه‌ر و سه‌یركه‌ری كتێبی مه‌زنی گه‌ردوون و، بینه‌ری موعجیزاتی به‌دیهاتووانی خوای گه‌وره له بوونه‌وه‌ردا. به‌م جۆره به‌رز ده‌بێته‌وه تا ده‌گاته پله و پایه‌یه‌كی پیرۆز و، وه‌ك هه‌نگێكی لێ دێت كه له ناو گوڵزاره‌كانی میهره‌بانیی خواوه‌ند له باخچه‌ی

زەویدا دەگەڕێت و، لـە هـەنگوینی: "پـەند و، خواناسـی و، خۆشەویستی"ی نـووری بینینی خـوا و شـایەتیدان لەسـەر بوونـی، هـەڵدەگلۆفێت و لـە نـاو "دڵ"ی مرۆڤی باوەڕداردا ڕۆی دەکات!

هەروەهـا ئەگـەر هەسـتی "چەشـتن"ت بـە خـوای دانـا و بەدیهێنـەر نەفرۆشیت و، هەر تەنها بۆ نـەفس و گـەدە بەکاری بـهێنیت، ئـەوا پلـەی ئـەو هەستە نزم دەبێتەوە تا دەبێت بە دەرگاوانی کارگـە و پشتیری "گـەدە"! بـەڵام ئەگەر فرۆشـتت بـە خـوای گـەورەی ڕۆزیـدەر و بەخشـندە، ئـەوا ئـەم هەستە پلـەی هێنـدە بـەرز دەبێتـەوە تـا دەبێـت بـە بینـەرێکی کارامـەی گەنجینـەکانی میهرەبانیی خواوەند و، وای لـێ دێت کە بـە شـوێن نیعمەتـەکانی خـواوەنـدی بەتوانا و دەستەڵاتدا بگەڕێت هەتا شوکرانەبژێرییان پێشکەش بکات.

هەموو ئەندام و هەستەکانی تری مرۆڤ بەم چەشنەن.

جا ئەی "ژیری"! بـە وردی بیر بکـەرەوە.. ئایـا ئـەندام و ئـامێری شـووم و زیانبەخش لە کوێ و، کلیلی گەنجینەی بوونەوەران لە کوێ؟

ئەی "چـاو"! بە جوانـی بڕوانـە.. دەلاڵـی پلـە نزم لـە کـوێ و، خوێنـەری کتێبخانەی خواوەند لە کوێ؟

ئەی "زمـان"! بـە شـیرینی بچێژە.. ئایـا دەرگـاوانی کارگـە و پشـتیر لـە کوێ و، بینەری گەنجینەی میهرەبانیی خواوەند لە کوێ؟

خـۆ ئەگـەر بـەم چەشـنە پێـوەر و تـەرازووە قیاسـی هـەموو ئـەندام و هەستەکانی تری مرۆڤ لەسەر ئەمانە بکەیت کە باس کـران، ئـەوا بـە ڕاستی بۆت دەردەکەوێت کـە مرۆڤـی بـاوەڕدار تایبەتکارییەکی ئـەوتۆ بەدەسـت دەهێنێت کە شیاوی بەهەشـت بێـت و، مرۆڤـی کـافریش ئـەو توخمـە دەگرێتـە خۆی کە لەگەڵ دۆزەخدا بگونجێت.

ئەم ئەنجامەش، کە پاداشت و سزای هەردوو کیانی تێدایە، هی ئەوەیە کە مرۆڤی باوەڕدار، بەهۆی ئیمان و باوەڕەکەیەوە، ئەمانەت و سپاردەی بەدیهێنەری خۆی پاراستووە و تەنها لە نێو بازنەی ڕەزامەندییەکانی ئەودا بەکاری هێناوە. بەڵام بابای کافر دەست پیسیی لەو ئەمانەتە کردووە و لە پێناوی ئارەزووەکانی و خواستەکانی دەروونی بەدخوازیدا بەکاری هێناوە.

قازانجی چوارەم: مرۆڤ تابلێیت لاوازە، کەچی لەگەڵ ئەوەشدا بەلا و گیروگرفتەکانی گەلێ زۆرن.. هەروەها هەژارە، بەڵام پێویستییەکانی هەمیشە لە زیادبووندان.. هەروەها بێ دەستەلاتە، کەچی ئەرکەکانی گوزەران و ژیان لەسەر شانی یەکجار قورسن و گەلێ ماندووی دەکەن..

جا ئەگەر ئەم مرۆڤە پشت بە خوای بەدەستەڵات و خاوەن توانای ڕەها نەبەستێت و کارەکانی نەداتە دەست ئەو، ئەوا ویژدانی ئازارێکی بەردەوام دەچێژێت. داخ و حەسرەت و ماندووبوونی بێ ئەنجامیشی یان ئەوەیە دەیخنکێنن و لەناوی دەبەن، یان دەیخەنە ڕیزی مەستان و تاوانبارانەوە.

قازانجی پێنجەم: ئەوانەی کە لە بواری خواناسیدا پسپۆڕن و ئەهلی شهود و کەشف و تام چەشتووانی ڕاستین، بە گشتی و یەکدەنگی ڕایدەگەیەنن کە ئەو پەرستش و زیکر و تەسبیحاتانەی ئەندامەکانی جەستەی مرۆڤ بۆ ڕەزامەندیی خوا بەجێیان دەهێنن، هەموویان لە بەهەشتدا دەبن بە میوەی شیرین و بەتام و، لە کاتێکدا پێشکەشت دەکرێن کە تۆ زۆر پێویستت پێیانە.

خۆ ئەگەر پشت لەم بازرگانییە پڕ پیت و بەرەکەتە هەڵبکەیت و لە کیسی خۆتی بدەیت، ئەوا هەروەك لەم قازانج و دەستکەوتە زۆرانە بێ بەش دەبیت، پێنج دانە زیانیش دەکەیت:

زیانی یەکەم: هەرچی سامان و منـاڵ و نـەفس و ژیـان و لاویـت هەیـە، کـە حەزت لێیانە و خۆشت دەوێن، هەموویان لەناودەچن و نامێنن. بەڵام ئـازار و گوناهەکانیان هەر دەمێننەوە و باری سەرشانت قورس دەکەن.

زیـانی دووهـەم: سزای ئەوانە دەدرێـت کـە دەسـتپیسـی لـە ئەمانـەت دەکـەن، چونکـە تۆ ستەمێکی یەکجار گـەورەت لـە خـۆت کـردووە کاتـێ بەنرخترینی ئەندامەکانت لە بێ نرخترین کرداردا بەکار هێناوە.

زیانی سێهەم: سـتەم و دەسـتدرێژیت بـۆ سـەر دانـایی خـواوەنـد کـردووە، بەوەی کە گشت ئـامێر و ئـەندام و کۆئەندامـە جـوان و بەنرخـەکانی مرۆڤـت گەیاندە ئاست و پایەی ئەندامەکانی ئاژەڵ، بەڵکو لە هی ئاژەڵیش نزمتر.

زیـانی چـوارەم: هەمیشـە لـە ناشـکوری و شـیوەن و خەفـەتدا دەبیـت لـە دەست ئازارەکانی جودایی و لێکبڕان و، لەتاو ئەو ئەرکانەی ژیان کە خـۆت بـە دەسـتی خـۆت بـاری ژیـانت پـێ قـورس کـردوون. لـە کـاتێکدا کـە تۆ لـە "هەژاری" و "بێ دەستەڵاتی"یەکی بەردەوامدا دەتلێیتەوە.

زیانی پێنجـەم: خەڵاتـە جوانـەکانی خـوای میـهرەبان، چەشنی: (ژیـری و چاو و دڵ و زمان و ئەوانی تر) بۆ ئەوە بە تۆ بەخشراون کە ئامادەت بکـەن و، بە وێنەی کلیلێك بۆ کردنەوەی دەرگاکانی کامەرانیی هەمیشـەیی بـەکاریان بهێنیت. بەڵام زیانێکی چەندە گەورەیە گەر بڕۆنە قالبێکی پـڕ لـە ئازارەوە بە جۆرێك کە دەرگاکانی دۆزەخت بۆ بخەنە سەرپشت!

ئێستاش با سەیرێکی ئەم فرۆشتن و بازرگانییە بکەین. با بزانین ئایا لـە ڕاستیدا هێندە قورسی و ماندووبوونی تێدایـە کـە زۆر کـەس لێـی ڕادەکـەن و نزیکی نابنەوە..

نەخێر، هیچ قورسییەکی تێـدا نییـە.. چونکـە بازنـەی "حـەڵاڵ" ئـەوەندە بـەرین و فراوانـە کـە بـۆ حەسـانەوە و بەختـەوەری و کامـەرانیی مـرۆڤ

سەروزیادە و، هیچ پێویستی‌یەك بۆ مرۆڤ ناهێڵێتەوە کە خۆی بخاتە ناو بازنەی "حەرام" و گوناهکاری‌یەوە.

فەرزەکانی خوای گەورەش سووك و کەمن.. بوون بە سەرباز و بەندەی خوای گەورەش شتێکی ئەوەندە بەتام و پلە و پایەیەکی ئەوەندە بەرز و بەرێزە کە لە باسکردن نایەت.

کەواتە پێویستە - ئەی نەفسەکەم! - تۆش ببیت بەو سەربازەو، بە ناوی خواوە دەست بە کارەکانت بکەیت و، لە پێناوی خوادا ببەخشیت و وەربگریت و، هەموو ئارامی و جموجووڵێکیشت تەنها لە بازنەی ڕەزامەندی‌یەکانی خوای گەورەدا بێت.

خۆ ئەگەر هەر کەموکووڕی‌یەکیش هەبوو ئەوا دەرگای تۆبە و داوای لێخۆشبوون هەمیشە والاَ و کراوەیە. دەسا تۆیش لێی بپاڕێرەوە و بڵێ:

دەسا خوایە گیان!

لە هەڵەکانمان خۆش ببە..

لە ڕیزی بەندەکانی خۆت وەرمان بگرە..

یارمەتیمان بدە کە هەمیشە دەستپاك بین بەرامبەر بەو ئەمانەتەی پێت سپاردووین، تا ڕۆژی بەیەك گەیشتنەوە.

ئامین.

وتەی حەوتەم

کلیلی مەتەڵی ئەم بوونەوەرانە:

(آمَنْتُ بِاللهِ وباليَوْمِ الآخِرِ)

ئەگەر حەز دەکەیت تێبگەیت لەوەی کە (باوەڕبوون بە خوا و ڕۆژی دوایی) هەموو مەتەڵە گرنگەکانی بوونەوەر شی دەکەنەوە و، گشت دەرگاکانی کامەرانی بۆ "گیان"ی مرۆڤ دەخەنە سەرپشت و، هەموو گیروگرفتێکیش بەوپەڕی ئاسانی حەل دەکەن و لای دەبەن..

هەروەها ئەگەر حەز دەکەیت تێبگەیت لەوەی کە: "پشت بەستن" بە خواوەندی بەدیهێنەر و پەنا بردن بۆ ئەو لە ڕێگای سەبر و ئارامگرتن و، نزا و پاڕانەوەش لە دەرگای ڕۆزیدەردا بەهۆی شوکر و ستایشەوە، دوو چارەسەری پڕ سوود و شیفابەخشن بۆ دەرد و زامەکانی مرۆڤ..

هەروەها ئەگەر حەز دەکەیت تێبگەیت لەوەی کە گوێ ڕاگرتن بۆ قورئانی پیرۆز و گوێڕایەڵی بۆ فەرمانەکانی و بەجێهێنانی فەرزەکان و خۆپاراستن لە گوناهی گەورە، بەنرخترین توێشووی ڕێی ئاخیرەت و ڕووناکیی ناو گۆڕ و ئاسانترین و بەهادارترینی بلیتی سەفەرن لە گەشتی هەتاهەتاییدا..

بەڵێ، ئەگەر حەزت لە تێگەیشتنی هەموو ئەم شتانە هەیە، ئەوا گوێ لەم کورتە چیرۆکە ڕابگرە:

ڕۆژێکیان سەربازێك لە گۆڕەپانی جەنگێکی گەورەو جیهانیدا کەوتە ناو گیروگرفتێکی گەورەو سەرسووڕهێنەرەوە، چونکە لە هەردوو لای ڕاست و چەپیەوە پێکرا و دوو زامی قوڵیان تێدا دروست بوو. هەر لەم کاتەشدا شێرێك لە پشتیەوە لە کەمیندا بوو؛ وەخت بوو هێرش بکاتە سەری و تێکی بشکێنێت! لە پێشیشیەوە چەندین سێدارەی لە بەردەمدا بوو کە دوای ئەوەی هەموو خۆشەویستەکانی پێدا هەڵواسرابوون ئەمیش چاوەڕوانی هەمان چارەنووسی دەکرد.. سەرەڕای ئەم بارە سامناك و دڵتەزێنانەش، گەشتێکی نەفی کردن و دوورخستنەوەی دوور و درێژ و پڕ لە گیروگرفت و دەردیسەریی لە ڕێگادا بوو..

لەم کاتەدا کە ئەم بێچارەیە لە بیرکردنەوەی ئەم هەموو خەم و پەژارە و نائومێدییانەدا دەتلایەوە. لە ناکاودا پیاوێکی نوورانیی خێرەومەندی وەك حەزرەتی خدری - سڵاوی خوای لێ بێت - لە لای ڕاستی خۆیەوە بەدی کرد. ئەم پیاوە نوورانییە پێی وت:

- (دڵتەنگ و نائومێد مەبە، وا من دوو مەتەڵت فێر دەکەم، ئەگەر بە باشی بەکاریان بهێنیت ئەوا ئەو شێرەی کە ئێستا لە کەمیندایە، بۆت دەبێت بە ئەسپێکی ئامادەکراو کە بۆ هەر لایەك بتەوێت دەتبات. ئەو سێدارانەش سەبارەت بە تۆ دەبن بە جۆلانەی کەیف و شادی. سەرەڕای ئەمانەش دوو دەرمانت دەدەمێ، کە ئەگەر بە ڕێکوپێکی بەکاریان بهێنیت، برینەکانت چاك دەبنەوە و دەبن بە دوو گوڵی دڵڕفێنی ئەوتۆ کە خۆشترین بۆنیان لێ بڵاو ببێتەوە. هەروەها بلیتێکی سەفەریشت دەدەمێ کە بتوانیت بەهۆیەوە وەك مەل بفڕیت و ڕێی ساڵێکی ڕەبەقی لە ماوەی یەك ڕۆژدا پێ ببڕیت!

خۆ ئەگەر باوەڕیشم پێ ناکەیت، ئەوا هیچ نەبێت جارێك وتەکانم تاقی بکەرەوە، تاکو لە ڕاستیی ئەم قسانەم دڵنیا ببیت).

بەڵێ، ئەم سەربازە هەندێ لەو ئامۆژگارییانەی تاقی کردەوە. هەتا لە ئەنجامدا بۆی ڕوون بووەوە کە وتەکانی ئەم پیاوە نوورانیيە هێندە ڕاستن کە هیچ گومانێکیان تێدا نیيە.

(هەروەها منی "سەعید"ی بێچارەش هەندێکم لێ تاقی کردنەوە و هیچ گومانێکم تیایاندا نەما و بە ڕوونی ڕاستیی ئەو وتانەم بۆ دەرکەوت).

بەڵام لە ناکاودا پیاوێکی فێڵبازی شەیتانئاسا لە لای چەپەوە پەیدا بوو کە خۆی ڕازاندبووەوە و، چەندین هۆکاری ڕابواردن و کەرەسەی مەستکەری لەگەڵ خۆیدا هەڵگرتبوو. ئەم پیاوە بەرامبەری ڕاوەستا و پێی وت:

- هاوڕێکەم وەرە بۆ لام! وەرە با ڕابوێرین و بە خۆشی کات بەسەر بەرین.. با پێکەوە سەیری وێنەی ئەو کیژۆڵە جوانانە بکەین و، گوێ لە ئاوازی ئەو گۆرانیيە هەست بزوێنەرانە ڕابگرین و.. ئەم خۆراکە خۆشانە هەن با لە دەستیان نەدەین!

پاشان پێی وت:

- ئەو ورتە ورتە چیيە وا لەبەر خۆتەوە دەیڵێیت و دەمت پێی دەجووڵێت؟

- ئەوە مەتەڵە!

- وازی لێ بهێنە.. خۆشی و زەوق و شادیمان بەم چەشنە شتانەی کە لێیان تێناگەین لێ تاڵ مەکە.. ئەی ئەوە چیيە بە دەستتەوە؟

- ئەوە دەرمانە!

- فرێی ده.. هیچ ترسێكت نه‌بێ. ئه‌وه‌تا ته‌ندروستیت تابلێی باشه. ئێمه وا ئێستا له خۆشی و گاڵته و گه‌پداین، كه‌ی كاتی ئه‌وانه‌یه؟! ئه‌ی پێم ناڵێیت ئه‌و بلیته پێنج نیشانه‌یه چی‌یه به ده‌ستته‌وه؟

- ئه‌وه فه‌رمانی كارگێڕی و بلیتی سه‌فه‌ره!

- بیدڕێنه.. له‌م وه‌رزی به‌هاره جوانه‌دا پێویستیمان به سه‌فه‌ر نی‌یه!

به‌م جۆره، هێنده‌ی نه‌مابوو ئه‌و فیڵبازه، به فروفێڵه‌كانی، سه‌ربازه‌كه له خشته بیات و له ڕێ ده‌ری بكات، به ڕاده‌یه‌كی ئه‌وتۆ كه نزیك بوو هه‌ندێك له قسه‌كانی بسه‌لمێنێت..

(به‌ڵێ ڕاسته مرۆڤ له خشته ده‌برێ و، من خۆیشم به‌هۆی یه‌كێكی وه‌ك ئه‌م فیڵبازه‌وه له خشته برام)!

له ناكاودا ده‌نگێكی بڵندی وه‌ك نه‌عره‌ته‌ی هه‌ور له لای ڕاستیه‌وه بێداری كرده‌وه و پێی وت:

- ئاگاداربه! نه‌خه‌ڵه‌تێی.. به‌و فێڵبازه بڵێ:

- ئه‌گه‌ر ده‌توانیت ئه‌و شێره‌ی پشته‌وه‌م بۆ بكوژیت..

ئه‌گه‌ر ده‌توانیت ئه‌و سێدارانه له‌سه‌ر ڕێگام هه‌ڵبگریت..

ئه‌گه‌ر ده‌توانیت هه‌ردوو زامه قوڵه‌كانم چاك بكه‌یته‌وه و ساڕێژیان بكه‌یت..

ئه‌گه‌ر ده‌توانیت له‌م گه‌شته دوور و درێژ و پڕ له ئه‌شكه‌نجه‌یه ڕزگارم بكه‌یت..

ئه‌گه‌ر ئه‌مانه ده‌توانیت، فه‌رمووو پیشانم بده و چاره‌سه‌ری‌یه‌كانت ده‌ربخه. ئه‌وسا ده‌توانیت داوای ئه‌وه‌م لێ بكه‌یت كه داواكاری‌یه‌كانت جێبه‌جێ بكه‌م. ده‌نا ئه‌ی گه‌لحۆی سه‌ر لێ شێواو! ده‌مت بگره و بێ ده‌نگ به.. سه‌رقاڵم مه‌كه و بهێڵه گوێ له‌م مرۆڤه نوورانی‌یه ڕابگرم!

ئەی نەفسەکەم!

لە ڕۆژانی "لاوی"تدا زۆر جار پێدەکەنییت، کەچی وا ئێستا لە گریاندایت بۆ ئەو ڕۆژگارانەی ڕابوردووت کە لە دەستت دەرچوون.. دەسا خێرا کە و هەر ئێستا لەو بێ ئاگاییەت بێدار بەرەوە و، بزانە کە:

ئەو سەربازە بێچارەیە: تۆ و هەموو مرۆڤێکی ترە!

ئەو شێرەش: ئەجەل و تەواوبوونی ماوەی ژیانتە..

ئەو سێدارانەش: بریتین لەو لێکبڕان و لەناوچوون و جودابیانەی کە هەموو شتێك دەگرنەوە. ئایا نابینیت شەو و ڕۆژ خۆشەویستانمان کۆچ دەکەن و یەك لە دوای یەك بەجێمان دەهێڵن؟

ئەو دوو زامەش: یەکێکیان بێ دەستەڵاتی(العجز)ی لە سنووربەدەری مرۆڤە و، ئەوی تریشیان هەژاری(الفقر)یە بێ ئەندازە و ئازاربەخشەکەیەتی کە لە ناخیدا جێگیر بوون و ڕەگ و ڕیشەیان داکوتاوە..

ئەو گەشتە دوورەش، بریتی‌یە لەم گەشتی تاقیکردنەوە دوور و درێژەی مرۆڤ کە لە جیهانی "گیان"ەوە دەست پێ دەکات و، ئنجا دەچێتە ڕەحمی دایکەوە و، پاشان بەرەو منالی دەڕوات و، لەوێوە بەرەو پیری و، ئنجا لە ژیانی دنیاوە بەرەو ئاخیرەت و، پاشان حەشر و تێپەڕبوون بەسەر پردی سیراتدا..

ئەو دوو مەتەڵەش بریتین لە ئیمان بوون بە "خوا" و "ڕۆژی دوایی". بەڵێ، هەر ئەم ئیمانەیە کە دەتوانێت مردن بکات بە ئەسپێك بەڵکو بە بوراقێکی ئەوتۆ مرۆڤ لە بەندیخانەی ئێش و ئازاری دنیا دەرباز بکات و بەرەو گوڵزارەکانی بەهەشتی بەرین و خزمەتی خواوەندی گەورە و میهرەبان و شکۆمەندی ببات. هەر لەبەر ئەمەش بووە کە مرۆڤە کامڵ و تێگەیشتووەکان مردنیان خۆش ویستووە و بە لێوی گەش و خەندانەوە پێشوازییان لێ کردووە! چونکە ڕاستی و ناوەڕۆکی مردنیان زانیوە و بە چاو دیویانە، بۆیە

لێی نەترساون، بەڵکو خۆشیان ویستووە و بە پەرۆشەوە چاوەڕوانیان کردووە و بێ هیچ ترس و بیمێك خۆیان هەڵداوەتە ناو باوەشیەوە.

ئنجا هاتن و ڕۆشتن و تێپەڕبوونی "کات" بەسەر هەموو شتێکدا و گرفتار بوونی ئەو شتانە بە مردن و جودایی و نەمان.. ئەم نهێنی و مەتەڵە ئیمانی‌یە دەیانگۆڕێت بە وێنەیەکی پرشنگداری ئەوتۆ کە هانی مرۆڤ بۆ بینینی تازەیی هەموو شتێك بدات لە دەمی نوێ بوونەوەیدا، تەنانەت دەبێت بەهۆی سەرنجدانی مرۆڤ لە جۆرە جیاجیاکانی موعجیزاتی داهێنانی بەدیهێنەری شکۆمەند و ڕەنگە جیاوازەکانی کاری دەراسای توانست و درەوشانەوەی میهر و بەزەیی ئەو خواوەندە میهرەبانە. ئەمەش وەك تیشکدانەوەی حەوت ڕەنگەکانی شەبەنگی خۆر وایە لەناو ئاوێنەدا و چەشنی جم و جووڵی دیمەنی وێنە سینەماییەکان وایە کە پتر جوانی و دڵڕفێنی بە خۆر و بەو دیمەنانە دەبەخشن..

ئەو دوو چارەسەرەش:

یەکەمیان: ئارامگرتن و پشت بەستنە بە توانست و دانستی خوای گەورەی بەدیهێنەر و پەروەردگارمان.

- جا ئایا وایە؟ [بە سەرسوورمانەوە لە خۆی دەپرسێت].

- بەڵێ وایە.. چونکە ئەو کەسەی بەهۆی ناسنامە(هویــــــة)ی "بێ دەستەڵاتی"یەوە پاڵی بە دەستەڵاتی ئەو خواوەندەوە داوە کە فەرمانی: ﴿كُـــنْ فيكون﴾ی بە دەستە، لە چی دەترسێ و سڵ لە چی دەکاتەوە؟ دیارە ئەو کەسە خۆی ڕادەگرێت و گوێ بە هیچ گیروگرفت و کارەساتێك نادات. چونکە هەڵگری ئەو ناسنامەیە لە سامناکترین کات و لە بەردەم گرنگترین گیروگرفتدا پشت بە پەروەردگاری میهرەبانی خۆی دەبەستێت و، بەمەش تینوێتیی دڵی خۆی دەشکێنێت و، هەر کە دەڵێت: ﴿إِنَّـــا لله وَإِنَّـــا إِلَيْــهِ

راجِعُونَ﴾ (البقرة:١٥٦) ئەوا بە جارێ ئاسوودەیی هەموو گۆشە و کەنارێکی دڵی دەگرێتەوە.

کەواتە مرۆڤی خواناس هەمیشە لەو "بێ دەستەڵاتی" و ترسانەی لە خوای خۆی، چێژ وەردەگرێت و هەست بە تام و لەزەت و خۆشی دەکات.

بەڵێ زۆر ڕاستە! مرۆڤی خواناس لە دەمی ترس و بیمدا هەست بە خۆشی و لەزەت دەکات. چونکە ئەگەر بتوانین پرسیار لە منالێکی ساوا بکەین و، وا دابنێین دەئاوزێت و توانای وەڵامدانەوەی هەیە و پێی بڵێین:

– خۆشترین و بەلەزەتترین کات لە ژیانتدا کامەیە؟

لەوانەیە لە وەڵامدا بڵێت:

– بێگومان ئەو کاتەیە کە بە ترس و بێ دەستەڵاتی و ئومێدەوە خۆم دەهاومە ناو باوەشی پڕ لە سۆزی میهرەبانیی دایکمەوە و، دان بە بێ دەستەڵاتیی خۆمدا دەنێم!

ئەمە لە کاتێکدایە کە ئەگەر سەرجەمی سۆز و بەزەیی و میهرەبانیی دایکان کۆ بکرێنەوە، ئنجا بە کۆی هەموویان ورشەیەکی درەوشانەوەکانی میهرەبانیی خواوەندی پەروەردگار پێکدەهێنن!

هەر لەم ڕوانگەیەوە مرۆڤانی خاوەن ئیمانی کامڵ دەستیان لە توانا و دەستەڵاتی خۆیان داشۆردووە و، هەستیان بە دەستەوسانیی خۆیان کردووە و، تامی ترسانیان لە خوای خۆیان چەشتووە. ئیتر هانایان بۆ بردووە و خۆیان پێ پاراستووە و، ئەم بێ دەستەڵاتی و ترسەیان کردووە بە تکاکار لە دەرگانەی سۆز و بەزەیی خواوەندی میهرەباندا.

چارەسەری دووهەمیشیان:

بریتی‌یە لە نزا و پاڕانەوە و، شوکرانەبژێری و، قەناعەت و، پشت بەستن بە سۆز و میهرەبانیی ڕۆزیدەری خاوەن بەزەیی و سۆز و میهرەبانی.

- ئایا وایە؟

- بەڵێ وایە.. چونکە مادەم مرۆڤ میوانی ئەو خوایە بێت کە گۆی زەویی بۆ کردووە بە سفرەیەکی پڕ لە نیعمەت و، بەهاریشی وەك چەپکە گوڵێکی ڕازاوە و ڕەنگین لەسەر ئەو سفرەیە بۆ داناوە کە بە هەر چوار لایدا گوڵپڕژێنی نیعمەتەکانی کردووە، ئەو کەسەی میوانی خواوەندێکی ئاوا بەخشندە و سەخاوەتمەند بێت، چۆن "هەژاری" و "بێ دەستەڵاتی"ی بەلاوە گران و ئازار بەخش دەبێت؟

بەڵکو دەزانێت کە ئەم دووانە - هەژاری و بێ دەستەڵاتی - وەك ئیشتیهای خواردن وان کە زیاتر هەستی مرۆڤ دەبزوێنن تاکو چاوەڕوانی نیعمەتی زیاتر بکات! بە ڕادەیەکی ئەوتۆ کە هانی مرۆڤی باوەڕدار دەدەن هەمیشە لە هەوڵی زیاد کردنی ئەو "هەژاری"یەدا بێت، وەك ئەو کەسەی پتر ئیشتیهای خۆی دەجووڵێنێت تاکو نیعمەتی زیاتر بچێژێت!

هەر لەم ڕوانگەیەشەوەیە کە مرۆڤە کامڵەکانی ئەهلی ئیمان بە شانازییەوە باسی هەژاریی خۆیان لە بەردەم خواوەنددا دەگێڕنەوە و لێی دەدوێن. بە باشی ئاگاداری ئەم خاڵە بە و، بە پێچەوانەوە لێی تێ نەگەیت! چونکە مەبەستمان هەست کردنە بە "هەژاری" و پیشاندانیەتی لە بەردەم خواوەندی گەورەدا و پاڕانەوەی هەمیشەیی و بێ وچانە تەنها لە دەرگانەی ئەودا. دەنا هەرگیز مەبەست ئەوە نییە کە مرۆڤ هەژاریی خۆی لە بەردەم خەڵکیدا دەربخات و لێیان بپاڕێتەوە!

ئەو بلیت و ئەمرە ئیدارییەش: نوێژ و، فەرزەکان و، خۆپاراستنە لە گوناهە گەورەکان.

جا ئایا وایە؟

- بەڵێ وایە..

چونکە هەموو پسپۆڕانی ئەم بوارە و سەرجەم ئەهلی موشاهەدە و بینین و زەوق و کەشف (لە ئەولیا و صیدیق و زانایان و پیاوچاکان) هەموویان یەکدەنگن لەسەر ئەوەی کە:

ڕووناکی و توێشووی ئەو گەشتە دوورە تەنها لەوەدایە مرۆڤ گوێڕایەڵی فەرمانەکانی قورئانی پیرۆز بێت و دوورەپەرێزی لەو شتانە بکات کە قورئانی پیرۆز داوای کردووە و، توخنیان نەکەوین..

دەنا هەرگیز نە زانست و، نە فەلسەفە و، نە حیکمەت و، نە کارامەیی و لێهاتوویی، هیچ کامیان لەم گەشتە دوور و درێژەدا هیچ سوود و بایەخێکیان نییە، بەڵکو تێکڕا تا چەند هەنگاوێك و هەتا دەرگای "گۆڕ" دێن و ڕووناکی بە مرۆڤ دەبەخشن، ئنجا لەوێ دەکوژێنەوە!

مادەم وایە ئەی نەفسی تەمبەڵم!

ئەوا باش بزانە کە گومان لەوەدا نییە بەجێهێنانی پێنج فەرزەی نوێژ و خۆپاراستن لە حەوت گوناهە گەورەکان، تابڵێی کەم و ئاسان و ئیسراحەت بەخشن لە چاو پێویستیی مرۆڤدا پێیان و لە چاو سوود و بەروبووم و ئاکامەکانیشیان.

جا ئەگەر هۆشمەند و وریا بیت، ئەوا بە باشی لەمە تێدەگەیت و حاڵی دەبیت.

کەواتە، ئەو کەسانەی کە بۆ فیسق و گوناهـ و خراپەکاری و بۆ لای شەیتانی پیسی فێڵباز بانگت دەکەن، پێیان بڵێ:

- ئەگەر دەتوانن مردن لەناوبەرن و بیکوژن.. یان ئەگەر شتێکتان لە لایە کە بتوانن بەهۆیەوە لەناوچوون و فەوتان لە جیهاندا هەڵبگرن.. ئەگەر دەرمانێکتان لە لا دەست دەکەوێت کە بتوانن "بێ دەستەڵاتی" و "هەژاری"ی مرۆڤی پێ لەناو بەرن و، دەرگاکانی گۆڕستانیشی - بۆ هەتا

هەتایی – پێ دابخەن.. ئەگەر ئەم شتانەتان لە لا هەیە، فەرموون دەریان بخەن و پیشانی ئێمەشی بدەن. دەنا بێ دەنگ بن و دەمتان دابخەن!

چونکە ئەوەتا سەرجەمی بوونەوەران لەم مزگەوتە مەزنەی گەردووندا ئایەتەکانی قورئانی پیرۆز دەخوێننەوە.. دەبا ئێمەش گوێیان لێ ڕابگرین و، دڵمان بە نووری ئەو قورئانە پیرۆزە ڕووناك بکەینەوە و، زمانیشمان بە یاد و خوێندنەوەی ئایەتەکانی پاراو بکەین.

بەڵێ، فەرمایشت هەر فەرمایشتی ئەو قورئانەیە. چونکە لە لایەن "حەق"ەوە هاتووە و، "حەق" گۆیە و، "حەق" دەردەخات و، بەڵگەکانی "نووری حیکمەت" بڵاو دەکاتەوە.

اللهم نَوِّرْ قلوبَنا بنورِ الإيمانِ والقرآن. اللهم أغْنِنَا بالافتقارِ إليك، ولا تُفْقِرْنا بالاستغناءِ عنك. تبرأْنا إليك من حولنا وقوتنا والتجأنا إلى حولك وقوّتك، فاجعلْنا من المتوكلين عليك، ولا تَكِلْنا إلى أنفسنا. واحفظنا بحفظك. وارحمنا وارحم المؤمنين والمؤمنات. وصلِّ وسلِّمْ على سيدِنا محمدٍ عبدِك ونبيِّك وصفيِّك وخليلك وجمالِ ملكك ومليكِ صنعك وعينِ عنايتك وشمسِ هدايتك ولسانِ حجتك ومثالِ رحمتك ونورِ خلقك وشرفِ موجوداتك وسراجِ وحدتك في كثرة مخلوقاتك وكاشفِ طِلْسِمِ كائناتك ودلاّلِ سلطنةِ ربوبيتك ومُبَلِّغِ مرضياتِك ومُعَرِّفِ كنوزِ أسمائك ومعلم عبادك وترجمان آياتك ومرآة جمال ربوبيتك ومدار شهودك وإشهادك وحبيبك ورسولك الذي أرْسَلْتَهُ رحمةً للعالمين، وعلى آله وصحبه أجمعين وعلى إخوانه من النبيين والمرسلين وعلى ملائكتك المقربين، وعلى عبادك الصالحين. آمين.

وتەی هەشتەم

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿أَللهُ لا إِلَهَ إِلاّ هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ﴾ (البقرة:٢٥٥)

﴿إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللهِ الإِسلامُ﴾ (آل عمران:١٩)

ئەگەر دەتەوێت تێبگەیت لەوەی کە دنیا چی‌یە و، "گیان"ی ئادەمیزاد لە دنیادا چ ڕۆڵێکی هەیە و، نرخی ئایین بۆ مرۆڤ چی‌یە و، ئەگەر ئایینی حەق(ئیسلام) نەبوایە چۆن دنیا دەبووە بەندیخانەیەکی سامناك و، بزانیت کە چۆن مرۆڤی خوانەناس بەدبەختترین زیندەوەرە.. هەروەها ئەگەر دەتەوێ تێبگەیت لەوەی کە ئەو شتەی نهێنی و گرێ کوێرەی سەرسووڕهێنەری جیهان دەکاتەوە و "گیان"ی مرۆڤیش لە شەوەزەنگی تاریکی ڕزگار دەکات، تەنها: "یا أللهُ" و "لا إله إلا اللهُ"یە..

بەڵێ، ئەگەر حەز دەکەیت ئەمانە بزانیت و لێیان تێبگەیت، ئەوا سەیری ئەم کورتە چیرۆکە بکە و بە وردی بیری لێ بکەرەوە:

لە دێر زەماندا، دوو برا پێکەوە ڕۆشتن بۆ گەشتێکی دوور و درێژ.. ئەم دوانە ڕێیان گرتەبەر تاکو گەیشتنە دووڕیانێك، لەوێدا پیاوێکی جیددی و بە ویقاریان بینی. ئەمانیش لێیان پرسی:

– ئایا ئەم دوو ڕێگایە کامیان باشترە؟

ئەویش وتی:

- ڕێگای دەستە ڕاست، پەیڕەوی کردنی ناچاریی یاسا و ڕێسای تێدایە، بەڵام ئەو پەیڕەوی کردنە ئاسایش و کامەرانیی بۆ ئەوانە تێدایە کە دەیگرنەبەر. ڕێگای دەستە چەپیش بێ یاسایی و بەرەڵایی و سەربەستیی تێدایە، بەڵام لە دووتوێی ئەو سەربەستی‌یە ڕواڵەتی‌یەدا ڕێڕەوانی ئەو ڕێیە دووچاری فەوتان و بەدبەختی دەبن.. ئێستاش خۆتان لە هەڵبژاردنی هەرکام لەو دوو ڕێگایەدا سەرپشك و سەربەستن.

پاش بیستنی ئەم وتە جوانانە، برا ڕەوشت باشەکەیان، کە پڕ بە دڵ حەزی لە پەیڕەوی کردنی یاسا و ڕێسا و ڕێکوپێکی بوو، ڕێگای ڕاستی گرتەبەر و، وتی: "توکلتُ علی اللّٰه" و، کەوتەڕێ..

بەڵام بێچارە بەدڕەوشتەکەیان، ڕێگای چەپی بە باشتر زانی، لەبەر ئارەزووی بەرەڵایی و سەربەستی کە لەو ڕێگایەدا هەبوو..

دەبا ئێمەش بە ئەندێشە و خەیاڵ شوێن پێی ئەم پیاوەیان هەڵبگرین کە ڕێگایەکی بە ڕواڵەت سووك و ئاسانی گرتەبەر، ئەو ڕێگایەی کە لە ڕاستیدا تابڵێی گیروگرفت و دەردیسەری و ماندووبوونی لە دوو توێدایە، تاکو بزانین چیی بەسەر دێت.

ئەم پیاوە، پاش ئەوەی شیو و دۆڵە قووڵ و بەرزاییە سەختەکانی ڕێگای بڕی، گەیشتە دەشت و بیابانێکی سامناك.

لە ناکاودا دەنگێکی ترسناکی بیست، کە ئاوڕی لێ دایەوە شێرێکی دڕی گەورەی بینی کە لەناو دارستانێکی چڕەوە بەرەو ڕووی دەهات! یەکسەر بە ترس و لەرزەوە لەبەری هەڵهات، تا گەیشتە لێواری بیرێکی وشك کە بە ئەندازەی شەست گەز قووڵ بوو. لە ناچاریدا خۆی هاویشتە ناو بیرەکەوە بۆ ئەوەی لە دەست ئەو شێرە ڕزگاری ببێت. لە کاتی بازدان و پێش ئەوەی بگاتە بنکی بیرەکە دەستی لە درەختێك گیربوو کە بە دوو لق

ڕەگەوە لە دیواری بیرەکەدا ڕوابوو، یەکسەر خۆی پێوە ڕاگیر کرد. هەر هێندەی کە بە درەختەکەوە گیرسایەوە و دەوروبەری خۆی بە باشی بینی، سەیری کرد دوو مشك، یەکێکیان ڕەش و ئەوی تریان سپی، بەردەوام بە دانە تیژەکانیان و لەسەرخۆ خەریکی قرتاندنی ئەو دوو ڕەگەی درەختەکە بوون!

پاشان سەیرێکی سەرەوەی کرد، بینیی وا شێرەکە وەك پاسەوان لە دەمی بیرەکەدا ڕاوەستاوە.. کە سەیری خوارەوەشی کرد هەژدیهایەکی گەورەی لە بنکی بیرەکەدا چاو پێ کەوت کە لە نزیکەی سی گەز دووریەوە سەری هەڵبڕیبوو دەیویست لێی نزیك ببێتەوە و، دەمیشی بە فراوانیی بیرەکە واڵا کردبوو، چاوەڕوانی ئەو ساتەی دەکرد کە ئەم بەربێتەوە بەرەو خوارەوە و ئەویش قووتی بدات!

سەرەڕای ئەمانە، چەندین مێرووی گەزندە و ژەهراویی جۆراوجۆریش وەك بازنەی دەست دەوریان لێ دا.

پاشان سەیری لای سەرەوەی درەختەکەی کرد، بینیی ئەم درەختە لە ڕواڵەتدا درەختی هەنجیرە، کەچی بە شێوەیەکی دەراسا گەلێ جۆری جیاجیای میوەی وەك گوێز و هەنار و شتی تری لەو جۆرەی گرتووە!

ئەم پیاوەش، بەهۆی تێنەگەیشتن و نەفامیی خۆی، نەیدەزانی کە ئەم شتانەی دەیانبینێت ئاسایی نین و، هەرگیز ناگونجێ بە ڕێکەوت و بێ مەبەست هاتبنە کایەوە و، لەوە تێنەدەگەیشت کە ئەم کاروبارە سەیرانە هۆکارێکیان هەیە و دەبێ لە پشتی ئەم شتانەوە یەکێك ببێت بەڕێوەیان بەبات و ڕێکیان بخات..

لەبەر ئەوە، هیچ بەلامانەوە سەیر نی‌یە کە "دڵ"ی ئەم مرۆڤە بناڵێنێت و، "گیان"ی هاوار بکات و، "ژیری"شی لە بەرامبەر ئەم بارە ناهەموار و ئازاربەخش و سەرسووڕهێنەرانەی گرفتاریان بووە دەستەوسان بمێنێت.

لەگەڵ ئەمانەشدا، دەروونی بەدخوازی ئەم كابرایە، وەك بڵێی هیچ شتێك ڕووی نەدابێت و هیچ گیروگرفتێكیش تووشی "دڵ" و "گیان" و "ژیری"ی ئەو نەبوو بێت، هەموو ئەوانەی فەرامۆش كرد و پەلاماری میوەی درەختەكەی دا و بە بێ سێ و دوو كردن دەستی دایە خواردنی ئەو بەروبوومانە، هەرچەندەش هەندێكیان ژەهراوی و كوشندە بوون. ئەمەش تەنها لەبەر ئەوەی كە گوێی خۆی لەتاو هاوار و ناڵەی "دڵ"ی بئاخنێت و، دەنگی داد و فریادی دڵ و گیان و ژیریی نەبیستێت!

بەم جۆرە، ئەم مرۆڤە بەدبەختە بە پێی فەرموودەی قودسیی: "أنا عند ظن عبدي بي"(١) ڕەفتاری لەگەڵ كرا! واتە: بەندەی خۆم چۆنم لێ تێ بگات، بەو جۆرە مامەڵەی لەگەڵ دەكەم..

بەڵێ، ئەو مرۆڤە بەدبەخت و كەم فامە، وەك چۆن پێویست بوو، هەر بەو جۆرە ڕەفتاری لەگەڵ كرا و هەر بەو جۆرەش مامەڵەی لەگەڵ دەكرێت، لە تۆڵەی ئەوەی كە هەموو شتێكی بە ئاسایی و بێ ئامانج و بێ مەبەست دەزانی، كە ئەوەش ئەنجامی بێ ئاگایی و بەدگومانیی خۆی بوو.

بەم چەشنە، كەوتە ناو ئاگری سزا و ئازارەوە، نە ئەوە بوو بمرێت و لەو ئازار و سزایە ڕزگاری ببێت، نە دەیشی توانی ژیانی بە شادمانی بەسەر بەرێت!

وا ئێمەش لە لایەنی خۆمانەوە ئەو نەگبەتە بەجێ دەهێڵین، با لە سزا و ئازاری خۆیدا بتلێتەوە و، بە ڕێگای خۆماندا دەگەڕێینەوە تاكو بزانین براكەی چیی بەسەر هات؟

ئەم پیاوە پیرۆز و هۆشمەندە بێ وچان ڕێی دەبڕی، بێ ئەوەی وەك براكەی تووشی ئەشكەنجە و ئازار ببێت. ئەمیان لەبەر ڕەوشت جوانیی خۆی، تەنها

---

(١) رواه البخاري ومسلم والترمذي. (وەرگێڕ)

بیری لە شتی جوان دەکردەوە و، بیر و ئەندێشەی تەنها بۆ لای شتی جوان دەڕۆیشت. لەبەر ئەوە، هەمیشە شادمان و دڵخۆش بوو. ئنجا وەك براکەشی تەگەرە و ناخۆشیی ئەوتۆی نەدەهاتە ڕێ، چونکە لە یاسا و ڕێسا شارەزا و ئاگادار بوو، هەروەك هەموو شتێکیشی بە گوێرەی پەیرەوی کردنی یاسا جێ بەجێ دەکرد، ئیتر هەموو کاروبارێکی بە ئاسانی دەهات بە دەستەوە و، بە سەربەستی ڕێگای خۆی دەبڕی و، هێمنی و ئارامی هەموو سووچێکی دڵی پڕ کردبوو..

بەم جۆرە، لە ڕۆشتندا بەردەوام بوو هەتا گەیشتە باخچە و بێستانێك کە بە میوە و گوڵ ڕازابووەوە، لەم لا و ئەو لای باخچەکەشدا، بەهۆی بایەخ نەدان بە پاك و خاوێنیی ئەو باخچەیە، هەندێ لاکی زیندەوەران و شتی بۆگەن و ڕزیو پەرش و بڵاو بووبوون..

خۆ برا بەدبەختەکەش - پێش ئەم - ڕێی کەوتبووە ناو ئەو جۆرە بێستانانەوە، بەڵام خۆی بە تەماشا کردنی لاکی بۆگەنەوە خەریك کردبوو، تا لە ئەنجامدا هەستی بە گێژبوون و دڵتێکچوون کردبوو، ناچار ئەو بێستانانەی بەجێ هێشتبوو، بێ ئەوەی کەمێك بحەسێتەوە تاکو بتوانێت لە گەشتەکەیدا بەردەوام بێت..

بەڵام ئەمیان بەپێی ئەو دەستوورەی کە دەڵێت: (لە هەموو شتێکدا سەیری چاکترین و جوانترینیان بکە) لاکە بۆگەن و شتە ڕزیوەکانی فەرامۆش کرد، تەنانەت هەر ئاوڕیشی لێ نەدانەوە و، بۆ خۆی سوودێکی باشی لە میوە و شتە باشەکانی ناو بێستانەکە وەرگرت. پاش ئەوەی کە بە ئارەزووی خۆی حەسایەوە، هەڵسا و ڕێی گرتەبەر.

ئەمیش، وەك براکەی، ڕێی کەوتە ناو بیابانێکی بەرین و دەشتاییەکی فراوانەوە. هەروەکو ئەویش، لە ناکاودا دەنگی شێرێکی بیست کە هەڵمەتی

بۆ دەهێنا، ئەمیش، وەك براکەی، ترس و بیم دایگرت و سامی لێ نیشت، بەڵام کەمتر لە چاو ترس و سامی براکەی، چونکە بەهۆی بیرکردنەوەی جوان و گومانی پاکی، بە جوانی بیری کردەوە و لەبەر خۆیەوە وتی:

– (دیارە ئەم بیابانە فەرمانڕەوایەکی هەیە. کەواتە دەبێ ئەو شێرە خزمەتگوزارێکی گوێڕایەڵی ژێر دەستی ئەو فەرمانڕەوایە بێت).

بەمە دڵنیایی رووی تێکرد. بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا لە دەست شێرەکە هەڵهات و ڕای کرد، تا گەیشتە لێواری بیرێکی وشك کە شەست گەز قووڵ بوو..

ئەمیش، وەك براکەی، لە ترسی شێرەکە خۆی هاویشتە ناو بیرەکەوە، بەڵام پێش ئەوەی بگاتە بنکی بیرەکە دەستی لە درەختێك گیر بوو، یەکسەر خۆی پێدا هەڵواسی. سەیری کرد وا دوو زیندەوەر پەیتا پەیتا هەردوو لقی ڕەگی درەختەکەیان دەقرتاند.. پاشان کە سەیری سەرەوەی کرد، شێرەکەی بینی کە لە دەمی بیرەکەدا ڕاوەستابوو.. ئنجا سەیری خوارەوەی کرد هەژدیهایەکی لە بنکی بیرەکەدا بینی.. کە سەیری خۆی کرد بینیی لە بارێکی سەیر و سەرسووڕهێندایە و، گەلێ حەپەسا، بەڵام بە سەدان جار لە حەپەسانی براکەی کەمتر، چونکە ڕەوشتە جوانەکانی بیرکردنەوەی جوانیان پێ بەخشیبوو، کە ئەمەش لایەنە جوانەکانی هەموو شتێکی پیشان دەدا..

لەبەر ئەمە، بیری کردەوە کە ئەم شتە سەرسووڕهێنەرانە پەیوەندییان لەگەڵ یەکتردا هەیە و، وا دەردەکەوێت کە یەکێك هەیە بیانبزوێنێت و، دەبێ ئەم کاروبارە سەرسووڕهێنەرانە نهێنییەکی شاراوە و تەلیسمێکی داخراویان تێدا بێت:

– (بەڵێ، هەموو ئەم شتانە دەگەڕێنەوە بۆ فەرمانی فەرمانڕەوایەکی نادیار، کەواتە من لێرەدا تەنیا نیم، بەڵکو ئەو فەرمانڕەوا نادیارە دەمبینێت و

پارێزگاریم دەکات و، بۆ ئەنجام و مەبەستێکی تایبەتی تاقیم دەکاتەوە و، بۆ کوێ بیەوێت دەمبات)!

لەم بیرکردنەوە جوانەدا شەوق و تاسەیەکی تێدا پەیدا بوو کە ئەم پرسیارەی هێنایە کایەوە:

- ئایا دەبێ ئەو کەسە کێ بێت کە بەم جۆرە تاقیم دەکاتەوە و دەیەوێت خۆیم پێ بناسێنێت و لەم ڕێبازە سەیرەوە بەرەو ئەنجامێکی دیاریکراو دەمبات؟!

خۆشەویستیی خاوەنی نهێنییەکە لە حەزکردنی ناسینیەوە دروست بوو.. لەو خۆشەویستییەشەوە حەزی شیکردنەوەی ئەو نهێنییە گەشەی کرد.. لەم حەزەشەوە ئارەزووی وەرگرتنی بارێکی شیاوی گونجاو بەرامبەر خاوەنی ئەو نهێنییە و بۆ دەستکەوتنی ڕەزامەندیی ئەو، لە دەروونیدا پەیدا بوو..

پاشان سەری هەڵبڕی و سەیرێکی درەختەکەی کرد، بینیی ئەم درەختە بە ڕواڵەت دار هەنجیرە، کەچی هەزاران جۆر میوەی ڕەنگاوڕەنگی گرتووە! هەر کە ئەمەی بینی یەکسەر ترسەکەی بە تەواوی ڕەوییەوە. چونکە بۆی ڕوون بووەوە کە ئەم دارهەنجیرە لیستە و پێرست و پیشانگایەکە فەرمانڕەوای نادیار، بەو شێوە سەیرە، نموونەی پێکهاتووەکانی ڕەز و باخچە و بێستانەکانی خۆی لێرەدا داناوە و ئەم درەختەی پێ ڕازاندووەتەوە بۆ پیشاندان و دەرخستنی ئەو لەزەت و خۆشییانەی کە لە باخچەکانیدا بۆ میوانەکانی خۆی ئامادەی کردوون. دەنا تەنها درەختێك هەرگیز بەرروبوومی هەزاران درەخت ناگرێتە خۆ..

ئیتر ئەم مرۆڤە کە گەیشتە ئەم دەرەنجامە، هیچی بۆ نەمایەوە لە نزا و پاڕانەوە زیاتر، بۆیە بە سەرکزی و ملکەچییەوە هێندە پاڕایەوە هەتا کلیلی نهێنییەکەی ئیلهام کرا و، وتی:

- "ئه‌ی فه‌رمانڕه‌وای ئه‌م هه‌رد و ده‌شت و بیابانه! وا په‌نام بۆ هێنایت و لێت ده‌پاڕێمه‌وه، من خزمه‌تگوزارێكی تۆم و، ته‌نها ڕه‌زامه‌ندیی تۆم ده‌وێت، داوات ده‌كه‌م و له دووت ده‌گه‌ڕێم".

یه‌كسه‌ر پاش ئه‌م پاڕانه‌وه‌یه دیواری بیره‌كه له شێوه‌ی ده‌رگایه‌كدا له‌سه‌ر سه‌وزایی و باخچه‌یه‌كی فراوانی جوان و بێگه‌رد كرایه‌وه. دوور نی‌یه هه‌ر ده‌می هه‌ژدیهاكه بووبێت به ده‌رگا و لێی خرابێته سه‌رپشت..

شێر و هه‌ژدیهاكه‌ش وه‌ك دوو خزمه‌تگوزاریان لێ هات و خولكیان ده‌كرد بۆ ناو باخچه‌كه، ته‌نانه‌ت شێره‌كه له‌به‌ر ده‌ستیدا شێوه‌ی ئه‌سپێكی ئاماده و زینكراوی له‌خۆ گرت!

ده‌سا ئه‌ی ده‌روونی ته‌مبه‌ڵم!

ئه‌ی ئه‌و كه‌سه‌ی كه له‌م گه‌شته ئه‌ندێشه‌ییه‌دا هاوڕێم بووه!

وه‌رن با پێكه‌وه به‌راوردێكی حاڵی ئه‌م دوو برایه بكه‌ین و بزانین چۆن كرده‌وه‌ی چاك چاكه‌ی له دوایه و، هی خراپیش هه‌ر ئه‌نجامی خراپی لێ ده‌بێته‌وه:

سه‌یر بكه‌ن! ئه‌و برا به‌دبه‌خته‌ی كه به لای چه‌پدا ڕۆشت، وا ئێستا ترس و سامی ئه‌وه‌ی لێ نیشتووه كه هه‌ر كاتێك بێت - چ ئێستا و چ تاوێكی تر - ده‌كه‌وێته ناو ده‌می هه‌ژدیهاكه‌وه!.. به‌ڵام به‌خته‌وه‌ره‌كه‌یان بۆ میوانیی باخچه‌یه‌كی ڕازاوه و پڕ له میوه‌ی ڕه‌نگین بانگ كراوه.

هه‌روه‌ها ئه‌و به‌دبه‌خته له ترس و سامدا وه‌خته دڵی له‌ت له‌ت بێت.. به‌ڵام ئه‌م به‌خته‌وه‌ره شتی سه‌یر و سه‌رسووڕهێنه‌ر ده‌بینێت و، هه‌ست به ترسێكی له‌زه‌ت به‌خش ده‌كات و، به چاوی په‌ند و ئامۆژگاری و ناسینێكی خۆشه‌ویستانه‌وه بۆیان ده‌ڕوانێت.

ئەو بەدبەختە هەژارە، ئازاری بێ هاودەمی و دڵتەنگی و نائومێدی دەچێژێت.. لە کاتێکدا کە ئەم بەختەوەرە لە ناوەندی چێژ و لەزەتی هیوا و شەوق و تاسە و دڵنیاییدا دەژی.

ئەو نەگبەتە، خۆی وەك بەندکراوێك دەبینێت و، وا دەزانێت بەوە حوکم دراوە کە مێرووەکان پەلاماری بدەن.. لە کاتێکدا ئەم کامەرانە، لەبەر ئەوەی میوانی کەسێکی تابلێی سەخاوەتمەند و دەست ڕەنگینە، وەك میوانێکی بەڕێز و ئازیز کات بەسەر دەبات و لەگەڵ خزمەتگوزارەکانیدا دەژی و تەمەنی خۆش و بەپیت دەگوزەرێنێ و دڵی پێیان دەکرێتەوە.

ئەو بەدبەختە بە ویستی خۆی و بەهۆی خواردنی ئەو خواردەمەنییانەی کە لە ڕواڵەتدا بەلەزەت و لە ناوەرۆکدا ژەهراوی بوون، بەرەو سزا هەنگاو دەنێت، چونکە ئەو میوە و خواردەمەنییانە وەك "نموونە" دانراون و تەنها ڕێی ئەوە دراوە کە لێیان بچێژرێت، تاکو ئەو کەسەی لێیان دەچێژێت ببێتە داواکاری سەرچاوە و کانگا ڕەسەنەکانیان و بیاندۆزێتەوە. دەنا ڕێ بەوە نەدراوە کە چەشنی ئاژەڵ بە چلێسی هەڵمەتیان بۆ ببات و بێ سێ و دوو کردن و لێکدانەوە دەست بە خواردن و هەڵلووشینیان بکات..

بەڵام ئەم مرۆڤە شادمانە، لەبەر ئەوەی لە ڕاستیی ڕووداوەکە گەیشتووە، ئەوا کەمیان لێ دەچێژێت و، خواردنیان بۆ کاتی خۆی دوا دەخات و، تام و لەزەت لەو چاوەڕوانییەدا دەبینێت.

پاشان ئەو بەدبەختە، لەبەر ئەوەی چاوی بەسیرەتی کوێرایی داهاتبوو، ئەو ڕاستی و شتە سەیر و جوانانەی نەدەبینی کە وەك خۆر ئاشکران و، بە دەستی خۆی ستەمی لە خۆی کرد و خۆی هاویشتە بارێکی ناهەموار و ئەندێشەیەکی تاریکی دۆزەخ ئاساوە، نە ئەوەیە شایانی بەزەیی بێت و، نە ئەوەشە کە مافی گلەیی ببێت! وەك ئەوەی پیاوێك لەناو دۆست و

خۆشەویستانی خۆی لە وەرزی هاوین و لەناو باخچەیەکی خەملاودا و لە گەرمەی ئاهەنگی خۆشی و شادیدا، بە هیچ کام لەمانە قایل نەبوو بێت و، پێك لە دوای پێك دەستی بە خواردنەوەی مەی کردبێ، هەتا مەست بوو بێت، ئنجا دەستی بە هاوار و ناڵە و گریان کردبێت و، وای زانیبێت کە بە ڕووت و قووتی و برسێتی لە چلەی زستاندایە و کەوتووەتە ناو چەندین جرِ و جانەوەری دڕندەوە! جا هەروەك ئەو کەسە شایانی سۆز و بەزەیی نییە، ئەم نەگبەتەی چیرۆکەکەشمان بە هەمان جۆرە، چونکە بێ ئەوەی کەس زۆری لێ کردبێت، کەچی بە ویستی خۆی ستەم لە خۆی دەکات و هاوڕێیانی خۆی لە بەرچاو دەکەوێت و بە جرِ و جانەوەر و دڕندەیان لە قەڵەم دەدات!

بەڵام ئەم مرۆڤە شادمانە، بە چاوی خۆی "ڕاستی" دەبینێت. خۆ "ڕاستی"یش لە خۆیدا شتێکی تابلێی دڵگیر و جوانە، ئنجا لەگەڵ دۆزینەوە و هەست پێکردنی "ڕاستی"شدا ڕێزی کەماڵ و جوانیی خاوەنی "ڕاستی" دەگرێت و، بەم پێیە شایانی میهرەبانی و بەخشندەیی ئەو دەبێت.

کەواتە ئەی دەروونی خۆم و ئەی هاوڕێکەشم لەم گەشتە ئەندێشەییەدا!

لە ڕوانگەی ئەم نموونەیەوە، یەکێك لە نهێنییەکانی ئایەتی: ﴿ما أصابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ الله وما أصابكَ من سيئةٍ فَمِن نفسِك﴾ (النساء:٧٩) بزانە و تێبگە و هەستی پێ بکە.

واتە: شتانی فانی و بێ کەڵك لەخۆتەوەیە و، شتە باش و سوود بەخشەکانیش لە خوای گەورەوەیە!

ئەگەر ئەم جیاوازییانە و هاوچەشنی ئەمانە بەراورد بکەیت و لێکیان بدەیتەوە، بۆت ڕوون دەبێتەوە کە دەروونی هاندەری خراپکاری (النفس الأمارة بالسوء) دۆزەخێکی مەعنەویی بۆ یەکەمیان ئامادە کردووە.. بەڵام

ئەوی تریان - لەبەر پاکیی خۆی و، جوانیی نیاز و رەوشت و، بەرزیی بیرکردنەوەکانی - لیشاوی بەرەکەت و چاکەی زۆر و بەختیاریی بەسەردا دەرژێت و رەفتاری بەرز و پرشنگداری پێ دەبەخشرێت.

کەواتە ئەی نەفسەکەم!

ئەی ئەو کەسەی کە لەگەڵ مندا گوێی لەم چیرۆکە راگرتووە!

ئەگەر ناتەوێت وەك ئەو برا نەگبەتەیان بێت و، حەزت لەوەیە وەك برا بەختەوەرەکەیان وابێت، ئەوا گوێ بۆ قورئانی پیرۆز رابگرە و، مل بۆ حوکم و فەرمانەکانی کەچ بکە و، دەستی پێوە بگرە و، بەپێی فەرمانەکانی کاروبارەکانت ئەنجام بدە.

خۆ ئەگەر بە تەواوی راستییەکانی ئەم چیرۆکە بچووکەت وەرگرتبێت، ئەوا دەتوانیت هەموو راستییەکی ئایینی و مرۆڤایەتی و ئیمانیی لەسەر دەستنیشان و پیادە بکەیت. وا من شتە بنەرەتی و سەرەکییەکانت پێ دەڵێم، تۆیش لە لایەنی خۆتەوە خاڵە وردەکانی دەربهێنە و بیاندۆزەرەوە:

ئەو دوو برایە، یەکێکیان: "گیان"ی ئیماندار و "دڵ"ی پیاوچاکە.. ئەوی تریان: "گیان"ی کافر و "دڵ"ی مرۆڤی فاسقە..

رێگای لای راستیان: رێبازی قورئان و شارێگای ئیمانە.. رێگای لای چەپیش: رێبازی کوفر و یاخی بوونە..

ئەو باخ و بیستانەی سەر رێگاکەش: ئەم ژیانە کۆمەڵایەتی و کاتییەی کۆمەڵی مرۆڤایەتی و شارستانیتیی ئادەمیزادە، کە لە یەك کاتدا باش و خراپ، خێر و شەر، پاك و پیسی تێدایە..

مرۆڤی ژیر لە جێگایەکی وادا بەپێی دەستووری: "خذ ما صفا، دع ما کدر" رەفتار دەکات و، هەر شتێك ساغی و سەلامەتیی دڵ و دەروون و دڵنیایی ویژدانی تێدا بێت، لەگەڵ ئەوەدا دەبێت..

ئەو بیابانەش: ئەم دنیا و سەرزەوی‌یەی خۆمانە کە تیایدا دەژین..

ئەو شیرەش: مردن و ئەجەلی مرۆڤە..

ئەو بیرەش: لەش و جەستەی ئادەمیزاد و سەردەم و کاتی ژیانیەتی، قوولی‌یە شەست گەزی‌یەکەی بیرەکەش: ئاماژەیە بۆ تیکرای تەمەن کە شەست سالە..

ئەو درەختەش: ماوەی تەمەن و ماددەی ژیانی ئادەمیزادە..

ئەو دوو گیانلەبەرە رەش و سپی‌یەش: شەو و رۆژن لە تەمەنی مرۆڤدا..

مەبەست لە دەمی هەژدیهاکەش: دەمی "گۆر"ە کە دەرگایەکە لە رووی بەرزەخ و ژیانی ئاخیرەتدا دەکریتەوە، ئەوەندە هەیە کە ئەو دەمە بۆ مرۆڤی ئیماندار دەرگایەکە پیایدا تیپەر دەبیت، کاتێ لە بەندیخانەی دنیاوە بەرەو باخچە و بیستانەکانی بەهەشتی بەرین دەروات و هەنگاو دەنیت..

ئەو میرووە زیانبەخشانەش: گیروگرفت و بەڵاکانی ژیانی دنیان. ئەوەندە هەیە بۆ مرۆڤی ئیماندار هۆکاریکی شیرینی بیدار کردنەوەی خواوەندن و، ئاوردانەوەی پەروەردگارن لە بەندەکانی خۆی، تاکو هەرگیز "بێ ئاگایی" بە سەریاندا زاڵ نەبیت..

بەروبوومە هەمە چەشنەکانی ئەو درەختەش: نیعمەتەکانی دنیان کە پەروەردگاری گەورە و سەخاوەتمەند دروستی کردوون، بۆ ئەوەی وەك لیستە و ناوەرۆکیك وابن بۆ نیعمەتەکانی ئاخیرەت و یادی نیعمەتەکانی ئەوییان پێ بکریتەوە و، خواوەندی دانا بۆ بانگیشتی کریارەکانی میوەی بەهەشت لە شیوەی چەند نموونەیەکدا بەدیی هیناون.

ئەو هەموو میوە جۆراوجۆرانەش کە خوا بەو درەختەی بەخشیبوو، پەنجە بۆ مۆرکی "صەمەدانییەت"ی خوا و تەمغەی "پەروەردگاریتی" و فەرمانرەوایەتی "دەستەڵاتی" ئەو دریژ دەکەن..

چونکە (دروستکردنی هەموو شتێك لـە تەنـها یەك شـت) وەك پێکـهێنانی هــەموو جۆرە کــانی رووەك و بەروبوومــەکانیان لــە تەنــها یــەك گــڵ و، دروسـتکردنی هــەموو زینـدەوەران لــە یــەك ئــاو و، داهێنــانی ئامێرە کــانی زیندەوەرانیش لە خۆراکێکی ساکار..

هــەروەها (دروسـتکردنی تەنـها یــەك شــت لــە هــەموو شــتێك) وەك دروستکردنی گۆشتێکی تایبەتی و پێستێکی ئاسایی بۆ زیندەوەران لە چەندین جۆر خۆراکی هەمە چەشن و جیاواز..

هەموو ئەمانە، سکە و تەمغەی کەسێکی "صەمەد" و تاك و تـەنیا و، مۆری تایبەتیی پادشای ئەزەل و ئەبەدن کە هەرگیز بە کەس لاسایی ناکرێنەوە.

بەڵێ، داهێنانی یەك شت لە هەموو شتێك و، بەدیهێنانی هـەموو شتێکیش لە تەنها یەك شت، تایبەتکارییەکی سەربەخۆی بەدیهێنەری هـەموو شتانە و، بەڵگەیەکی تایبەتیی ئەو خواوەندەیە کە بەسەر هەموو شتێکدا بەتوانا و زاڵ و بەدەستەڵاتە.

ئەو نهێنییەش، نهێنیی دانست و ئامانجی بەدیهاتنی بوونەوەرانە، کـە تەنـها بەهۆی نهێنیی ئیمانەوە دەکرێتەوە. ئەو کلیلەش کە دەیکاتەوە: ﴿ أللّه لا إلــه إلا هو الحي القيوم ﴾ و (يا أللّه) و (لا إله إلا اللّه)یە.

گۆڕانی دەمی هەژدیهاکە و بوونی بە دەرگــای باخچـە و بیسـتان، هێمـای ئەوەیە کە:

"گــۆڕ" بەندیخانـەی دڵتـەنگی و لـەبیرچوون و فـەرامۆش کردنـە و، بـۆ گومرایان و ستەمکاران وەکو ناوسکی هەژدیها وایە..

بەڵام بۆ ئەهلی ئیمــان و قورئـان دەرگایەکە خراوەتە سەرپشت تـاکو لـە بەندیخانـەی ئـەم ژیانـەوە بـەرەو باخچـە و گولزارەکــانی ژیــانی نــەمری و

هەمیشەیی و، لە کۆری تاقیکردنەوەی دنیاوە بۆ خۆشی و کامەرانیی بەهەشت و، لە دەردیسەریی "ئەرکی ژیان"ەوە بۆ ژێر سایەی بەخشندەیی خوای گەورەی میهرەبان برۆن.

گۆران و بوونی ئەو شێرە درندەیەش بە ئەسپێکی ئامادە کراوی خزمەتگوزار، هێمایە بۆ ئەوەی کە:

"مردن" بۆ گومرایان جودایی و لێکدابڕانێکی سزادەری هەتاهەتاییە لە هەموو دۆست و خۆشەویستان و، بەجێهێشتنی بەهەشتێکی درۆینە و هەڵخەڵەتێنەری وەك دنیایە، بۆ ناو تەنگی و تەسکیی بەندیخانەی تەنیایی ناو گۆڕ و، ون بوون و، سەر لێ شێوانێکی بێ سنوور..

بەڵام بۆ ئەهلی هیدایەت و قورئان، گەشتێکە بەرەو جیهانی دوایی و هۆکارێکی گەیشتنە بە خۆشەویستان و هاوڕییانی دێرین و، هۆیەکە بۆ چوونە ناو نیشتمانی ڕاستەقینە و بەختیاریی هەمیشەیی و، خولك و بانگ کردنێکی بەرێزانەیە بۆ دەربازبوون لە بەندیخانەی دنیا بەرەو باخچەکانی بەهەشت و، چاوەڕوانییەکە بۆ وەرگرتنی پاداشتی خزمەتگوزارییەکان لە لایەن میهرەبانیی خوای گەورەوە و، حەسانەوەیەکە لە ئەرك و لێپرسراوییەکانی ژیان و پشوودانێکە لە فەرمانبەرییەکانی و، ڕاگەیاندنێکە بۆ کۆتایی پێ هاتنی "ئەرکەکانی بەندایەتی" و "تاقیکردنەوەکانی فێربوون" لەم ژیانەی دنیادا.

لە هەموو ئەمانەوە دەگەینە ئەو ئەنجامەی کە:

هەر کەسێك ژیانی دنیای فانی بکات بە ئامانج و مەبەستی خۆی، ئەوا هەر ئەم ژیانەی (لە ڕاستی و ناوەڕۆکدا) بۆ دەبێت بە دۆزەخێکی دڵ سووتێنەر، با لە ڕوالەتیشدا لە خۆشی و ناز و نیعمەتدا بێت.. بەڵام ئەو

کەسەی روو بکاتە ژیانی هەمیشەیی و نەبراوەی ئەودنیا و بە راستی و دلسۆزی تیبکۆشیت و هەولی بۆ بدات و بۆی لێ ببریت، ئەوا کامەرانی و بەختیاریی هەردوو لای دەستگیر دەبیت و شایانی هەردووکیان دەبیت، با ئەم دنیایەشی لە روالەتدا تەسك و خراپ و ناخۆش بیت، بەلاّم ئەم بەلایەوە خۆش و شیرین دەبیت و لەبەر چاویدا دەبیت بە هۆلی چاوەروانیی بەهەشتی بەرین. لەبەر ئەوە، ئارام دەگریت و هەمیشە لە شوکرانەبژیری و سوپاسی پەروەردگاری خۆیدا دەبیت.

اللهم اجعلنا من أهل السعادة والسلامة والقرآن والإيمان. آمين.

اللهم صل وسلم على سيدنا محمد وعلى آله وصحبه، بعدد جميع الحروفات المتشكلة في جميع الكلمات المتمثلة بإذن الرحمن في مرايا تموجات الهواء عند قراءة كل كلمة من القرآن من كل قارئ من أول النزول إلى آخر الزمان.

وارحمنا ووالدينا وارحم المؤمنين والمؤمنات بعددها، برحمتك يا أرحم الراحمين.

آمين..

والحمد لله رب العالمين.

وتەی نۆهەم

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿فسبحانَ الله حين تُمسون وحين تُصبحون ❁ وله الحمدُ في السموات والأرضِ وعشيّاً وحين تُظهِرون﴾ (الروم:١٧-١٨)

ئەی برای بەڕێزم!

پرسیبووت کە: "حیکمەت" لە دەستنیشان کردنی ئەو پێنج کاتە دیاری کراوانەی نوێژدا چی‌یە؟

ئێمەش ئاماژە بۆ تەنها حیکمەتێك دەکەین لە نێوان ئەو دانستە زۆرانەی کە لە دیاری کردنی ئەو پێنج کاتانەدا هەن:

بەڵێ، هەروەك کاتی هەموو نوێژێك سەرەتای ئاڵوگۆڕێکی گەورە و گرنگە لە "زەمان"دا، لە هەمان کاتیشدا ئاوێنەیەکە نیعمەتە هەمەکی‌یەکانی خوای گەورەی تێدا دەردەکەوێت.

لەبەر ئەوە، خوای گەورە فەرمانی بە نوێژ کردن داوە لەو کاتانەدا. واتە فەرمانی بەوە داوە کە بەندەکانی تەسبیحات و ڕێز لێگرتنی خوای گەورەی بالاّ دەست زیاتر بکەن. هەروەها شوکر و ستایشی نیعمەتە زۆرە لەژمارە نەهاتووەکانی - کە لە نێوان ئەو دوو کاتەدا بەخشیونی - زیاتر دەربڕن.

بۆ ڕوونکردنەوەی ئەم واتا و ناوەڕۆکە قـووڵ و وردە، پێـم باشـە کـە هاودەم لەگەڵ دەروونی مندا گوێ بۆ پێنج سەرنج ڕابگریت:

❑ سەرنجی یەکەم:

نوێژ - لـە نـاوەڕۆکیدا - بریتی‌یە لـە تەسبیحات و بە گـەورە ڕاگرتـن و ستایش نواندن بەرامبەر بە خوای گەورە. واتە:

پیرۆز ڕاگرتنی خوای گەورە، بـە کـردار و گوفتـار، بەرامبـەر گـەورەیی و شکۆمەندی(جلال)ی ئەو، بە وتنی: "سبحان الله"..

هەروەها ڕێز لێگرتنی، بە ڕەفتار و کردار، بەرامبەر کەماڵ(کمال)ی ئەو، بە وتنی: "الله أکبر"..

هـەروەها سـتایش کردنـی بـە کـردەوە و دڵ و زمـان و لـەش بەرامبـەر جوانی(جـمال)ی ئەو، بە وتنی: "الحمد لله".

واتە ئەم سیانە: "سبحان الله، الله أکبر، الحمد لله" بریتین لە بنج و بناوان و تۆوی نوێژ، بۆیە لە هەموو زیکر و هەڵسـان و دانیشـتنێکی نوێـژدا هـەن. هـەر لەبـەر هـەمان هۆیـە و بـۆ چەسـپاندنی نـاوەڕۆکی نوێـژ و بـۆ مەبەسـتی جێگربوونیەتی لە دڵدا کە لە دوای نوێژەکانیش هـەر یەکی سی و سێ جـار دووپات دەبنـەوە. چونکـە بەم وشـە کـورت و پڕ واتایانـە واتـا و کاکڵـە و ناوەڕۆکی نوێژ دەچەسپێت و لە دڵدا جێگیر دەبێت.

❑ سەرنجی دووهەم:

پەرسـتش - لـە نـاوەڕۆکدا - بریتی‌یـە لـەوەی کـە بـەندە بـە خۆشەویستی‌یەکی پاکی بێگـەرد و بەوپەڕی ڕێز و سەرسووڕمانەوە سوژدە بەرێتـە بـەر دەرگانـەی خوایـەتیی خـوا و، سەر بخاتـە سـەر زەوی لـە بـەردەم کەماڵی پەروەردگارێتی و دەستەڵاتی نەبڕاوە و میهرەبانیی خوایەتیی ئەودا و، لە هەمان کاتدا "بێ دەستەڵاتی" و "هەژاری" و "لاوازی"ی خۆیشی ببینێت.

بەڵێ، هەروەك "پەروەردگاریێتی"ی خوای گەورە خوازیاری بەندایەتی و گوێڕایەڵی‌یە، پیرۆزی و بێ نیازیی ئەو پەروەردگاریێتی‌یەش داخوازی ئەوەن کە "بەندە" - لەگەڵ داوای لێبوردن و بینینی کەموکووڕی‌یەکانی - دەری ببڕێت کە: خواوەند پاك و بێ نیازە لە هەموو کەموکووڕی‌یەك و، ڕاییگەیەنێت کە ئەستۆی سەرجەمی بیروڕا پووچەڵەکانی گومڕایان ناتوانێت بگاتە گەورەیی ئەو خوایە و، خواوەند بەرز و بڵندە بەسەر هەموویاندا. هەروەها دەری ببڕێت کە خوای گەورە هێندە خاوێن و بڵندە کە دەستی هیچ چەشنە کەموکووڕی و ناتەواوی‌یەکی بوونەوەران ناگاتە داوێنی بەرز و بڵندی‌یەکەی..

بەڵێ، هەموو ئەمانە بە وتنی: "سبحان اللّٰه" دەرببڕێت..

هەروەها کەماڵی توانستی پەروەردگاریێتی داوا لە "بەندە" دەکات کە پەنا بباتە بەری و پشتی پێ ببەستێت. چونکە بەندە "لاوازی"ی خۆی و "بێ دەستەڵاتی"ی سەرجەمی بەدیهاتووان دەبینێت. ئیتر لە بەرامبەر مەزنیی ئاسەوارەکانی توانستی صەمەدانی‌یەوە و بە دەربڕینی ئەوپەڕی ڕێز و سەرسووڕمانەوە: "اللّٰه أكـبر" دەکات و بە کەماڵی خشووع و ئەدەب و ملکەچی‌یەوە دەڕواتە ناو "ڕکووع"ەوە..

هەروەها میهرەبانیی فراوان و نەبڕاوەی پەروەردگاریێتیی خوای گەورە داوا لە "بەندە" دەکات کە بە زمانی نزا و پاڕانەوە، پێداویستی‌یەکانی خۆی و گشت بوونەوەران و، "هەژاری" و "بێ دەسەڵاتی"ی هەموویان، لە دەرگای ئەو گەنجینە نەبڕاوەیەی میهرەبانیی پەروەردگاردا بخاتە ڕوو.

هەروەها بە وتنی: "الحمد للّٰه" شوکرانە و سوپاسگوزاریی ئەو نیعمەتە زۆر و چاکەکاری و میهرەبانی‌یە زەبەندەیەش دەرببڕێت کە ئەو پەروەردگارە میهرەبانە ڕشتوونی بە سەریاندا.

واتە: کردار و گوفتارەکانی نوێژ، ئەم واتایانەیان تێدایە و، هەر لەبەر دەرخستنی ئەم ناوەرۆکانەیە کە خوای گەورە نوێژی لە سەرمان فەرز کردووە.

❑ سەرنجی سێهەم:

هەروەك مرۆڤ نموونەیەکی پوخت و بچووکی ئەم بوونەوەرانەیە و، سوورەتی "فاتحە"ش نموونەیەکی نوورانیی قورئانی پیرۆزە، بە هەمان جۆر "نوێژ"یش پێرستێکی نوورانی‌یە کە هەموو پەرستشەکان لەخۆ دەگرێت و نەخشەیەکە ڕێ و شوێنی پەرستشەکانی سەرجەمی بەدیهاتووانی لەسەر دانراوە و ئاماژەی تێدا بۆ کراوە.

❑ سەرنجی چوارەم:

هەروەك بە جوولانی هەریەکە لە چرکە ژمێر و خولەك ژمێر و کات ژمێر و ڕۆژ ژمێری هەر سەعاتێك ئەوی تر دەجوولێت و حوکمی ئەوی تر وەردەگرێت، جیهانی دنیاش - کە بریتی‌یە لە سەعاتێکی گەورەی خوایی - بە هەمان جۆرە، چونکە خولی شەو و ڕۆژ کە وەك چرکە ژمێرە و، هی ساڵەکان کە وەك خولەك ژمێر وان و، ئاڵوگۆڕی چینەکانی تەمەنی مرۆڤ کە کات دەژمێرن و، چەرخ وسەردەمەکانی تەمەنی جیهان کە ڕۆژ ژمێری جیهانن، هەریەکەیان ڕووی لەوانی ترە و لەوان دەچێت و حوکمی ئەوانی تر وەردەگرێت و یەکتر یاد دەخەنەوە.

بۆ نموونە:

کاتی (**بەیانی تا گزنگ**): سەرەتای بەهارمان یاد دەخاتەوە و لەو کاتە دەچێ.. هەروەها ئەو کاتە دەخاتەوە یاد کە مرۆڤ کەوتووەتە ناو ڕەحمی دایکیەوە.. هەروەك یەکەم ڕۆژی شەش ڕۆژەکەی بەدیهێنانی ئاسمانەکان و زەویمان دەخاتەوە یاد و لەو ڕۆژە دەچێ..

بەم جۆرە، "كات"ی ئەم نوێژە مرۆڤ بۆ ئەو كارە گەورە خواییانە ئاگادار دەكاتەوە كە لەم كاتانەدا بەڕێ دەكرێن.

كاتی (نیوەڕۆ)یش: ئاماژە بۆ ناوەڕاستی هاوین و، هەرەتی لاوی و، دەمی بەدیهێنانی مرۆڤ لە تەمەنی دنیادا دەكات و، دەركەوتن و درەوشانەوەی میهرەبانیی خوا و ڕێژنە و لێشاوی نیعمەتەكانیمان لەو كاتانەدا یاد دەخاتەوە.

كاتی (عەسر)یش: وەكو وەرزی پایز و، ماوەی پیری و، چەرخی بەختەوەری وایە كە سەردەمی دواهەمین پێغەمبەرە ﷺ. ئەمەش كاروبار و نیعمەتە سەرتاپا میهرەبانی‌یەكانی خوامان یاد دەخاتەوە.

كاتی (خۆرئاوا و شێوان)یش: ئاوابوونی زۆربەی بوونەوەران لە كۆتایی پایزدا و، مردنی مرۆڤ و، كاول بوونی دنیامان لە دەمی بەرپابوونی قیامەتدا دەخاتەوە یاد.. لەگەڵ ئەمەشدا دەرسی شكۆمەندیی خوامان پێ دەڵێت و، مرۆڤ لە خەوی بێ ئاگایی ڕادەپەڕێنێت.

كاتی (عیشا)یش: ئەوەمان پیشان دەدات كە "جیهانی تاریكی" پەردەی ڕەشی بەسەر ڕوخساری "جیهانی ڕووناكی"ی ڕۆژدا دادایەوە. هەروەها كفنە سپی‌یەكەی زستانمان دەخاتەوە یاد كە سەر ڕووی زەوی دادەپۆشێت. تەنانەت ئەوەشمان یاد دەخاتەوە كە شوێنەواری مردووەكانیش دەمرێت و دەڕواتە ژێر پەردەی لەیادچوونەوە..

هەروەها ئەو كاتەمان یاد دەخاتەوە كە دەرگاكانی خانەی تاقیكردنەوەی دنیا بە تەواوی دادەخرێن..

لە هەموو ئەمانەشدا - ئەم كاتە - كردارە شكۆدارەكانی خوای "قەهاری شكۆمەند" دەردەخات و ڕایاندەگەیەنێت.

کاتی (شەو)یش: زستان و قەبر و جیهانی بەرزەخمان یاد دەخاتەوە. سەرەڕای ئەوەی کە "گیان"ی مرۆڤیش ئاگادار دەکاتەوە بۆ ئەوەی کە چەندە پێویستیی بە سۆز و میهری خوای گەورەی میهرەبانە!

(شەونوێژ)یش: فێرمان دەکات کە چەندە بۆ ڕۆشنایی تاریکە شەوی قەبر و ڕووناك کردنەوەی تاریکایی جیهانی بەرزەخ پێویستیمان پێیەتی. هەروەها ئاگادارمان دەکاتەوە و یادی ئەو نیعمەتە بێ کۆتاییانەی نیعمەت بەخشی ڕاستەقینەمان پێ دەکاتەوە کە لەم ئالوگۆڕانەدا هەن و، ئەوە دەردەخات کە چەندە ئەو نیعمەت بەخشە ڕاستەقینەیە شایستەی شوکر و سەنا و ستایشە.

(بەیانیی دووهەم)یش: بەرەبەیانی "حەشر"مان یاد دەخاتەوە!

بەڵێ، هەروەك هاتنی بەیانی بە دوای ئەم شەوەدا و، بەهار بە دوای ئەم زستانەدا شتێکی پێویست و "حەتمی"یە بە لای ژیرییەوە، بە هەمان پلە، هاتنی بەرەبەیانی "حەشر" و بەهاری "بەرزەخ"یش حەتمی و دوور لە گومانە.

کەواتە، هەریەکە لەم پێنج کاتانە سەرەتای ئالوگۆڕێکی گرنگە و گۆڕانکاریی گەورەتریشمان یاد دەخاتەوە. چونکە موعجیزاتی توانستی خوای گەورە و دیارییەکانی میهرەبانیی ئەومان دەخاتەوە یاد کە لە ساڵ و چەرخ و سەردەمەکاندا ڕوو دەدەن، ئەوەتا کاروبارە ڕۆژانەکەی خوای گەورەی بەتوانا ئاماژەیان بۆ دەکەن.

واتە نوێژی فەرز - کە فەرمانبەریی فیترەت و بناغەی بەندایەتی و قەرزی ئەستۆیە - زۆر شایان و بەجێیە کە لەم کاتانەدا بێت.

❑ سەرنجی پێنجەم:

مرۆڤ - لە سروشتیدا - تابلێی لاوازە، لەگەڵ ئەوەشدا ئەو شتانەی کە ژیانی لێ تاڵ و لێڵ دەکەن و خەفەت و ئازاری بۆ دروست دەکەن، گەلێ زۆرن..

لە هەمان کاتدا تابلێی دەستەوسان و بێ دەستەڵاتە، کەچی لەگەڵ ئەوەشدا گەلێ دوژمن و بەڵا و گیروگرفتی لەسەر ڕێگادایە..

هەروەها گەلێ هەژارە، کەچی پێویستییەکانی ژیانی یەکجار گەورە و زۆرن..

هەروەها تەمبەڵ و بێ توانایە، کەچی دەبینیت کاروباری ژیان گەلێ قورسن لەسەر شانی..

مرۆڤایەتییەکەی وای لێ کردووە کە پەیوەندیی لەگەڵ سەرجەمی بوونەوەردا هەبێ بە گشتی، کەچی جودایی خۆشەویستان و لەناوچوونی ئەو شتانەی مایەی تەسکینیی دڵن، ئازاری دەدەن..

هەروەها عەقڵ و هۆشی مرۆڤ ئامانجی بەرز و بەروبوومی نەبڕاوەی پیشان دەدەن، کەچی دەستی بەو ئامانج و بەروبوومانە ناگات و، تەمەنی کورتە و، کەم دەستەڵاتە و، توانای ئارامگرتنیشی یەکجار کەمە.

لەبەر هەموو ئەمانە و لە حاڵەتێکی وەهادا، سەیر بکە و بزانە کە "گیان"ی مرۆڤ چەندە پێویستی بەوە هەیە لە:

"**بەرەبەیان**"دا بە دوعا و نوێژ و پاڕانەوە لە دەرگانەی خوای بەدەستەڵاتی شکۆمەند و میهرەبان و خاوەنی جوانی بدات و، بە داوای یارمەتیدانەوە عەرزوحاڵی خۆی پێشکەش بکات؟!

گیانی مرۆڤ چەندە پێویستی بە پاڵپشتێکە پاڵی پێوە بدات و هەموو کاروبارێکی قورسی ڕۆژ - کە لە ڕێگایدایە - بەهۆیەوە هەڵبگرێت و بەرەنگاری بێت؟

ئایا ئەمە شتێکی ئاشکرا نییە؟

لەکاتی "**نیوەڕۆ**"شدا: کە لوتکەی کەماڵی ڕۆژ و خوار بوونەوەیەتی بەرەو نەمان و، کاتی کامڵ بوونی کاروباری ڕۆژانە و، وەختی حەسانەوەی

دوای مـــاندوو بوونـــی کـــار و، دەمـــی هەناســـە و پشـــوودانی "گیـــان" و حەوانەوەیەتی لەو بێ ئاگایی و سەرسامی و پەشۆکان و ناڕێکیی دەروونەی کە دنیای فـانی و کاروبـارە قورسـەکانی دەرخـواردی مرۆڤـی دەدەن.. جگـە لـەوەی کـە ئـەم کاتـە کـاتی خـۆ دەرخسـتن و نواندنـی نیعمەتـەکانی خـوای گەورەشە..

ڕزگاربوونی "گیان"ی مرۆڤ لەو هەموو ئازارانە و خۆ قوتار کردنی لەو بێ ئاگایی و سەرسامی‌یە و، دەرباز بوونی لـەو شتە کـەم نرخانـە، تەنـها بـەوە دەبێ کە:

مـرۆڤ بـە سـکاڵا و پاڕانـەوە هانـا بەرێتـە بـەر دەرگانـەی ڕۆزیـدەری ڕاستەقینە..

هەروەها بە شوکر و ستایش دەبـێ لـە بەرامبـەر ئـەو نیعمەتـە زۆرانـەی کـە لای کۆ بوونەتەوە..

هەروەها بەوە دەبێ کە تەنها پشت بەو خواوەندە ببەستێ و داوای یارمەتی تەنها لەو بکات، هاودەم لەگەڵ دەربڕینی بـێ دەستەڵاتیی خـۆی لـە بەرامبـەر گـەورەیی و شـکۆمەندیی خـوای گـەورەدا بـە "ڕکـووع بـردن" و، دەربڕینـی ملکـەچیی خـۆی، بەوپـەڕی ئـەدەب و ڕێـز و خۆشەویستی‌یەوە، بـە "سـوژدە بردن" بۆ کەماڵی هەمیشەیی و جوانیی بێ وێنە و ناوازەی ئەو.

ئەمەیە نوێژی نیوەڕۆ! کەواتە چەندە جوان و بەتام و شیاو و پێویستە؟

دەبا ئیتر هیچ کەسێ خۆی بە مرۆڤ نەداتە قەڵەم گەر لەمە تێنەگات!

لە دەمی "عەسـر"یشـدا: کـە کاتێکـە وەرزە خەفەتبارەکەی پایز و، دەمـی خەم بزوێنی پیری و، ڕۆژانی پڕ لـە ئـازاری ئـاخر زەمـان و، کـاتی دەرکـەوتنی بەرهەمی کردەوەی ڕۆژانەمان دەخاتەوە یاد..

كه ده‌می كۆبوونه‌وه‌ی تێكڕای نیعمه‌ته مه‌زنه خواییه‌كانه، وه‌ك: چه‌شتنی ته‌ندروستی و له‌شساغی و ئه‌نجامدانی خزمه‌تگوزاریی ڕێك و په‌سه‌ند..

هه‌روه‌ها كاتی ڕاگه‌یاندنی ئه‌وه‌یه كه مرۆڤ میوانێكی ڕاسپێرراوه و، هه‌موو شتێكیش له جموجوولدایه و به‌ره‌و نه‌مان ده‌ڕوات. ئه‌وه‌تا خوار بوونه‌وه‌ی ئه‌و خۆره گه‌وره‌یه‌ی ئاسمان به‌ره‌و ئاوا بوون، ئاماژه بۆ ئه‌م مه‌به‌سته ده‌كات.

به‌ڵێ "گیان"ی مرۆڤ كه داواكاری نه‌مری و هه‌میشه‌ییه و له ڕاستیشدا بۆ مانه‌وه و هه‌میشه‌یی به‌دی هێنراوه و، شه‌یدای جوانی و چاكه‌كاری‌یه و، جوداییش ئازاری ده‌دات.. ئه‌م مرۆڤه، له ده‌می عه‌سردا ده‌ستنوێژ ده‌گرێت و نوێژی عه‌سر به‌جێ ده‌هێنێت، تاكو له ده‌رگانه‌ی خواوه‌ندی "قدیم" و "باقی"دا بپاڕێته‌وه، ئه‌و خوایه‌ی كه مانه‌وه و ڕاگیربوونی هه‌موو شتێك به ده‌ستی ئه‌وه..

هه‌روه‌ها بۆ ئه‌وه‌ی په‌نا بباته به‌ر گه‌وره‌یی و هه‌میشه‌یی میهره‌بانی‌یه فراوانه‌كه‌ی و، شوكر و ستایشی نیعمه‌ته له ژماره نه‌هاتووه‌كانی پێشكه‌ش بكات..

ده‌بینیت به‌وپه‌ڕی ملكه‌چی‌یه‌وه "ڕكووع" ده‌باته به‌رده‌م عیززه‌تی په‌روه‌ردگاریێتیی خوا و، به‌وپه‌ڕی له‌خۆبوردن و خۆنه‌ویستیشه‌وه "سوژده" ده‌باته به‌رده‌م هه‌میشه‌یی خوایه‌تیی ئه‌و.

ئنجا ئاسووده‌یی ده‌روون و پشوودانی ڕاسته‌قینه‌ی "گیان"یشی له‌وه‌دا ده‌بینێته‌وه كه به به‌ندایه‌تی‌یه‌كی ڕێك و پێك و به ئاماده‌ییه‌كی ته‌واو له به‌رامبه‌ر خوایه‌تیی خوای گه‌وره‌دا ڕابووه‌ستێت.

ئیتر وه‌ره سه‌یر بكه و بزانه كه: به‌جێهێنانی نوێژی عه‌سر - به‌م واتا و ناوه‌رۆكه - چه‌نده خزمه‌تگوزاری‌یه‌كی شایسته و فه‌رمانبه‌ری‌یه‌كی به‌رزه؟

بەڵکو چ وەختێکی شایستەو گونجاوە بۆ گێڕانەوەی قەرزی "فیترەت" کە لە ئەستۆماندایە و، چەندە دەستکەوتێکی بەتامی لەزەت بەخشە بۆ بەدەستهێنانی بەختەوەری!

هەر کەسێك بە ڕاستی مرۆڤ بێت، لەمە تێدەگات!

لە کاتی "مەغریب"یشدا: کە چەند شتێکی گرنگمان یاد دەخاتەوە، وەك: ئاوابوونی ئەو بەدیهاتووە ناسکۆڵە و جوانانەی جیهانی هاوین و پایز، لە گەنجینەی ئەمانەتەکان لە سەرەتای وەرزی زستاندا..

هەروەها وەك: یادخستنەوەی ڕۆشتنی مرۆڤ بۆ ناو گۆڕ لە کاتی مردندا و، جودایی و لێکدابڕانی بەسۆ و ئازاری لە گشت خۆشەویستانی..

هەروەها وەك: یادخستنەوەی مردنی دنیا بە گشتی و گواستنەوەی دانیشتووانی بۆ چەند جیهانێکی تر..

هەروەها وەك: یادخستنەوەی کوژانەوەی چرای تاقیگەی ئەم دنیایە..

"کاتی مەغریب" وەختی ئاگادار کردنەوە و ڕاپەڕاندنی گشت ئەو کەسانەیە کە تا ڕادەی پەرستن، شەیدای ئەو شتانەن کە لە پشت ئاسۆی "نەمان"ەوە ئاوا دەبن!

جا لەبەر هەموو ئەمانە، ئەو مرۆڤەی کە خاوەنی "گیان"ێکی پاکی بێ گەردی وەك ئاوێنەیە و، بە سروشت تاسەمەندە بۆ موتالا کردنی درەوشانەوەی جوانیی خواوەندی هەمیشەیی و باقی.. ئەم مرۆڤە، بۆ بەجێهێنانی نوێژی شێوان لەم کاتەدا، ڕوو دەکاتە عەرشی گەورەیی ئەو خوایەی کە هەر بووە و هەر دەشبێ، ئەو خوایەی کە هەرچی کاروباری گەورە و ئاڵوگۆڕی ئەم جیهانە مەزنە هەیە هەر تەنها ئەو سازیان دەکات و هەڵیان دەسووڕێنێت.

بۆیـە بـە دەنگێكـی زوڵاڵ هـەموو دەوروبــەری خـۆی دەلەرینێتـەوە و لــە ڕووی گشـت بوونـەوەرە فانی‌یـەكاندا "اَللهُ أكــــــبر" دەڵێـت و دەسـتی لــە هەموویان دادەتەكێنێت.

ئنجـا لــە بـەردەم كـەماڵی بـەرز و جوانیـی بـێ وێنـەی خـوای گـەورەدا دەستەونەزەر ڕادەوەستێت، تاكو بە وتنی: ﴿ الحمدُ لله ﴾ ستایشی میهرەبانیی نەبڕاوەی ئەو بكات و، پاشان بە وتنی: ﴿ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وإِيَّـــاكَ نَسْـتَعِين﴾یش بەندایـەتی و پشـت بەخوابەسـتنی خـۆی بخاتــە بــەردەم پــەروەردگاریتی و خوایەتیی ئـەو خوایـەی كـە پێویسـتی بـە یـاریدەدەر و هـاوەڵ و وەزیـر نی‌یـە و نیشیەتی..

ئیــتر ئــەو مرۆڤــە، هــاودەم لەگــەڵ ســەرجەمی بوونـــەوەراندا، دەچێتــە "ڕكووع"ەوە و، بە وتنی: "سبحان ربي العظيم وبحمـــــده" بێ دەستەڵاتی و لاوازی و هـەژاریی خـۆی لــە بەرامبــەر گــەورەیی هەمیشــەیی و دەســتەڵاتی نەبڕاوە و عیززەتی بێ كەموكووڕیی خواوە، دەردەبڕێت.

پـاشــان كـڕنووش دەباتە بەردەم جوانیـی زاتی ئـەو خـوایـەی كـە نەمــانی نی‌یە و، ئەو سیفەتە پیرۆزانەی كە گۆڕان ڕوویـان تـێ ناكـات و، ئـەو كـەماڵـە هەمیشـەییەش كـە هـەرگیز نـاگۆڕێت. بەمـەش واز لـە پەرستنی غـەیری خـوا دەهێنێت و خۆشەویستی و بەندایەتیی خۆی - بەوپەڕی ڕێـز و خۆنەویستی و سەركزی‌یەوە - بە وتنی: "سبحان ربي الأعلى" دەردەبڕێت، چونكە لـە بریـی هەموو شتێكی فانی و بڕاوە، جوانێكـی هەمیشـەیی و خـاوەن میهرەبانی‌یـەكی بـەردەوامی دۆزیوەتـەوە. بەمـەش خۆشەویستی و بەندایــەتی و ڕێزلێنــانی لــە خوای خۆی بەوپەڕی توانەوە و خۆنەویستی‌یەوە ڕادەگەیەنێت، ئـەو خوایـەی كە بەرزە بەسەر هەموو نەمانێكدا و پاكە لە هەموو كەموكووڕی‌یەك.

پاشان بۆ "تَشَــهُّد" و خوێندنی "تەحیات" دادەنیشێت و، لەو ڕێگایەوە سڵاوی پیرۆز و سڵاواتی پاك و بێگەردی هەموو بوونەوەران پێشکەش دەکات بە بارەگای ئەو خوا خاوەن جوانییەی کە بووە و، ئەو خاوەن گەورەییەی کە هەر هەیە.. هەروەها پەیمان لەگەڵ پێغەمبەری خۆشەویستدا ﷺ تازە دەکاتەوە بە سڵاو لێ کردن و دەربڕینی گوێڕایەڵیی فەرمانەکانی..

لەم کاتەدا ڕێك و پێکیی بە دانست نەخشاوی ئەم کۆشکەی گەردوون دەبینێت و دەیکات بە شایەت لەسەر "یەکتایی" بەدیهێنەری شکۆمەند و، بەمەش ئیمانی خۆی نوێ دەکاتەوە..

پاشان شایەتمان بە شانی ڕاگەیەنەر و پێناسەری پەروەردگارێتیی خوای گەورە و ڕوونکەرەوەی ئایەتەکانی کتێبی گەردوون دەهێنێت کە حەزرەتی محەممەد پێغەمبەرە ﷺ.

ئنجا بڕوانە بۆ بەجێهێنانی نوێژی مەغریب بەم ناوەڕۆکە بەرزە و، بزانە کە چەندە فەرمانبەرییەکی بلند و پاك و بێگەرد و شیرینە و، چەندەش بەندایەتییەکی بەتام و جوانە و، چ ڕاستییەکی ڕەسەن و مەزن و بەرز و باڵایە!

دەبینین ئەنجامدانی نوێژی مەغریب - بەم شێوە و واتایە - هاودەمییەکی بەوەفایانەیە و دانیشتنێکی پیرۆز و نەبڕاوەیە لە میوانییەکی بڕاوەی وەك ئەم دنیایەدا.

ئایا ئەو کەسەی لەمە تێنەگات، خۆی بە مرۆڤ دەزانێت؟

دەمی "عیشا"یش، کە هیچ شوێنەوارێکی ڕۆژی تێدا نامێنێت و هەموویان لە ئاسۆدا ئاوا دەبن و، "شەو"یش بە ڕەشماڵی خۆی جیهان دادەپۆشێ..

ئەم کاتە، چەند شتێکمان یاد دەخاتەوە، وەك: کاروبارە پەروەردگارییەکانی ئەو خوایەی "مُقلِّبُ الليلِ والنهار"ە، کە خوای

بەتوانای شکۆمەندە و، خوایەکە لاپەڕە سپی‌یەکەی "ڕۆژ" دەگۆڕێت بە لاپەڕە ڕەش داگیرساوەکەی "شەو"..

هەروەها وەك: یادخستنەوەی کار بەڕێ کردنە خواییەکانی ئەو کەسەی "مُسخّرُ الشّمسِ والقمـر"ە، کە خوای دانای خاوەن کەماڵە و، خوایەکە لاپەڕە ڕەنگینەکەی هاوین دەگۆڕێت بە لاپەڕە سارد و سپی‌یەکەی زستان..

هەروەها وەك: یادخستنەوەی کاروبارە پەروەردگاری‌یەکانی ئەو خوایەی کە "خالِقُ الموتِ والحیاة"ە، ئەویش بە بنەبڕ بوونی هەموو شوێنەوارێکی خەڵکی گۆڕستان - بە درێژایی ڕۆژگار - لەم دنیایەدا و گواستنەوەیان بە گشتی بۆ جیهانێکی تر.

بەڵێ، کاتی عیشا کاتێکە کاروبارەکانی "شکۆمەندیی" خوای گەورە و، درەوشانەوەکانی "جوانی"ی بەدیهێنەری ئاسمانەکان و زەوی و، دەرکەوتنی جیهانی فراوان و مەزن و نەبڕاوەی دواڕۆژ و، مردن و کاول بوونی یەکجارەکیی دنیای تەنگ و تەسکی کەم نرخی فانیمان دەخاتەوە یاد..

کاتی عیشا، کات و هەڵوێستێکە دەیسەلمێنێت کە:

خاوەن و بەڕێوەبەری ڕاستەقینە و شایستەی پەرستنی ڕاستەقینە و خۆشەویستی ڕاستەقینە تەنها ئەو کەسەیە کە ئاڵوگۆڕی "شەو" و "ڕۆژ" و، "زستان" و "هاوین" و، "دنیا" و "قیامەت"ی وەك ئاسانیی هەڵگێڕانەوەی لاپەڕەی کتێب بەلاوە ئاسانە.. ئەو کەسەیە کە نووسین و کوژاندنەوە و گۆڕینی لاپەڕەکانی کتێبی بوونەوەری بە دەست بێت. دیارە ئەمەش لە دەست هیچ کەسێك نایەت مەگەر خاوەنی ڕەهاترین دەستەڵات کە فەرمانەکانی هەمیشە جێبەجێ کراوە.

"گیان"ی مرۆڤیش کە لەوپەڕی هەژاری و کۆڵەواری و دەستەوسانیدایە و، خەمناك و سەر لێ شێواوی دواڕۆژە و، نازانێ چی لە

ژێر پەردەی شارراوەی ئەو شەو و ڕۆژانەدایە کە لەسەر ڕێی ژیانیدان.. ئەم مرۆڤە، کە نوێژی عیشا دەکات - بەم ناوەرۆك و شێوەیەی باسمان کرد - بە بێ هیچ دوودڵی‌یەك و بە وێنەی سەروەرمان ئیبراهیم پێغەمبەر - دروودی خوای لەسەر بێت - دەڵێت: ﴿لا أحبُّ الآفِلين﴾ (الأنعام:٧٦)!

بۆیە دەبینیت بە نوێژکردن پەنا دەباتە بەر دەرگانەی پەرستراوی ئەزەلی و خۆشەویستی هەتاهەتایی و، لەم جیهانە فانی‌یەدا ڕاز و سکاڵای خۆی لە خزمەت خواوەندی باقیی هەمیشەییدا دەدرکێنێت لە دەست ئەم دنیا تاریکە و ئەو دواڕۆژەش کە هیچی لە بارەوە نازانێت، تاکو لە ڕێی ئەم نزیکی‌یە سەرپێیی و ڕاز درکاندن و پاڕانەوە کاتی‌یەوە، ڕووناکی بە ژیانی ئەم دنیای ببەخشێت و، بە بینینی ڕوو تێکردن و ئاوڕ لێدانەوەی میهرەبانیی خواوەندی "بەخشندە" و "میهرەبان" دواڕۆژیشی ڕووناك بکاتەوە و تیماری ئەو زامانەشی پێ بکات کە جودایی و لێکدابڕانی کەس و کار و هاوڕێ و خۆشەویستان لە دەروونیدا دروستیان دەکات..

ئیتر ئەو دنیایەی کە ئەمی لە یاد کردووە ئەمیش لە یادی دەکات و، فرمێسکەکانی دڵ و خەم وپەژارەکانی دەروونی خۆی لە بەردەم ئەو میهرەبانی‌یە نەبڕاوەیەدا هەڵدەڕێژێت.

جا بۆ ئەوەی دواهەمین فەرمانبەریی بەندایەتی (واتە نوێژی عیشا) بەجێ بهێنێت، پێش ئەوەی بڕواتە ناو شتێکەوە کە ئەنجامی نادیارە و نازانێت پاش ئەو نوستنەی کە لە مردن دەچێت، چیی بەسەر دێت..

هەروەها بۆ ئەوەی دەفتەری کردەوەی ڕۆژانەی بە "حُسْنُ الخاتمة" کۆتایی پێ بهێنێت..

لەبەر هەموو ئەمانە، لەم کاتەدا نوێژی عیشا بەجێ دەهێنێت و شەرەفمەند دەبێت بە ڕاوەستانی لە بەردەم خۆشەویست و پەرستراوی ڕاستەقینە و

هه‌میشه‌ییدا، له‌ بریی په‌رستنی هه‌ر خۆشه‌ویستێكی تر و.. له‌ به‌رده‌م خواوه‌ندی به‌خشنده‌ی به‌تواناڈا ڕاده‌وه‌ستێت، له‌ بریی ڕاوه‌ستانی له‌ ده‌رگای ئه‌و بێ ده‌سته‌ڵاتانه‌ی كه‌ خۆیشیان ده‌ستیان كورته‌ و ده‌ست له‌ غه‌یری خۆیان ده‌گرنه‌وه‌.

هه‌روه‌ها بۆ ئه‌وه‌ی به‌ ڕاوه‌ستانی له‌ ده‌رگانه‌ی خواوه‌ندی پارێزه‌ری میهره‌باندا، پله‌ی ئیمانه‌كه‌ی به‌رز ببێته‌وه‌ و له‌ شه‌ڕی ئه‌و شته‌ سامناكانه‌ ده‌رباز ببێت كه‌ لێیان ده‌ترسێت..

به‌ تایبه‌تی كه‌ سه‌ره‌تای نوێژه‌كه‌ی به‌ "فاتیحه‌" داده‌مه‌زرێنێت! واته‌ له‌ سه‌ره‌تاوه‌ مه‌دح و ستایشی په‌روه‌ردگاری جیهانیان و به‌خشنده‌ی میهره‌بان ده‌كات. ئه‌و خوایه‌ی كه‌ خاوه‌نی كه‌ماڵێكی بێ سنوور و ده‌وڵه‌مه‌ندی‌یه‌كی نه‌بڕاوه‌یه‌. ئیتر چ كارێكی به‌سه‌ر مه‌دح و ستایشی ئه‌و به‌دیهاتووانه‌وه‌ هه‌یه‌ كه‌ هیچ سوودێكیان نی‌یه‌ و شایانی ستایش نین، ته‌نانه‌ت لاواز و هه‌ژاریشن؟

هه‌روه‌ها له‌ بریی هه‌ڵگرتنی "منه‌ت"، بۆ پله‌ی "میوانی نازداری ناو ئه‌م گه‌ردوونه‌" و "فه‌رمانبه‌ری ناسراو" به‌رز ده‌بێته‌وه‌، هه‌رچه‌ندیش بچووك و نادیار بێت، ته‌نانه‌ت وه‌ك "نه‌بوو" وابێت له‌چاو گه‌وره‌یی بوونه‌وه‌ردا. ئه‌مه‌ش به‌هۆی به‌رزبوونه‌وه‌ و گه‌یشتنه‌ پله‌ی وتووێژی: ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ﴾. واته‌ به‌ نیسبه‌ت په‌یدا كردنی له‌گه‌ڵ خاوه‌نی ڕۆژی قیامه‌ت ﴿مالِكِ يَوْمِ الدِّين﴾ و پادشای ئه‌زه‌ل و ئه‌به‌ددا. كه‌واته‌ به‌ وتنی: ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وإِيَّاكَ نستعين﴾ په‌رستش و داواكاریی یارمه‌تیدانی كۆمه‌ڵگای گه‌وره‌ی هه‌موو بوونه‌وه‌ران پێشكه‌ش ده‌كات و، پاشان به‌ ناوی هه‌موانه‌وه‌ و به‌ وتنی: ﴿إهْدِنا الصِّراطَ الْمُسْتَقيم﴾ داوای ڕێنمایی ڕێی ڕاست ده‌كات، كه‌ شارێگایه‌كی نوورانی‌یه‌ و مرۆڤ ده‌گه‌یه‌نێته‌ ئه‌و به‌خته‌وه‌ری‌یه‌ هه‌میشه‌ییه‌ی كه‌ دوای تێپه‌ڕ كردنی تاریكاییه‌كانی دواڕۆژ پێی ده‌گات.

پاشان بیر لە گەورەیی خوا دەکاتەوە و سەرنج لەو خۆرە شاررراوانە دەدات، کە وەك ڕووەك و ئاژەڵە نوستووەکانی ئێستا وان و، لەم ئەستێرە بێدار و دیارانەش کە هەریەکەیان سەربازێکی گوێڕایەڵی فەرمانی خوای گەورە و چرایەکی ڕووناکی بەخشی ئەم میوانخانەیە و خزمەتگوزارێکی ئەون.. ئیتر کە سەرنج دەدات و ئەمە دەبینێت، یەکسەر لەگەڵ وتنی: "الله أكبر"دا دەڕواتە ناو "ڕکووع"ەوە.

پاشان لە سوژدەی مەزنی هەموو بوونەوەران ڕادەمێنێت، چونکە دەبینێت هەموو جۆرەکانی بوونەوەران - لە هەموو ساڵ و سەردەمێکدا - بە وێنەی بوونەوەرە خەو لێ کەوتووەکانی ئەم شەوەن، تەنانەت زەوی خۆیشی و بگرە سەرتاسەری جیهانیش وەك سوپایەکی ڕێکوپێك و سەربازێکی گوێڕایەڵ وایە، هەر کە فەرمانبەرێتیی دنیای بە فەرمانی: ﴿كُنْ فَيَكون﴾ تەواو دەبێت و بەرەو جیهانی شاررراوەی "غەیب" دەنێررێتەوە، یەکسەر بەوپەڕی ڕێکوپێکی و بە وتنی: "الله أكبر"ەوە سوژدە دەباتە سەر بەرماڵی ئاوا بوون!

پاشان ئەم بوونەوەرانە، هەر خۆیان یان لە وێنەی خۆیاندا، تەنها بە ئاگادار کردنەوەیەك، کە فەرمانی: ﴿كُنْ فَيَكُون﴾ ە، سەرجەم زیندوو دەکرێنەوە و، ئەوانیش بەوپەڕی هێمنییەوە سەر دەردەهێنن و فەرمانی خواوەندی ڕاستەقینەیان جێبەجێ دەکەن.

هەروەها ئەم مرۆڤە لاوازەش - وەك ئەو بوونەوەرانە - بە وتنی: "الله أكبر" سوژدە دەباتە بەردەم بارەگای "بەخشندە"ی خاوەن کەماڵ و "میهرەبان"ی خاوەنی جوانی و، بە خۆشەویستییەکی پڕ ڕێز و خۆنەویستییەکی "بەقا"بەخش و ملکەچ کردنێکی سەربەرزیدەرەوە دەڵێت: "الله أكبر"!

گومانی تێدا نی‌یه كه ئێستا تێگه‌یشتیت له‌وه‌ی نوێژی عیشا به‌رز بوونه‌وه‌و سه‌ركه‌وتنێكی وه‌ك "میعراج"ه!

جا بڕوانه كه چه‌نده فه‌رمانبه‌ری‌یه‌كی جوان و، ئه‌ركێكی شیرین و، خزمه‌تگوزاری‌یه‌كی به‌رز و، به‌ندایه‌تی‌یه‌كی به‌تام و سه‌ربه‌رزكه‌ر و، ڕاستی‌یه‌كی ڕه‌سه‌نی شیاوه.

واته هه‌ریه‌كه له‌م پێنج كاتانه‌ی نوێژ، په‌نجه بۆ ئالوگۆڕێكی گرنگ درێژ ده‌كات كه له "زه‌مان"دا ڕوو ده‌دات و، نیشانه‌ی به‌ڕێكردنی كاره مه‌زنه خواییه‌كان و نیعمه‌ت به‌خشینه هه‌مه‌كی‌یه‌كانیه‌تی.

به‌م پێ‌یه بۆمان ده‌ركه‌وت كه:

دیاری كردنی ئه‌م كاتانه‌ی نوێژ - كه قه‌رزی فیتره‌ته به ئه‌ستۆمانه‌وه - له‌وپه‌ڕی داناییدایه.

﴿سُبْحانَكَ لا عِلْمَ لَنا إلاّ ما عَلَّمْتَنا إنَّكَ أنْتَ العَليمُ الحَكيمُ﴾.

اللهم صل وسلم على من أرسلْتَه معلماً لعبادك، ليعلمَهم كيفيةَ معرفتِك والعبوديةِ لك.. ومعرفاً لكنوزِ أسمائِك.. وترجماناً لآيات كتابِ كائناتِك.. ومرآةً - بعبوديتِه - لجمالِ ربوبيتِك.. وعلى آله وصحبه أجمعين. وارحمنا وارحم المؤمنين والمؤمنات. آمين برحمتك يا أرحم الراحمين.

کۆتایی

بسم الله الرحمن الرحیم

﴿وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلاَّ مَتَاعُ الغُرُورِ﴾ (آل عمران: ١٨٥)

(دەرسێك بۆ پەند وەرگرتن و زللەیەکی توند
لە سەروگوێلاکی "بێ ئاگایی")

نەفسەکەم! ئەی سەرگەردانی نوقم بووی ناو بێ ئاگایی!

ئەی ئەو دەروونەی کە ژیانی دنیات گەلێ پێ خۆشە و لەو پێناوەدا خولیای دەستخستنی ئەم دنیایەت کەوتووەتە سەر و دوارۆژت لە یاد کردووە!

ئایا دەزانیت تۆ لەم هەوڵەتدا لە چی دەچیت؟ تۆ وەك وشترمل (النعامة) وایت کە ڕاوچی دەبینێت و ناشتوانێ بفڕێت دەچێ سەری خۆی لەناو لمی زەویدا دەشارێتەوە و جەستە گەورە و زەبەلاحەکەشی لە دەرەوەدا دەهێڵێتەوە و پێی وایە ئیتر ڕاوچی نایبینێت، کەچی لە ڕاستیدا ڕاوچی زۆر باش دەیبینێت و هەر تەنها خۆیەتی کە چاوەکانی لە ژێر لمدا نووقاندووە و هیچ شتێك نابینێت!

ئەی نەفسەکەم!

سەیری ئەم نموونەیە بکە و سەرنجی لێ بدە و بزانە کە چۆن تەنها بایەخدان بە ژیانی دنیا، لەزەتی شیرینی ژیان لە مرۆڤ دەکات بە ئازارێکی سەختی تاڵ!

وا دابنێ دوو پیاو لەم گوندی "بارلا"یەدا هەبن، یەکەمیان لەسەدا نەوەد و نۆی خۆشەویستانی کۆچیان بۆ ئەستەمبووڵ کردبێت و لەوێ لە گوزەرانێکی خۆش و جواندا بژین و، تەنها یەك کەس لەو خۆشەویستانەی لێرەدا مابێتەوە ئەویش سەرگەرمی کۆچ کردن بێت بۆ لای ئەوان. ئاشکرایە ئەم پیاوە گەلێ تاسەمەندی دیداری ئەستەمبووڵە و پڕ بە دڵ ئارەزوومەندی بەیەك شادبوونەوەی بەردەوامە لەگەڵ ئەو خۆشەویستانەی ئەوێدا. خۆ ئەگەر هەر کاتێك کە پێی بوترێت: "خێراکە بەرەو ئەوێ بڕۆ" ئەوا بە دڵێکی شاد و لێوی خەندانەوە بەرەو ئەستەمبووڵ بەڕێ دەکەوێت.

بەڵام پیاوی دووهەم، لە سەدا نەوەدونۆی خۆشەویستانی کۆچیان کردووە و، لای وایە هەندێکیان لەناوچوون و هەندێکی تریشیان لە چەند جێیەکی نەبینراودا گیرساونەتەوە و، بەگوێرەی ئەم گومانەی پێی وایە کە سەرجەمی ئەو خۆشەویستە کۆچ کردووانەی پەرتەوازە بوون و نەماون. ئەم مرۆڤە هەژارە گیرۆدەی دەردێکی یەکجار سەختە و بە دوای هاودەم و دڵنەواییدا دەگەڕێت تەنانەت لای ئەو تاقە گەشتیارە کۆچەرییەی کە هێشتا بەڕێ نەکەوتووە، لە بریی ئەو خۆشەویستە زۆرە کۆچ کردوانە و، دەیەوێت بە مانەوەی ئەم یەك دانە کەسەی ئێرە ئازاری جودایی ئەوان سارێژ بکات!

ئەی نەفسەکەم:

هەموو خۆشەویستانت، لە پێشەنگ و سەرووی هەموویانەوە پێغەمبەری خۆشەویستی خوا ﷺ کۆچیان بۆ لیواری ئەوبەری گۆڕ کردووە و یەك

دوانێك نەبێت کەسیان لێرەدا نەماون، کە ئەوانیش خۆیان بۆ ئەو کۆچە پێچاوەتەوە..

کەواتە لە سامی مردن و ترسی گۆڕ، ڕووی خۆت وەرمەچەرخێنە و، جوامێرانە چاو ببڕە گۆڕەکەت و بزانە داوای چیت لێ دەکات و، مەردانە لە ڕووی مردندا پێبکەنە و بزانە داخوازی چی یە.. نەکەی وەك مرۆڤی دووهەم "بێ ئاگایی" سەرت تێ بکات و خۆت بخلافێنیت!

ئەی نەفسەکەم:

هەرگیز نەڵێیت چەرخی ڕۆژگار گۆڕراوە و خەڵکی نوقمی دنیا و شەیدای ژیان بوون و مەستی خەم و پەژارەی ژیانن.. نەخێر وا نەڵێیت، چونکە "مردن" گۆڕانی بە سەردا نایەت و، "جودایی" نابێت بەهۆی "مانەوە" و، "کۆڵەواری" و "هەژاری"ی مرۆڤیش ئاڵوگۆڕیان تێدا نابێت و تەنانەت لە زیادبووندان و، کۆچی گرۆی ئادەمیزادیش لەم دنیایە هیچ کات ڕاناوەستێت و بە خێرایی هەر بەردەوامە.

پاشان نەشڵێیت:

(منیش وەکو ئەو هەموو خەڵکانە)..

نەخێر وا نەڵێیت، چونکە هیچ کام لەو خەڵکە تا دەرگای گۆڕ بەولاوە لەگەڵت نایەن و هاودەمت نابن. خۆ گەر پێت وابێت "هاوبەشی کردن"ی خەڵکی لەو گیروگرفتانەدا ئەرکت سووك دەکەن و دڵدانەوەت پێ دەبەخشن، ئەوا ئەم بۆچوونە لە لێواری ئەوبەری گۆڕدا هیچ دادێکی تۆ نادات و دارای هیچ بناغەیەك نابێت و چ سوودێکت پێ ناگەیەنێت.

هەروەها لەو گومانەشدا نەبیت کە پێت وابێت جڵەوت بۆ بەرەڵا کرابێت، چونکە ئەگەر بە چاوی دانایی و سەرنجەوە سەیری ئەم میوانخانەیەی دنیا بکەیت، هیچ شتێکی بێ ڕێسا و بێ ئامانجی تێدا نابینیت، ئیتر چۆن پێت

وایه ته‌نها تۆ بێ ڕێسا و بێ ئامانج بیت! ته‌نانه‌ت ڕووداوه گه‌ردوونی‌یه‌كان و به‌سه‌رهاته مه‌زنه‌كانی وه‌ك بوومه‌له‌رزه‌كانیش هه‌رگیزاو هه‌رگیز گاڵته و یاریی ده‌ستی ڕێكه‌وت نین.

بۆ نموونه:

له‌و كاته‌دا كه ده‌بینیت زه‌وی چه‌ندین به‌رگ و پۆشاكی ڕه‌نگاوڕه‌نگی تێكه‌ڵ و پێكه‌ڵی له ڕووه‌ك و زینده‌وه‌ران، به‌وپه‌ڕی ڕێسا و جوانی و نه‌خشونیگار، پۆشیوه و.. هه‌ر له ته‌وقی سه‌ره‌وه تا په‌نجه‌ی پێ، دانستی تێدا دانراوه و به ئامانجی جۆراوجۆر ئارایشت دراوه و.. وه‌ك جه‌زبه‌ی خۆشه‌ویستی و شه‌وقی موریدی ته‌ریقه‌تی مه‌وله‌وی[1] به وردی و ڕێسای كامڵ و له نێوان چه‌نده‌ها ئامانجی به‌رزدا سووڕ ده‌خوات و ده‌خولێته‌وه.. ئا له‌م كاته‌دا كه به‌چاوی خۆت بارودۆخی زه‌وی به ڕێسا و جوانی و دانایی و ورده‌كاری و ئامانجی ئاوا به‌رزه‌وه ده‌بینیت، ئیتر چۆن پێت وایه ئه‌و بوومه‌له‌رزه‌یه‌ی كه وه‌ك شان هه‌ڵته‌كاندنی گۆی زه‌وی[2] وایه بۆ ده‌ربڕینی ناڕه‌زایی له‌و قورسی و دڵته‌نگی‌یه مه‌عنه‌وی‌یه‌ی كه به‌رامبه‌ر ڕه‌فتاری مرۆڤ به تایبه‌ت ئیمانداران هه‌ستی پێ ده‌كات..

چۆن ده‌كرێ ئه‌و ڕووداوه پڕ له مردنه بێ مه‌به‌ست و ئامانج ڕوو بدات، وه‌ك مولحیدێك بڵاوی كردووه‌ته‌وه و پێی وابووه ئه‌نجامی ڕێكه‌وته و، به‌م گومانه‌شی خۆی گرفتاری هه‌ڵه‌یه‌كی گه‌وره و سته‌مێكی یه‌كجار ناشیرین

(١) موریدی ته‌ریقه‌تی مه‌وله‌وی (كه ته‌ریقه‌ته‌كه‌ی مه‌ولانا جه‌لالەددینی ڕۆمی‌یه) له كاتی حاڵ و جه‌زبه‌لێهاتندا، به ده‌وری ئه‌ڵقه‌ی زیكره‌كه‌دا ده‌سووڕێت و له هه‌مان كاتدا به ده‌وری خۆیشی‌دا ده‌خولێته‌وه. (وه‌رگێڕ)

(٢) ئه‌م باسه به بۆنه‌ی ئه‌و بوومه‌له‌رزه‌یه‌وه نووسرا كه به‌سه‌ر ئیزمیردا هات. (دانه‌ر)

کردووە، چونکە ئەو گشت گیان و سامانانەی کە گرفتاربووانی ئەو بوومەلەرزەیە لە دەستیان دا، ئەو بە بێ ئامانج و لەدەستچووی لە قەڵەم دان. کەچی لە ڕاستیدا ئەو سامانانەی کە ئیمانداران لەم جۆرە ڕووداوانەدا لە دەستیان دەدەن، بۆیان پاشەکەوت دەکرێت و، بە فەرمانی خواوەندی دانای میهرەبان بە سەدەقە بۆیان دەنووسرێت و، دەبێت بە کەفارەتی ئەو گوناهانەی کە ئەنجامی ناشکوریی نیعمەت بوون.

ڕۆژێك دێت کە ئەم گۆی زەوی‌یە گوێڕایەڵ و فەرمانبەردارەی خواوەند، دەبینێت ڕووە جوانەکەی بەهۆی شیرك و کوفر و ناشکوریی مرۆڤەوە ناشیرین و چەپەڵ بووە. ئیتر بە فەرمانی بەدیهێنەر ڕووی خۆی بە بوومەلەرزەیەکی مەزن دەسڕێت و، بە فەرمانی خوا ئەهلی شیرك لە دۆزەخدا ڕۆ دەکات و خوڵکی ئەهلی شوکریش دەکات و دەڵێت:

"فەرموون بۆ بەهەشت"!

* * *

پوختەیەک لە ژیانی دانەر

* ناوی: "بەدیعوززەمان سەعیدی نوورسی"یە.

* لە نێوان چیا بڵندەکان و لە گوندی "نوورس"ی سەر بە پارێزگای "بەدلیس"ی کوردستانی ژێر دەستەڵاتی عوسمانی لە بنەماڵەیەکی کوردی ئاییندار لەدایك بووە.

* لە نێوان ساڵەکانی (١٨٧٦-١٩٦٠ز)دا ژیاوە.

* "صۆفی میرزا"ی باوکی بە خواپەرستی و پیاوچاکی بەناوبانگ بووە و، هەر خۆراکێك حەڵاڵ نەبووبێت دەرخواردی منداڵەکانی نەداوە.. خاتوو "نووریە"ی دایکیشی بە پاك و خاوێنی و دەستنوێژەوە نەبووبێت شیری بە منداڵەکانی نەداوە!

* لە تەمەنی چواردە ساڵیدا بڕوانامەی زانایی بەدەست هێناوە.

* لەبەر زیرەکیی ناوازە و لە ڕادەبەدەری نازناوی (سەعیدی مەشهوور) پاشان (بەدیعوززەمان)ی لە لایەن زانایانەوە پێ دراوە.

* گەورەترین کەسایەتیی کوردی ئەم سەردەمە و مەزنترین زانایە کە لە دوای مەولانا خالیدی نەقشبەندی لەناو نەتەوەی کورددا هاتووەتە دنیاوە.

* تاکە کەسایەتی بووە کە هەموو زەبر و زەنگێکی مستەفا کەمال و دام و دەزگا چەوسێنەرەکانی و سی و پێنج ساڵی بەندی و زیندانی تاکە کەسی و ڕەهەندەیی و دەست بەسەری و دەیان دادگای تۆقێنەر نەیانتوانیوە چۆکی پێ دابدەن و لە خەباتی ڕەوای خۆی کۆڵی پێ بدەن. تەنانەت ئەو توانیویەتی سەرکەوتنیشیان بە سەردا بە دەست بهێنێت.

* زیاتر لە سەد و سی کتێب و نامیلکەی لە ژێر ناونیشانی (سەرجەمی پەیامەکانی نوور)دا نووسیوە و بڵاوکردووەتەوە.

* وەرگێڕانی سەرجەمی پەیامەکان بۆ (زمانی عەرەبی) لە لایەن مامۆستا (ئیحسان قاسم صالحی)یەوە تەواو بووە و، لە دە دانە بەرگی قەشەنگ و ڕەنگینندا و لە هەردوو شاری ئەستەمبووڵ و قاهیرە بڵاوکراونەتەوە.

* بەشێکی زۆریشیان لە لایەن خوشکی نۆموسڵمان: ماری وێڵد (شوکران واحیدە)وە کراون بە ئینگلیزی و، تا ئێستا پێنج بەرگی گەورەیان بە چاپی جوان و مۆدێرن بەو زمانە لێ بڵاو کراوەتەوە.

* بە زمانی کوردیش تا ئێستا پێنج بەرگی بە شێوەیەکی قەشەنگ و نایاب لێ چاپکراوە و بڵاوکراونەتەوە.

* ئەم پەیامانە بۆ چل و حەوت زمانی نەتەوەکانی جیهان وەرگێڕراون، کە تا ئێستا کاری وەرگێڕان تیایاندا بەردەوامە، وەك زمانەکانی:

ئەڵمانی، فەرەنسی، ڕووسی، ئۆردی، فارسی، ئیتالی، کۆجاراتی، مەلایا، ڕۆمانی، چینی، بولگاری، پورتوگالی، ئەلبانی، بۆسنی، ئیسپانی، مەقەدۆنی.. هەروەها گەلێ زمانی تریش.

* تا ئێستا زیاتر لە پازدە کۆنگرەی جیهانی و دەیان کۆڕی زانستی و پێشبڕکێی ڕۆشنبیری لە ئاستی جیهاندا لەسەر کراوە و، دەیان کتێب و، سەدان لێکۆڵینەوەی لەسەر نووسراوە و، چەندین بەڵگەنامەی زانکۆییشی لە خوێندنی باڵادا لەسەر وەرگیراوە.

* دواهەمین کۆنگرەی جیهانی لەسەر مامۆستا بەدیعوززەمان لە شاری ئەستەمبووڵ لە بەرواری (٣-٥/١٠/٢٠١٠ز)دا ساز کرا و، چەندین کەسایەتیی زانستی لە (چل و چوار) وڵاتەوە بەشدارییان تێدا کرد کە توێژەرانی (سی وسێ) وڵات لەوانە سەد و پێنج دانە توێژینەوەی زانستییان پێشکەش کرد.

* لە کوردستانی باشووریشدا، هەتا ئێستا سێ سیمینار تایبەت کراوە بە مامۆستا نوورسی و پەیامەکانی، لە شارەکانی (هەولێر، سلێمانی، سۆران). هەروەك تا ئێستا سێ مزگەوت بە ناویەوە ناونراوە لە شارەکانی (سلێمانی، سۆران، کەرکووك).

پێرستی بابەتەکان

* * *

ئەگەر دەتەوێ بزانیت کە:

- "ئیمان" نیعمەت و بەختەوەرییە بۆ ئادەمیزاد و، تێڕوانینی هەریەك لە ئیمانداران و کەسانی تریش بۆ بوونەوەران چۆنە؟
- "نوێژ و بەندایەتی" بۆ خوای گەورە چ بەختەوەرییەك بە ئادەمیزاد دەبەخشن؟
- مامەڵەی "کڕین و فرۆشتن" لەگەڵ خوای گەورەدا چەندە سوود و قازانجی تێدایە؟!
- باوەڕ بە "خوا و ڕۆژی دوایی" هەموو گرێ و مەتەڵێك دەکەنەوە و سەرفرازیی هەردوو دنیاش دەهێننەدی؟

بۆ زانینی هەموو ئەمانە و بابەتەکانی هاوشێوەیان، فەرموو ئەم کتێبە بخوێنەرەوە.

نرخی (٢٥٠٠) دینارە

ISBN 0-0207-0000-8
